

Kirkko rauhan rakentajana

Väkivallasta sovintoon
Vastuuviikko
Kätkeyt kivut

Kirkko rauhan rakentajana

- 3 **Pääkirjoitus** Väkivalta ei enää jää huomaamatta
- 4 **Diaari**
- 8 **Kuvassa** Martti Ahtisaari
- 10 Pastori toivoo rauhanliikkeen renessanssia
- 12 Rauhankysymys linkittyy kulttuurien kohtaamiseen
- 14 Kirkkojen vuosikymmen rauhan ja sovinnon puolesta
- 15 Kirkkojen Maailmanneuvosto ja Nigerian kirkot rauhanrakentajina
- 17 Tampereen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö
- 18 Väkivallaton lokakuu Tampereella
- 20 Vastuuviikko kehottaa: Pyri sopuun ja rakenna rauhaa!
- 22 Ska vi överge eller bearbeta ordet "integration"?
- 24 Ihminen muistaa katseet ja sylit
- 26 Irti väkivaltakierteestä
- 28 Ensi- ja turvakotien liiton Miina-projekti
- 30 Miesten kokema parisuhdeväkivalta – vaiettu asia
- 33 **Menninkäinen**
- 34 Kätkeyt kivut
- 36 Monialaisessa työssä rakennetaan rauhaa
- 38 Loviisan XXIV rauhanfoorumi
- 40 Rauha luo perustan ihmisarvoiselle elämälle
- 41 Temppuradan vapaaehtoiset valvojat
- 42 Sovintoa Somaliaan
- 43 Akordirahastotoiminta rauhan asialla
- 44 Laki diakoniatyön tukena vammaistyössä
- 46 **Kirjat**
- 48 **Iltahartaus** Rauhan rakentajina

8

18

28

42

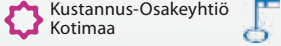

JULKAISUJA

Diakonia ry
Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö
Suomen Diakonialaitosten Liitto
Diakoniatyöntekijöiden Liitto
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
Kirkkopalvelut
Suomen Kaupunkilähetysten Liitto
Suomen Merimieskirkko
Espoon Diakoniasäätiö
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
Antti Lemmetyinen

KUSTANTAJA
Kustannus-Osakeyhtiö
Kotimaa

TOIMITUSKUNTA

Laura Hakoköngäs
Tiina Laine
Tomi-Pekka Liias
Jussi Mursula
Irene Nummela
Terttu Pohjolainen
Maija Sankari
Ilkka Sipiläinen
Asta Turtiainen

TOIMITUS

PL 185
00161 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA

Kalle Kuusimäki
p. 050 501 2901

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ

Raïli Suviranta
p. 040 1425 166
raïli.suviranta@evl.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TAITTO JA KUVANKÄSITTELY

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TILAUSHINTA KOTIMAAHAN

Tilaushinta kotimaahan 34 €/vuosikerta, ulkomaille 36 €/vuosikerta, opiskelijahinta 16 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille.

KANSI:

Kalle Ahonen

LEHTI ILMESTYY

6 kertaa vuodessa
Numero 5 ilmestyy 28.10.2010
Lehden teemana
Sukupolvisopimus katkolla?

ISSN 0355-8797

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

ILMOITUSHINNAT:

mustavalkoisena 1 e / pmm
nelivärisenä 1,30 e / pmm
Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 22 %.

ILMOITUSMYynti:

Seija Kosunen, puh. 020 754 2270
seija.kosunen@kotimaa.fi

ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS:

ilmoitusmyynti@kotimaa.fi
puh 020 754 2000

Väkivalta ei enää jää huomaamatta

Pian päättyvän kirkkojen väkivallan vastaisen vuosikymmenen (2001–2010) aikana on monta kertaa kysytty, mitä kirkon väkivallan vastainen työ on. Onko sitä, missä sitä tehdään ja löytyykö asiantuntijoita? Tietoa on haettu niin koulutus-tilaisuuksien teemoista, julkaisujen nimikkeistä kuin perheneuvonnan tilastoista. Väkivalta-sana tulee vastaan aika harvoin.

Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva. Olen oppinut, että kirkossamme tehdään paljon väkivaltaa ennaltaehkäisevää työtä, vaikka sitä ei useinkaan nimetä tai mielletä sellaiseksi. Kirkkojen ja seurakuntien suuri vahvuus on laaja kosketuspinta ihmisten arkeen. Eri alojen työntekijöistä, myös diakoniatyöntekijöistä, löytyy valtava voimavara ja ammatitaito kohdata henkistä ja fyysistä kärsimystä kokevat ihmiset. Työntekijöiden ammattiosaaminen voidaan niveltää myös väkivaltatyöhön.

Ehkä tärkeintä, mitä seurakuntien työntekijät voivat tehdä väkivallan vastustamiseksi, on opetella pois vaikenemisen kulttuurista. Väkivallasta on tärkeä uskaltaa puhua, uskaltaa ottaa asia puheeksi. On myös osattava toimia, kun epäilykset väkivallasta ovat vahvistuneet. Puheeksi ottaminen vaatii koulutusta, harjaantumista ja havahtumista. Seurakuntien työntekijöiden ei kuitenkaan tarvitse riittää kaikkeen ja osata kaikkea. Väkivaltatyö on tehokasta, kun viranomaiset, järjestöt ja seurakunnat tekevät yhteistyötä.

Väkivaltaa ennaltaehkäisevällä ja korjaavalla työllä on vaikutusta. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton Jussi-työstä apua hakeneiden miesten kyselytutkimus osoittaa, että yli 60 prosenttia apua hakeneista lo-

petti fyysisen väkivallan käytön kokonaan ja loppuillakin se väheni merkittävästi. Väkivallan tekijän auttaminen lisää selvästi läheisten turvallisuutta.

Kirkkojen maailmanneuvostossa väkivallan vastaista vuosikymmentä koordinoi pastori **Hansulrich Gerber** toteaa, että väkivalta ei enää jää huomaamatta. Väkivallan uhreille annetaan ääni ja asema sekä yksilönä että ryhmänä. Sekä uhrit että tekijät tunnustetaan ihmisiksi, joilla on terveiden ihmissuhteiden tarve. Väkivallan ehkäisystä on lisäksi tullut maailmanlaajuisesti tärkeä asia. Esimerkiksi YK on julkaissut tutkimukset naisiin ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Väkivalta ei ole enää pelkästään rikosoikeudellinen asia, vaan se ymmärretään ihmisoi-keuksien loukkaukseksi ja sen estämisestä on tullut terveyden, kulttuurin ja koulutuksen kysymys. Väkivallan kierre on katkaistavissa.

– KATI JÄÄSKELÄINEN

Kirkkohallitus

Seminaari Kuopiossa 6.9.2010, Keskus-seurakuntatalo, Suokatu 22. Päivä on samalla hiippakuntavaltuuston kokous- ja seminaaripäivä.

Kutsu yhteyteen ja osallisuuteen

Kirkot maahanmuuttajien rinnalla

Klo 9.00 Tulokahvit

Klo 9.30 Seminaarin avaus

Yhteys ja osallisuus

Avauspuheenvuoro

piispa Wille Riekkinen

Esimerkkitapaus

Vastauspuheenvuoro

ministeri Astrid Thors

klo 10.00 Kristitty, valtiovalta ja etiikka

Teologisen etiikan ja sosiaali-

etiikan yliopistonlehtori ,

TT Ville Päivänsalo

klo 11.00 Paneelikeskustelu

Alustajina, ministeri Astrid Thors,

piispa Wille Riekkinen, pääsihteeri

Heikki Huttunen, Kirkon maahan-

muuttajatyön sihteeri

Marja-Liisa Laihia

Klo 12.00 Lounas

Klo 13.00 Musiikkia

Klo 13.15 Ryhmätyöskentely

(Samanaikaisesti hiippakunta-
valtuusto pitää oman kokouksensa)

Ryhmä 1. Ihmisarvot ja käytännön toimet

Ryhmä 2. Hyvinvointi ja elämänlaatu

Ryhmä 3. Yhteys ja osallisuus

Ryhmä 4. Turvapaikanhakijat

Klo 14.00 Ryhmätyöskentelyn purku
keskustelu

Klo 15.00 Kommenttipuheenvuoro

Ministeri Astrid Thors

Seminaarin päätöspanat

Piispa Wille Riekkinen

Klo 15.30 Lähtökahvit

Seminaariin kutsutaan erityisesti maahan-
muuttajien kanssa työskenteleviä ja seurakun-
tien kansainvälisestä toiminnasta kiinnostuneita
työntekijöitä ja luottamushenkilöitä.

Kustannukset 20 € sisältäen kahvit ja lounaan.

Ilmoittautuminen 26.8.2010 mennessä

Kuopion tuomiokapituliin sähköpostitse

osmo.karppinen@evl.fi tai puhelimella

017-288 8400.

Tutkimus: Yhdenvertaisuus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työyhteisöissä

Kirkon työntekijät odottavat selkeitä pelisääntöjä yhdenvertaisuuskysymyksissä

Kirkkohallituksen tilaama tutkimus osoittaa, että kirkon työntekijät ja luottamushenkilöt nostavat kirkon ihmiskuvasta, opetuksesta ja arvoista nousevan yhdenvertaisuuden keskeiseksi tavoitteeksi työyhteisössä. Työntekijät odottavatkin, että kirkko toimisi yhteiskunnassa esikuvana yhdenvertaisuuskysymyksissä. Esimiehiltä ja piispoilta he vaativat selkeitä pelisääntöjä ja kaiken syrjinnän jyrkkää torjumista.

Seurakuntien työntekijöille ja luottamushenkilöille suunnatulla tutkimuksella kartoitettiin yhdenvertaisuuden ja eriarvoisuuden kokemuksia evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa. Tutkimustulokset ilmaisevat, että seurakuntien työntekijät kokevat edelleen melko paljon eriarvoista kohtelua, erilaisuuteen liittyviä ennakkoluuloja sekä työhyvinvoinnille haitallista toimintakulttuuria. Kysely- ja haastattelututkimuksen tekemisestä vastasi TM **Henrietta Grönlund**.

Vastanneista 39 prosenttia koki joutuneensa eriarvoiseen asemaan kirkon työyhteisössä viimeisten kahden vuoden aikana. Koetut tilanteet eivät useinkaan kuvanneet laissa määriteltyä syrjinnän käsitettä vaan laajemmin eriarvoisuuden kokemuksia työyhteisöissä. Kokemukset liittyivät muun muassa työhönottotilanteisiin, uralla etenemiseen, häirintään tai vihamieliseen asenneilmapiiriin. Eri ammattiryh-

miin kuuluminen, uskonnollisiin vaakaumuksiin tai mielipiteisiin liittyvät näkemuserot ja suhtautuminen vähemmistöryhmiin näyttäytyvät tutkimustuloksissa kirkon työyhteisöissä haasteina.

Yleisintä oli kokemus kahden eri luokan työntekijöistä. Vastanneista 12 prosenttia koki joutuneensa työyhteisössä eriarvoiseen asemaan ammattiryhmänsä vuoksi. Myös seurakuntien kaksoisrooli uskonyhteisönä ja työyhteisönä aiheuttaa uskonnollisen yhteisön sääntöjen siirtymistä työyhteisöön ja luo ristiriitatilanteita. Lisäksi sukupuoli, ikä ja palvelussuhteen laatu listattiin tutkimuksessa syiksi eriarvoiseen kohteluun.

Henrietta Grönlund: Yhdenvertaisuus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työyhteisössä. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010:4. Tutkimus on saatavana sähköisenä osoitteessa: <http://www.evl.fi/kkh/to/KION/yhdenvertaisuusjakirkko.html>

Tervetuloa sotatraumoja käsittelevään seminaariin!

KÄTKETYT KIVUT – Seminaari muisteluryhmien vetämisestä

Sotiemme jäljiltä on ihmisten mielisä vielä paljon kätköön jääneitä asioita, jotka käsittelemättöminä lisäävät elämän kuormaa ja tiedostamattomina vaikuttavat seuraaviin sukupolviin asti. Emme ole kansakuntana riittävästi selvittäneet näitä kysymyksiä.

Lokakuun 5. päivänä 2010 klo 9–17 Kätketyt kivut -työryhmä järjestää Helsingissä Hotelli Arhurissa muisteluryhmien vetämisestä kiinnostuneille seurakuntien ja järjestöjen edustajille seminaarin ”Kätketyt kivut”. Seminaarissa pohditaan keinoja traumaattisten kokemusten esilletuomiseen. Lähestymiskeinoina ovat muun muassa muistutekniikat ja -ryhmät.

Aloitteen sotakokemusten muistelu-ryhmien perustamisesta sekä seminaarin järjestämisestä on tehnyt Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö KDY. Hankkeessa ovat mukana Suomen mielenterveysseura, Mielenterveyden keskusliitto, Vanhustyön keskusliitto, Suomen Lottaperinneliitto sekä Nuorisotutkimusverkosto.

Seminaarin hinta: 60 euroa, sisältää lounaan.
Ilmoittautumiset: 31.8.2010 mennessä osoitteeseen: arja.kunnala(at)evl.fi
Lisätietoja seminaarista antavat KDY:stä
Marja Kantanen, p 09 1802 310
Marja-Liisa Laihia, p 09 1802 410
Irene Nummela, p 09 1802 305
etunimi.sukunimi@evl.fi

KÄTKETYT KIVUT

Seminaari sotatraumojen muistelusta
5.10.2010 Hotelli Arthur,
Vuorikatu 19, Helsinki

- 9–10 **Kahvi**
10 **Tervetuloa**
Esittäytyminen ja asettuminen.
Runo: Tunnevalmentaja
Ukko Kärkkäinen
11 **Sodan vaikutuksia ihmisten elämään.**
Ylisukupolvinen näkökulma.
Sari Näre ja Jenni Kirves
12 **Lounas**
13 **Runo:** Ukko Kärkkäinen
Jäähvyäiset sodan kokemuksille.
Mitä sota on vaikuttanut meihin ja miten siitä eteenpäin,
Psykodraamakouluttaja,
TM Riitta Hiillos-Vuorinen
14.30 **Kahvi**
15.00 **Työpajoja muistamisen auttamisesta**
- Lottaperinne-ryhmät,
rehtori Pirkko Nousiainen
- Moniaistinen tila. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa –hanke:
lehtori Minttu Rätty
- Valokuvat ja symboliesineet
”Kätketyt kuvat” -vetäjä,
Taikaprojekti:
lehtori Eila Sainio
- Kirjoittaminen
Psykoterapeutti,
kirjailija Pepi Reinikainen
16.30-17 **Ryhmässä opittua.**
Päätös

Perheen hyvinvoinnin monet kasvot

Aika: 7.10.2010 Helsinki

Paikka:

Kirkkohallituksen juhlasali,
Satamakatu 11

Tavoite:

Osallistujia löytää tapoja edistää lasten ja perheiden hyvinvointia.
Koulutuspäivä on tarkoitettu diakonia-, lapsi-, perhe- ja nuorisotyöntekijöille ja muille perheiden kanssa työskenteleville.

Tiedustelut:

Irene Nummela, KDY, 050 584 6897 ja
Liisa Luukkonen, SLK (09) 6877 4513

Osallistumismaksu:

80 € + ruokailu

Ilmoittautuminen:

ilmoittautuminen@lastenkeskus.fi tai
p. (09) 6877 4518.

Järjestäjät:

SLK ja Kirkkohallitus/KDY

Piirroksat Riikka Auvinen

Tuo ystäväsi.

Ota mukaasi soitin.

Tule jakamaan laulusi.

Vietetään yhdessä juhlaa.

Come to Share Your Song.

Take an Instrument with You.

Bring Your Friend.

Let's Celebrate

Together.

Ilmoittautuminen 25.9.2010 mennessä

www.mission.fi/osallistu/koulutus/kansainväliset_ naistenpaivat/ tai puhelimittesi Päiväkumpuun 040 5349507

Osoite

Kurssikeskus Päiväkumpu,
Päiväkumuntie 47, 35300 Orivesi

Hinta

Koko viikonloppu,
sisältää majoituksen, ruoat ja ohjelman
140,00 € (1hh), 110,00€ (2hh),
90,00€ (3–4 hh, myös ylläsnky)

Lauantaista sunnuntaihin,
sisältää majoituksen, ruoat ja ohjelman
100,00€ (1hh), 80,00€ (2hh), 70,00€ (3–4hh, myös ylläsnky)

Päiväkäynti lauantaina, sisältää ruoat ja ohjelman 40,00€

Päiväkäynti sunnuntaina, sisältää ruoan ja ohjelman 20,00€

Linaavaatemaksu 9,00€

Please register by 25.9.2010

Online: www.mission.fi/osallistu/koulutus/kansainväliset_ naistenpaivat/ By phoning Päiväkumpu 040 5349507

Address

Päiväkumpu conference centre,
Päiväkumuntie 47, 35300 Orivesi

Cost

All weekend, including accommodation, meals and programme 140,00 € (single room), 110,00€ (double room), 90,00€ (3–4 person room, with bunk bed)

Saturday to Sunday, including accommodation, meals and programme 100,00€ (single room), 80,00€ (double room), 70,00€ (3–4 person room, with bunk bed)

One day visit on Saturday, including meals and programme 40,00€

One day visit on Sunday, including meal and programme 20,00€

Linen fee 9,00€

Kansainväliset Naistenpäivät
International Women's Conference

Sydämeni laulut
The Songs of My Heart

8-10.10.2010

Kurssikeskus Päiväkumpu
Päiväkumpu Conference Centre
Orivesi

Ekumeeninen vastuuviikko ja Väkivallaton viikko

17.–24.10.2010

Väkivallattoman viikon ja Vastuuvii-
kon seminaari: ”Pyri sopuun – raken-
na rauhaa” keskiviikkona 20.10.2010
klo 9–16.15, paikkana Valkoinen Sali,
Aleksanterinkatu 16–18, Helsinki

Ohjelmassa alustuksia ja puheenvuoro-
ja teemoista:

- Rauha kansojen kesken
- Rauha yhteisöissä
- Rauhaan kasvaminen

Puheiden lomassa musiikkia Sven
Nygård -kvartetin esittämänä, nuoril-
le suunnattu näytelmä Väkivallasta so-
vintoon sekä valittuja paloja Ruusukuja
76 -näyttelystä, joka kertoo ja keskuste-
lee perheväkivallasta.

Seminaari on maksuton ja avoin
kaikille kiinnostuneille. Valkoisessa
Salissa on mahdollisuus omakustantei-
seen ruokailuun.

Ilmoittautumiset: perjantaihin
8.10.2010 mennessä Kirkkohallitukseen,
marita.salomaa@evl.fi

Lisätietoja: projektisihteeri Kati
Jääskeläinen, Kirkkohallitus, 09 1802
210, 050 324 3173

Tervetuloa Väkivallattoman viikon
ja Vastuuviiikon päätapahtumaan!

Väkivallatonta viikkoa ja Vastuu-
viikkoa vietetään 17.–24.10.2010. Kirk-
kojen kansainvälinen vastuuviikko on
Suomen kirkkojen yhteinen kansainvä-
lisen vastuun ja vaikuttamisen viikko.
Väkivallatonta viikkoa koordinoi Kirk-
kohallituksen Väkivallasta sovintoon
-hanke yhteistyössä NNKY-liiton kanssa.
Seminaari on osa Kirkkojen maailman-
neuvoston väkivallan vastaisen vuosi-
kymmenen (2001–2010) päätösvouden
tapahtumia.

Seminaarin ohjelma ja muu tapah-
tumatarjonta:

Väkivallasta sovintoon -hanke,
www.evl.fi/vakivallastasoivintoon
Vastuuviiikko, www.vastuuviiikko.fi
Ansvarsveckan, www.ansvarsveckan.fi
NNKY-liitto / Ruusukuja 76 -näyttely,
www.ywca.fi

”Väkivallasta sovintoon päästään
vain oikeudenmukaisuuden kautta”

”Pyri sopuun – rakenna rauhaa”.

2001-2010
VÄKIVALLASTA
SOVINTOON

Tarjolla mm. tapahtumia,
aineistoa seurakunnille
ja kouluille sekä
Väkivallasta sovintoon
näytelmä yläkoulu- ja lukioikäisille.

Tutustu tarjontaan osoitteissa
www.vastuuviiikko.fi
ja www.evl.fi/vakivallastasoivintoon

OIKOUMENE

Diakonian merkki

Seurakunta, diakoniajärjestö, hiippa-
kunta ja Kirkkohallituksen diakonia ja
yhteiskuntatyö voivat myöntää yhteis-
työkumppanilleen Diakonian merkin
tunnustukseksi diakonisesta toimin-
nasta.

Merkki on tarkoitusta varten suun-
niteltu hopeinen rintamerkki.

Merkkiä voidaan kantaa arjessa ja
juhlassa tai säilyttää kivistä valmiste-
tussa telineessä.

Diakonian merkki annetaan henki-
lölle tai yhteisölle, joka toiminnassaan
tai päätöksenteossaan on toiminut yh-
teistyössä diakoniatyön kanssa. Merkin
saaja on huomannut ihmisen ja tehnyt
työtään sydäntään kuunnellen ja kristil-

listä lähimmäisenrakkautta toteuttaen.

Merkki kertoo kantajansa inhimil-
lisyydestä.

Seurakunnan kirkkoneuvosto/seu-
rakuntaneuvosto, järjestön hallitus,
hiippakunnan tuomiokapituli tai KDYT
myöntää Diakonian merkin kirkon
viranhaltijan tai järjestön edustajan ha-
kemuksesta.

Yhteisö pitää luetteloa myöntämis-
tään huomionosoituksista.

Diakonian merkkiä myy Diakonia
ry. Merkin hinta on 90 euroa sekä pos-
tituskulut.

Tiedustelut

eila.karkkunen@evl.fi tai (09) 1802 456.

Työ ja osallisuus

Diakonian vuosikirja 2009 sanoittaa kirkon diakoniateemaa Työ ja osallisuus. Kirjassa käsitellään ihmisarvoisen työllistämisen ja monimuotoisen työelämän edistämistä Yhteisvastuukeräyksen, Kirkon Sosiaalifoorumien sekä Kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön näkökulmista. Työ ja osallisuus -vuosikirja on kirkon yhteiskuntaeettinen puheenvuoro ihmisarvoisesta työllistämisestä ja osallisuuden lisäämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kirkon organisaatiot saavat vuosikirjassa myös tietopaketin sosiaalisen työllistämisen mahdollisuuksista.

Kirjoittajina

Jukka Paarma, Tarja Cronberg, Ville Päivänsalo, Asmo Kalpala, Antti Rautio, Jorma Niemelä, Lea Karjalainen, Jaana Merenmies, Mika Vuorela, Laura Hakoköngäs, Pia Kummel-Myrskog, Kai Henttonen, Ilkka Sipiläinen ja Hannu Suihkonen.

Kirja maksaa 18 € sekä postituskulut. Kirjaa voi tilata Diakonia ry:stä Eila Karkkuselta, eila.karkkunen@evl.fi, puh. (09) 1802 456.

Olet vapaa

Kehitysvammaisten
valtakunnallinen
kirkkopyhä

26.9.2010 klo 10
YLE TV1

VANHUSTYÖN NEUVOTTELUPÄIVÄ

23.11.2010 Kirkkohallituksessa, Satamakatu 11

Omaishoitotyötä tekevien
neuvottelupäivä
Voimaa omaishoitotyöhön
24.11.2010 Kirkkohallitus,
Satamakatu 11
Ilmoittautuminen:
arja.kunnala@evl.fi
15.11.2010 mennessä
Kustannukset: 40 € sisältää
lounaan, kahvit ja materiaalin

Marijut Henttonen

Kipuiletko vapaaehtoistyön kanssa?

Neljännesvuosisadan hiljainen tieto **Mummon Kammari** toiminnasta ja sen johtamisesta ja kehittämisestä.

Näppituntumalla -Mummon Kammari ja vapaaehtoinen vanhustyö -kirjan työstivät Iiro Jahnukainen, Maarit Tammisto ja työryhmä. Kirjoittajina myös John Vikström, Vappu Taipale, Ritva Viljanen ja Antti Eskola.

180 sivua, hinta 25 euroa.
Tilaukset numerosta (03) 2190 455 tai
www.mummonkammari.fi

KUVASSA

Kirkko voi olla korvaamaton rauhanteossa

– Parhaimmillaan kristinuskon edustajilta löytyy kriiseissä harvinaislaatuista herkkyyttä ja halua anteeksiantoon, vaikka se olisi kuinka vaikeaa verrattuna vihanpidon jatkamiseen, sanoo presidentti Martti Ahtisaari.

Martti Ahtisaarella on ollut monissa maissa lämpimiä suhteita kristittyihin, jotka ovat rakentaneet sovintoa erilaisista poliittisista ja uskonnollisista taustoista tulevien ihmisten välille.

– Kristinuskon rooli rauhan rakentamisessa on ollut usein ratkaiseva – puhun nyt ristiretkien jälkeisestä ajasta. Minulla oli esimerkiksi Namibiassa hyvät suhteet lähetystyöntekijöihin ja luterilaiseen kirkkoon, jotka auttoivat valtavasti ongelmien selvittämisessä.

– Kun Namibian itsenäistymisprosessissa oli erittäin vaikea vaihe vuonna 1989, jolloin satoja ihmisiä oli kuollut, meillä oli suora yhteys piispaan ja kirkon työntekijöihin, jotka vaikuttivat keskeisellä tavalla tilanteen rauhoittamiseen, presidentti toteaa työhuoneessaan Crisis Management Iniativen (CMI) tiloissa Helsingissä.

Ei sympatiamme sotaisille kirkonmiehille

Rauhanrakentaja on nähnyt – esimerkiksi Balkanilla – myös kirkkojen pahoja virheitä.

– Poliitikoilla on paha tapa kytkeä kirkko osaksi konfliktia – ja he saavat toisinaan kirkoilta tukea. On onnetonta joka kerta, kun kirkot alistuvat poli-

tiikkojen tukirooliin ja liittyvät vihanpitoon tai sotimiseen.

– Sellaisten kirkonmiesten toimintaa kohtaan en tunne pienintäkään sympatiamme! Mutta täytyy muistaa, ettei kirkko ole yleensä yhtenäinen poliitikkojen painostukseen suostumisessa. Olen tavannut paljon kirkonmiehiä, jotka pyrkivät kaikin tavoin löytämään ulospääsytien vihanpidosta.

Martti Ahtisaari arvioi, että modernilla ajalla kristinuskon vaikutus on ollut enimmäkseen rauhanomainen. Ekuumeenisen liikkeen ja Luterilaisen maailmanliiton toiminta ovat hyviä esimerkkejä.

– Kirkkojen yhteiskunnallista roolia voi ehdottomasti luonnehtia enemmänkin edistykseksi kuin taantumukseksi.

”Pyhä sota” on harhaoppia

Martti Ahtisaari painottaa, että ihmisten omat valinnat – ei heidän uskontonsa – ratkaisevat, tuleeko uskonnosta rauhan vai väkivallan väline.

Nobel-palkittu rauhantekijä puhui keväällä Helsingin yliopistolla uskontojen ja kirkkojen roolista rauhantekijöinä. Hän totesi, että uskunnoilla on yhä merkittävä rooli konflikteissa.

– Uskonnot voivat vahvistaa ja luoda valtapiirejä, kärjistää konflikteja tai lieventää niitä. Minusta on tärkeää nähdä uskontojen mahdollisuudet toimia rauhan puolesta.

– Jokaista uskonvakaumusta, jolla oikeutetaan väkivalta, voi pitää harhaoppina! On tulkittava pyhiä kirjoituksia niin, ettei niitä käytetä väkivaltaan, presidentti piiskaa niitä, jotka muuttavat jumalansa nimessä aurat aseiksi ja

rauhan ja rakkauden sanoman sodan julistukseksi.

Tarvitsemme uskontojen lukutaitoa

Balkanin konfliktissa uskonnollisia ennakkoluuloja käytettiin sumeilematta sodan lietsomiseen. Serbialaisuuteen kuului ortodoksisuus ja kroatialaisten mentaliteettiä leimasi katolilaisuus. Bosnialaiset leimattiin muslimeiksi, oli heillä suhdetta uskoon tai ei.

– Kun uskonnollisen ja nationalistisen uhon välillä ei tehdä eroa, uskontoa voi käyttää perustelemaan vainoja. Uskonnon avulla ihmismielen voi lietsoa kauhistuttaviin tekoihin.

Ahtisaaren mielestä tarvitsemme ”uskontojen lukutaitoa”, jotta uskonnoista kyetään erottamaan rauhaa rakentavat ja sen vastaiset ainekset.

– Uskontoa voidaan väärinkäyttää samalla tavalla kuin lakia silloin kun lain kirjainta käytetään kovuuteen eikä lain hengestä välitetä.

Diakonia luo uskoa tulevaisuuteen

Martti Ahtisaaren pitkä työsaarna YK:n edustajana Namibiassa vaikutti osaltaan maan rauhanomaiseen itsenäistymiseen vuonna 1990.

Presidentillä onkin positiivisia kokemuksia kristinuskon roolista rauhan työssä erityisesti Namibiassa. Hänestä kirkot voivat olla ”korvaamaton apu” rauhanprosessissa.

– Monet (vapautusliike) SWAPO:n jäsenistä olivat käyneet kirkon kouluja. Kirkkojen sitoutuminen totuuden puhumiseen auttoi suuresti rauhanteon edellytysten löytämisessä.

– On vaikeaa kuvitella, että Nami-

CMI / Janne Mikkilä

ja ja välttää niiden varjolla joitakin keskustelunaiheita. Minä taas lähdän aina siitä, että on monia universaaleja arvoja, joista kaikkien on pidettävä kiinni.

– Aina joskus joku muistuttaa minua siitä, että hän tulee toisenlaisesta kulttuuriympäristöstä. Mutta en anna sen paljon häiritä, Ahtisaari naurahtaa sarkastisesti.

Osapuolia on kohdeltava yhdenmukaisesti ja johdonmukaisesti. Yhtä tiukasti.

– Rehellisyys on kaiken perusta. Kaikki tietävät, mikä on minun arvopohjani ja mistä minä tulen.

Naisten tasa-arvo edistyksen avaimena

Nobel-palkittu Martti Ahtisaari kutsuttiin vuonna 2009 Etelä-Afrikan ex-presidentin Nelson Mandelan perustamaan neuvostoon nimeltä Global Elders – Maailman kylänvanhimmat.

Entisten valtiomiesten ja johtajien, nobelistien ja aktivistien ryhmä ratkoo maailman ongelmia. Kokoukset alkavat arkkipiispa Desmond Tutun vetämillä rukoushetkillä.

Neuvostossa on tähdennetty naisten tasa-arvon merkitystä oikeudenmukaisten yhteiskuntien ja rauhan edellytyksenä.

– Naisten täyden tasa-arvon saavuttaminen on estetty useissa uskonnoissa. Tämä ylläpitää ajattelua, jonka mukaan naiseen kohdistuva väkivalta ja sorto olisivat hyväksyttäviä. Uskonto antaa ikään kuin oikeutuksen alistaa vaimoja, raiskata naisia ja maksaa alempia palkkoja.

Rohkaiseviakin esimerkkejä on: Afrikassa kristilliset kirkot ovat toimineet suurimpana naisemansipaation edistäjänä.

Rauhanrakentajat kotiporteilla

Siltojen rakentamista erilaisten kulttuurien edustajien välille voi tapahtua verrattomasti lähempänä kuin kaukoilla.

Martti Ahtisaari arvioi, että suomalaisiin seurakuntiin liittyy yhä enemmän maahanmuuttajia.

– Uudet tulokkaat auttavat meitä testaamaan, onko uskomme niin vahvaa, että se saa meidät kohtelemaan heitä säädylisesti!

– JANNE VILLA

– Kirkot voivat joko kärjistä kriisejä tai edistää rauhaa. Rauha on aina tahdon asia, eikä meidän pidä hyväksyä mitään uskonnollista tekosyytä tästä periaatteesta luopumiseksi, linjaa Martti Ahtisaari.

biassa kansakunta olisi jaksanut siinä Etelä-Afrikan paineessa rakentaa rauhaa ja itsenäisyyttä ilman luterilaisen kirkon panosta. Namibiassa näkyi, mitä kristinuskon synnyttämä hengen palo ja dynamiikka voivat olla parhaimmillaan.

Balkanin sodassa luostarit olivat rauhallinen paikka neuvotteluille. DDR:n kynttilävallankumouksessa kirkot taas tarjosivat paikan pohtia, mikä valtion toiminnassa oli hylättävää. Kirkossa ihmiset saattavat kertoa kokemuksistaan, epäoikeudenmukaisuuksista, väkivallasta ja raiskauksista.

– Kun Kosovo julistautui vuonna

2004 itsenäiseksi, vaikeimpia tehtäviä oli luoda yhteiskunta, joka ei perustu minkään osapuolen kaltoin kohtelulle.

– Uskonnollisilla yhteisöillä on erityisen tärkeä tehtävä, kun luodaan uskoa tulevaisuuteen. Kirkon diakoniaan kohdistuu tällöin suuria odotuksia.

Arvopohja rehdisti esiin

Martti Ahtisaari korostaa perustavien ihmisoikeuksien kuuluvan kaikkien kulttuurien ja uskontojen edustajille.

– Rauhanneuvotteluissa halutaan joskus korostaa kulttuurien välisiä ero-

Tiina Keinänen aloitti kuluvan vuoden huhtikuussa seurakuntapastorin työt Laihialla. Haastattelun sopiminen Helsinkiin järjestyi kuitenkin helposti, sillä hän oli muutenkin tulossa pääkaupunkiin. Syynä oli Suomen Rauhanpuolustajien yhteistyökumppaniensa kanssa järjestämä Pax-festivaali, jota vietettiin tänäkin vuonna Alppipuistossa. Tiina löytyi helposti Changemakerin kojun luota – kuinkas muuten?

Jaakko Kiiuinen

Pastori toivoo rauhanliikkeen renessanssia

Keskustelu rauhasta on Tiina Keinäsen kanssa elävistä ja käytännönläheistä. Rauhantyössä ei selvästikään ole kyse kuivasta ja abstraktilla tasolla liikkuvasta toiminnasta, joka olisi jotenkin arkipäivästä irrallaan. Kaikenlaisia mahdollisuuksia löytyy jokaiselle, Tiina vakuuttaa. Nuorten vaikutusmahdollisuuksista puhuttaessa hän kertoo erityisen mielellään Kirkon Ulkomaanavun nuorisoverkosto Changemakeristä, jonka toiminnassa hän on ollut aktiivisesti mukana.

Suomeen Changemaker on perustettu vuonna 2004, ja sillä on vastaavalla tavalla järjestetty vanhempi sisarverkosto Norjassa. Tiinan mukaan verkoston vahvuus piilee juuri sen järjestäytymistavassa.

Kirkon Ulkomaanapu tukee nuorisoverkostoaan, mutta antaa sen vastata itsenäisesti toiminnastaan. Verkoston dynaamisuus syntyy sen kevyestä byrokratiasta ja jäsenten innokkuudesta. Changemakeriä voi perustellusti pitää onnistuneesti järjestettynä vaikutuskanavana kehityskysymyksistä ja globaalista oikeudenmukaisuudesta kiinnostuneille nuorille.

Rauhantyöhön herääminen

Tiina kiinnostui rauhaan liittyvistä kysymyksistä yläasteikäisenä, kun opinnoissa käsiteltiin 1900-luvun tuhoisimpia sotia. Teologian ylioppilaana hänen mielenkiintonsa oli suuntautunut etenkin Lähi-idän tilanteeseen sekä rauhan- ja konfliktintutkimuksen merkkiahmon norjalaisen Johan Galtungin teorioihin. Uusi mutta kristillisen arvoperustansa kautta tutulta vaikuttanut Changemaker herätti konkreettisia vaikutusmahdollisuuksia etsineen Tiinan mielenkiinnon.

Verkosto oli alkuaikoinaan mukana Kirkon Ulkomaanavun ja Suomen Kuvalehden järjestämissä keskustelupaneeleissa, joihin oli saatu nimekkäitä puhujia niin valtakunnan kuin kirkonkin johtopaikoilta. Erään tilaisuuden jälkimainingeissa Tiinakin sai kutsun lukupiiriin, ja pian hän oli jo Changemaker-tiimin jäsen. Tiimi toimii verkoston hallituksessa, ja jonka tehtäviin kuuluu muun muassa valtakunnallisten tapahtumien ja kampanjoiden suunnittelu ja organisointi.

Vaikutusmahdollisuudet lisääntyivät, kun Tiinalle tarjoutui mahdollisuus lähteä Changemakerin edustajaksi Berliinissä järjestettyyn ilmasto-konferenssiin. Merkityksellistä tapahtumassa oli, että siellä tavatut ihmiset tuntuivat olevan innostuneita aiheesta ja uskovan asiaansa. Samanmielisten ihmisten kanssa toimiessa elämänmyönteinen asenne tarttui ja karttui entisestään.

Kyynisyyttä vastaan

Rauhantyössä tapaa ajoittain myös kyynisyyttä sekä sellaista käsitystä, jonka mukaan maailmanmenolle ei kannata tai edes oikeasti voi tehdä mitään. Changemaker haastaa kyynisyyden luottamalla ihmisten tahtoon tehdä hyvää. Tarkoitus on saada nuoret itse voimaantumaan työhön paremman maailman puolesta, minkä vuoksi verkoston täytyy olla joustava ja monenlaisia ihmisiä ja toimintatapoja tukeva. Tiina korostaa verkoston monimuotoisuutta sen suurena voimavarana.

Verkostona Changemaker tarjoaa jäsenilleen monipuoliset toimintamahdollisuudet lukupiirin kuunteluoppilaasta kampanjan organisaattoriksi. Paikallistasolla osallistuminen voi olla hyvin pienimuotoista, tai sitten omaa kotikaupungissaan voi järjestää suurempiakin tempauksia. Valtakunnallisella tasolla toimiminen saattaa mahdollistaa jopa kansainvälisiin tapahtumiin osallistumisen.

Vapaaehtoistoiminnan periaatteet näkyvät myös siinä, että kukin saa tehdä niin paljon kuin haluaa ja jaksaa. Nuorille tarkoitettuna verkostona Changemakerissä voivat toimia niin yläasteikäiset kuin yliopisto-opiskelijatkin. Tiina sanoo toivovansa, että tässäkin erilaiset ihmiset voivat vahvistaa verkostoa. Kaikkien ei tarvitse tietää paljon kehitysyhteistyöstä tai olla edes äärimmäisen innostuneita asiasta. Toiminnan myötä tietämystä ja kiinnostusta voidaan kasvattaa ja saada samalla verkostoon lisää erilaisia ihmisiä mukaan.

Toivoa paremmasta maailmasta

Mitä sitten Changemaker voi tarjota niille, jotka eivät ole enää nuoria? Tiina

vastaa miettimistaukoa pitämättä, että verkoston toiminta tarjoaa kaikille toivoa. Kyse on pääpiirteissään työstä paremman maailman puolesta, jos kohta Changemaker halutaankin pitää selvästi juuri nuorille lähestyttävänä ja tarkoitettuna vaikutuskanavana.

Yksi Changemakerin kaikille tarjoamista käytännön vaikutusmahdollisuuksista on tietysti verkoston laatimien vetoomusten allekirjoittaminen. Ei mene kauaa, kun Tiina jatkaa kysymällä, olenko minä jo allekirjoittanut tämän vuoden vientitukikampanjan vetoomuksen.

Tiina ei myöskään unohda kasvatuksen merkityksen painottamista. Ennen pastorin töitä hän työskenteli esimerkiksi rauhanjärjestö Sadankomitean nuorisoprojektivastaavana. Mahdollisuuksia toimia rauhan puolesta löytyy siis monelta taholta, ja eri yhteistyömahdollisuudet kiinnostavat aina Changemakeriä. Nuorena verkostona se on saanut hyviä tuloksia ja arvokkaita kokemuksia muiden järjestöjen kanssa toimimisesta.

Myös seurakunnat voivat olla Changemakerin tärkeitä yhteistyökumppaneita. Yhteyshenkilöt, tilat kokoontumisille sekä henkinen ja vaikka rahal-

linenkin tuki nousevat Tiinalle mieleen ensimmäisinä esimerkkeinä mahdollisuuksista tukea verkoston toimintaa. Aloitteen toiminnan järjestämisestä pitäisi silti tulla nuorilta itseltään, hän muistuttaa.

Rauhantekijöillä riittää töitä

Tähän mennessä Changemaker on valinnut yksittäiset kampanjateeman- sa erikseen jäsenenäestyksillä, eikä verkosto halua yhden asian liikkeeksi. Tästä huolimatta tietyt aiheet on koettu niin tärkeiksi, että ne on haluttu nostaa pysyväisteemoiksi. Syksyllä haetaan jäseniä uusiin teemaryhmiin, joista yksi keskittyy rauhaan, toinen ympäristöön ja kolmas kehityskaavoihin.

Tiinalle uusista teemaryhmistä rak- kaimin on tietysti rauhan edistämiseen liittyvää työtä organisoiva ryhmä. Hän uskoo, että rauhanliikkeille on tilausta juuri nyt, kun erilaiset konfliktit maail- malla eivät tunnu laantuvan, vaan kehi- tyssuunta on miltei päinvastainen.

Erityisesti unohdetut sodat saavat nuoren pastorin murheelliseksi. Esi- merkiksi Kongon tilanne ei länsimaissa ylitä useinkaan uutiskynnystä, vaikka tilanne maassa on kaik- kea muuta kuin vakaa.

Lopuksi Tiina poh- ti vielä sitä, miten ihm- iset voisivat herätä maailman todellisuuteen ja osallistua rauhantyöhön. Hän arvelee, että moni ei sittenkään ymmärrä so- dan olevan totisinta tot- ta. Konfliktien luonne on ehkä muuttunut, mutta inhimillinen kärsimys ei ole kadonnut mihin- kään. Tästä syystä Tiina toivoo ihmisten pyrki- vän yksilötasolla toimi- misen lisäksi panosta- maan myös ongelmia ai- heuttavien rakenteiden korjaamiseen.

Rauhanliike tarvit- see uutta elinvoimaa, jonka löytymisen toivo lepää juuri nuorten har- teilla.

– JAAKKO KIILUNEN

Jaakko Kiilunen

Rauhankysymys linkittyy kulttuurien kohtaamiseen

Heikki Räisänen muistuttaa, että kaiken syvemmän dialogin edellytyksenä on toistensa tunteminen. Kulttuurikristillisyyden voi antaa hyvän lähtökohdan kohdata toisesta traditiosta tulevia ihmisiä. Toisaalta siinä on piirteitä, jotka voivat tuottaa rasismia. Kirkko voi tehdä rauhantyötä myös median välityksellä.

Eksegetiikan emeritusprofessori **Heikki Räisänen** toteaa Raamatun suhtautuvan rauhankysymykseen ambivalentisti.

– Vanhassa testamentissa on ajatus Herran sodasta: kun olemme oikealla asialla, Jumala sotii meidän puolestamme. Uudessa testamentissa taas puhutaan vihollisen rakastamisesta ja posken kääntämisestä. Toisaalta kehoitetaan olemaan kuuliainen esivallalle.

Räisänen näkee Raamatun muutenkin ristiriitaisena.

– Sieltä voi löytää moniin asioihin hyviä yleisiä periaatteita. Mutta niiden soveltaminen on hankalaa ja tilannekohtaista. Näin on myös rauhankysymyksessä.

Räisänen muistuttaa, että kirkollakin on takanaan varsin sotaisia historiaa.

– Rauhaa korostaneet liikkeet ovat olleet kristinuskon historiassa marginaalissa, esimerkiksi uskonpuhdistuksen ajan kveekarit ja mennoniitit. Ja miksei Jehovan todistajatkin. Varsinainen rauhantyö on kirkossa aika moderni näkemys.

Nykyään rauhankysymys linkittyy usein eri kulttuurien väliseen kohtaamiseen. Suomen kulttuurinen ja uskonnollinen kenttä on muuttunut erityisesti maahamme tulleiden muslimien kautta.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja muslimiyhteisön ylätasolla on Räisänen mukaan käynnissä 'ihan kohtuullinen dialogi'.

– Käsittäakseni kristittyjen ja muslimien yhteys toimii vielä paremmin ruohonjuuritasolla, jossa ihmiset eivät välttämättä ole niin kiinnostuneita dogmaattisista kysymyksistä.

Kristittyjen ja muslimien kohtaamiseen lisää paikkoja

Usein sanotaan, että kristittyjen kannattaisi ottaa oppia siitä, miten vakavasti muslimit suhtautuvat uskontoon.

– Mutta mielestäni myös muslimit voisivat ottaa oppia kristityistä. Maalistuminenkin voi olla tervettä, Räisänen sanoo.

– Kristittyjen ja muslimien välillä ei ole myöskään selkeitä rajalinjoja, vaan kaikenlaisia rajalinjoja kulkee uskontojen sisällä. Liberaalikristitty ja liberaalimuslimi ovat usein paljon lähempänä toisiaan kuin liberaalikristitty ja fundamentalistikristitty.

Räisänen muistuttaa kaiken syvän dialogin edellytyksenä olevan se, että ihmiset ovat ylipäättään tekemisissä keskenään ja tulevat tuntemaan toisensa.

– Meillä pitäisi olla nykyistä enemmän paikkoja, joissa kristityt ja muslimit voisivat tutustua toisiinsa ja sitten pikkuhiljaa puhua asioista. Parhaiten dialogi lienee toiminut naisverkostoissa. Nuorisolle tällaisia kohtauspaikkoja voi olla vaikeampi luoda. Jalkapallo on tähän yleensä hyvä ekumeeninen laji.

Suomalaiskotien perinteisen hengellisyden sanotaan vähentyneen. Sen tilalle on Räisänen mukaan tullut henkisyden kaipuuta, jossa on aiempaa vähemmän dogmaattista korostusta. Räisänen on lanseerannut tähän liittyen kulttuurikristityn käsitteen. Suomessa on huomattava määrä ihmisiä, jotka pitävät kristinuskosta tuttuja perusarvoja tärkeinä.

– Niitä ovat esimerkiksi rakkaus, oikeudenmukaisuus, armo ja lähimmäisen auttaminen. Nämä arvot eivät ole pelkästään kristillisiä, mutta ne ovat tulleet usein koteihin juuri kristillisyyden kautta. Niitä kannattavat sellaisetkin ihmiset, joilla on vaikeuksia kristillisen dogmatiikan kanssa.

Räisänen mukaan kulttuurikristityn hieman abstraktit arvot voivat antaa hyvän lähtökohdan kohdata toisesta traditiosta tulevia ihmisiä. Toisinkin voi käydä.

– Pelkistetyt perusarvot ovat aika samoja uskontokunnasta riippumatta. Mutta kulttuurikristillisyyteen liittyvä perinteisen kristillisyyden arvostaminen voi tuottaa myös rasismia. Ulkopuoliset voidaan nähdä uhkana meidän perityille arvoillemme.

Kirkon pidettävä arvoja esillä

Kirkolla on mahdollisuus tehdä rauhantyötä myös median kautta.

Kirkon johtavat edustajat, erityisesti piispat pääsevät varsin hyvin mediasa esiin.

– Mutta jos kirkon edustajat ottavat kantaa yhteiskunnallisiin asioihin, jotkut älähtävät, että nyt kirkko tarttuu oman asiantuntemuksensa ulkopuolella olevaan asiaan. Näin on ollut erityisesti talouskysymyksissä. Jos kirkko ot-

taisi kantaa vaikkapa maanpuolustus-kysymyksiin, tilanne voisi olla sama. Ei kirkon pidäkään esiintyä muiden alojen asiantuntijana. Sen sijaan kirkolla on kaikki syy ja oikeus pitää esillä edustamaan arvoja.

Median asenteet tuovat kirkolle omat haasteensa.

– Media kuvaa tunnetusti kirkkoa riitelevänä ja hyvin vanhoillisena yhteisönä, joka ei saa millään änkyröittäänsä kuriin. Tämä on kaiketi kuva, jonka aika harva kirkon sisäpuolella oleva tunnistaa ihan oikeaksi. Mutta media tupaa kärjistämään ja rakastaa ristiriitoja.

– Tietysti on olemassa oikeitakin vastakkainasetteluja. Mutta media löytää niitä myös sieltä, missä näin ei välttämättä ole. Kirkon avarampi siipi joutuu kärsimään tästä kaiken leimautumisesta.

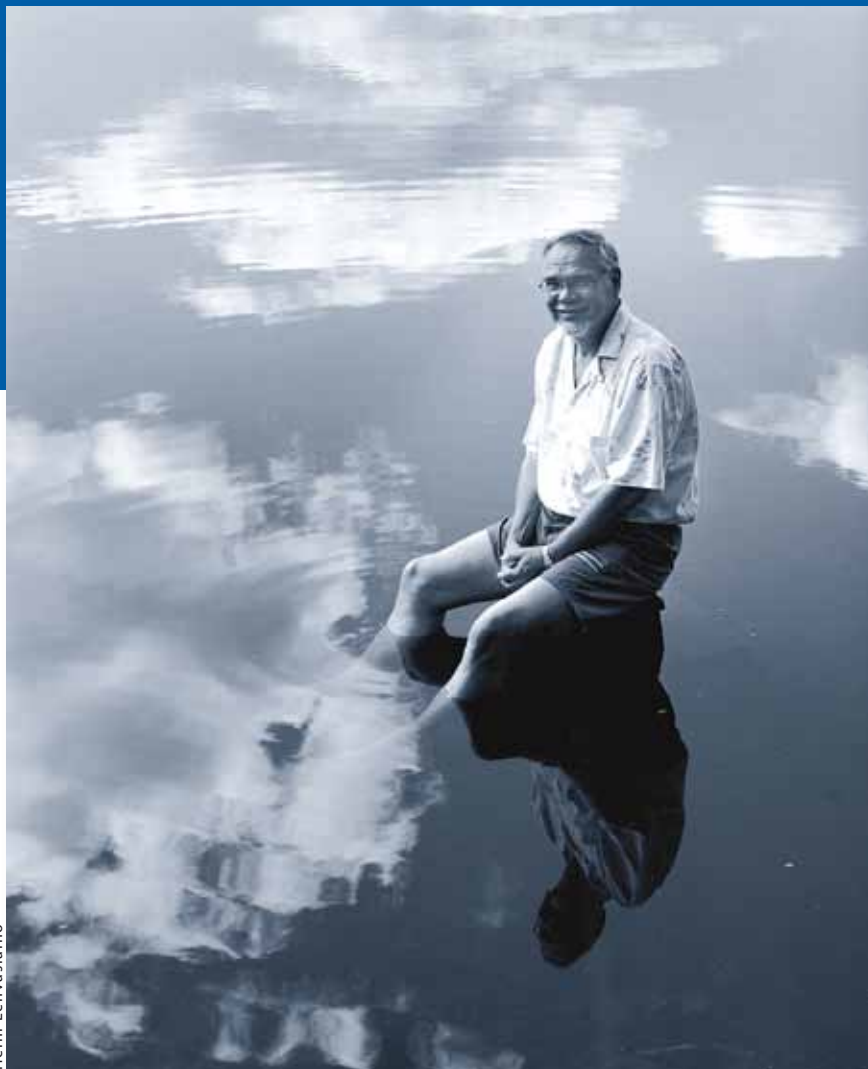
Irja Askola valittiin äskettäin Suomen ev.-lut. kirkon ensimmäiseksi naispiispaksi. Räisänen pitää tilannetta suurena mahdollisuutena.

– Media on nyt kiinnostunut kirkosta myönteisestä näkökulmasta ja kokee, että kirkossa on tapahtunut jotain uutta. Sukupuolen lisäksi Askolan edustamalla asioilla saattaa olla hyvä mahdollisuus päästä vahvasti esiin.

Ihanteena keskusteleva ja kuunteleva kirkko

Räisäsen mielestä kirkon suhde armeijaan on yksi kristinuskon eettisen perinteen ongelmallisimmista kohdista.

– Se ei ole tietenkään niin korostunut tällaisessa pienessä maassa, joka ei harrasta suurvalloille mahdollista imperialistista politiikkaa. Mutta kyllähän meilläkin kansalaissodassa Raamatun käyttötapa ja kirkon kannanotot olivat hyvin ongelmallisia.

Heini Lehväsia Iho

Räisänen toteaa, ettei tarkasti tunneta kirkon käytännön roolia tämän päivän armeijassa.

– Ei sotilaspapin rooli tietenkään so- taista ole, vaan sielunhoitotyötä siellä, missä miehet ovat. Kirkon kiinteä yhteys armeijaan saattaa kuitenkin vaikeuttaa rauhanaatteen edistämistä.

Aseistakieltäytymisestä ja siviilipalveluksesta on tullut viime vuosikymmeninä melko yleinen ja ainakin osittain hyväksytty ilmiö.

– Kun minä olin armeijajäissä, armeijaan menemistä ei mietitty tai kyseenalaistettu, vaan se oli itsestäänselvyys. Aseistakieltäytyminen on nykyään paljon helpompaa ja normaalimpaa. Harvemmin siitä on erityistä vaaraa asianosaiselle. Totaalikieltäytyminen on asia erikseen.

Räisäsen mielestä nykytilanne on linjassa kirkon perustradition erään osan kanssa.

– Vuorisaarnaa ajatellen on ainakin kohtuullista, että kirkossa suhtaudutaan ymmärtäväisesti niihin, jotka yrittävät ottaa tosissaan Jeesuksen opetuksen tämän puolen. Eri asia on mihin se johtaisi, jos kaikki suomalaiset valitsisivat aseistakieltäytymisen. Mutta tuskin sellaista on näköpiirissä.

Räisäsen mielestä kirkon pitäisi olla foorumi, jossa voitaisiin tutkia ja analysoida avarasti niin rauhankysymystä kuin muitakin teemoja.

– Tämän pitäisi olla yksi kirkon funktioista nykymaailmassa. Vaikeita kysymyksiä tulisi voida pohtia ilman, että ollaan heti ilmariidassa. Kirkossa vaan saadaan äkkiä aikaan riita asiasta kuin asiasta. Ihanteena pitäisi olla keskusteleva ja kuunteleva kirkko.

– JUHANA UNKURI

Kirkkojen vuosikymmen

rauhan ja sovinnon

Kirkkojen maailmanneuvosto käynnisti väkivallan vastaisen vuosikymmenen ”Kirkot rauhan ja sovinnon puolesta” (2001–2010) joulukuussa 1998 yleiskokouksessaan Hararessa. Kirkot sitoutuivat tuolloin yhteiselle pyhiinvaellukselle, jonka aikana halutaan etsiä sovitusta ja rauhaa. Vuosikymmen on osa kirkkojen pyrkimystä voittaa yhteiskuntia jakava väkivalta. Kirkot haluavat turvata rauhan ja ihmisarvoisen elämän tuleville sukupolville.

Rauhaa ja sovintoa etsimässä

Vuosikymmenen aikana yksittäiset ihmiset, kirkot ja eri liikkeet eri puolilla maailmaa ovat syventäneet ymmärrystään väkivallasta ja etsineet uusia tapoja rauhan rakentamiseen. Kirkot halusivat omistaa vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen rauhan ja sovinnon edistämiseksi. Takana oli yksi maailmanhistorian väkivaltaisimmista vuosisadoista, jonka varrella myös kristinuskoa käytettiin väkivallan oikeuttajana. Vuosikymmen kuuluttaa paitsi väkivallan voittamisen tärkeyttä, myös sovinnon merkitystä.

Suomessa vuosikymmentä on vietetty teemalla Väkivallasta sovintoon. Ekumeenista yhteishanketta on koordinoitunut Kirkkohallitus. Hankkeen tavoitteena on ollut välittää viestiä rauhasta, väkivallattomuudesta ja sovinnosta suomalaisten tietoisuuteen. Vuosikymmenen aikana on pureuduttu yhteiskuntaamme koskettaviin väkivaltakysymyksiin, samalla kun on etsitty liittymäkohtia kansainvälisiin kysymyksiin. Teemoina ovat olleet väkivalta-

kulttuuri lasten ja nuorten maailmassa, väkivalta perheessä sekä rasismi ja muukalaisviha. Vuosikymmenen varrella teemoiksi on nostettu lisäksi uskontojen yhteistyö rauhantyyössä sekä väkivalta ja teologia. Erityisesti 11.9.2001 jälkeiset tapahtumat ovat vahvistaneet tarvetta pohtia, miten erilaisia maailmankuvia edustavien uskontojen kannattajat voisivat elää rauhassa keskenään.

Väkivallasta sovintoon -hankkeen avulla on lisätty kirkkojen piirissä tietoisuutta ja keskustelua väkivallan ilmenemismuodoista ja vaikutuksista. Verkostomaisen työskentelyn avulla on yhtäältä haluttu tehdä näkyväksi kirkkojen väkivaltaa ennalta ehkäisevää työtä ja toisaalta tuoda kirkkoihin muualta yhteiskunnassa kehitettyjä toimintamalleja. Käytännössä tätä on tehty muun muassa tiedottamalla, järjestämällä seminaareja ja julkaisutoiminnalla. Tietoisuutta on lisätty myös seurakunnille, kouluille ja erilaiseen harrastustoimintaan suunnatun Väkivallattoman viikon kautta yhteistyössä NNKY-liiton kanssa.

Kotimaassa keskiössä perheet, lapset ja nuoret

Vuosikymmenen aikana on Suomessa syntynyt joukko väkivaltailmiöön pureutuvia ja väkivaltaa ehkäiseviä hankkeita. Eri puolella Suomea kiertävä Ruusukuja 76 -näyttely on yksi esimerkki. NNKY-liiton näyttelyhankkeen tavoitteena on kiinnittää katsojan huomio perheväkivaltaan ja lisätä keskustelua moniulotteisesta ja vaikeasta ongelmasta. Ruusukuja 76 -näyttely kiertää NNKY:n paikallisyhdistyksissä sekä sopimuksen mukaan muissa järjestöissä, tapahtumissa ja seurakunnissa.

Vuosikymmenen aikana on kehitetty myös väkivallattoman kulttuurin rakennuspalikoita erityisesti kasvattajille. Vuoden 2003 Yhteisvastuukeräyk-

sen kotimaisena kohteena olleessa Sopuavain-hankkeessa koottiin yhteen Avaimia sopuun, kaikkiaan 31 ohjelmaa ja materiaalia lasten ja nuorten väkivallan ehkäisemiseksi. Aineistoa ja koulutusta on tarjolla niin päiväkotien, koululaisten kuin lukiolaisten opettajille ja ohjaajille. Myös turvataitokasvatus sekä varhaisen puuttumisen menetelmät ovat olleet esillä vuosikymmenen aikana.

Keskustelu väkivaltaviihteen vaikutuksista lapsiin ja nuoriin johti Peliraahti-sivuston perustamiseen. Poikien ja tyttöjen keskuksen ylläpitämällä sivustolla vanhemmat arvioivat netti-, tietokone-, video- ja konsolipelejä. Arvioiden tarkoituksena on antaa tietoa pelien sisällöistä lasten kasvatuksen tueksi: mitä olisi hyvä tietää pelejä valittaessa ja miten kristillisen etiikan kannalta mahdollisesti ilmeneviin arveluttaviin pelisisältöihin tulisi suhtautua.

Kansainvälisillä kentillä kumppanuutta ja solidaarisuuden osoituksia

Kirkkojen maailmanneuvostossa vuosikymmenen näkyvimpiä hankkeita on ollut ekumeeninen kumppanuusohjelma EAPPI (Ecumenical Accompaniment Programme In Palestine and Israel). Jerusalemin kirkkojen pyynnöstä vuonna 2002 käynnistetty KMN:n hallinnoima ohjelma lähettää vuosittain vapaaehtoisia tarkkailijoita seuraamaan ihmisoikeustilannetta Israelissa ja Palestiinassa sekä raportoimaan mahdollisista ihmisoikeusloukkauksista. Vapaaehtoiset toimivat paikallisten ihmisten avustajina arjen tehtävissä, joita miehitys vaikeuttaa. Osa vapaaehtoisista siijoittuu palestiinalaiskyliin ja osa työskentelee yhteistyössä israelilaisten ja palestiinalaisten kansalaisjärjestöjen ja kirkkojen kanssa. Suomesta EAPPI-ohjelmaan osallistuu Kirkon Ulkomaanapu, ja koalitiossa ovat lisäksi mukana

puolesta

NNKY-liitto ja Ortaid. Suomesta vapaaehtoisia tarkkailijoita on lähetetty vuodesta 2005 alkaen.

Vuosikymmenen aikana runsaat 20 ekumeenista ryhmää (Living Letters) on vierailut eri maissa kuuntelemaan, oppimassa ja jakamassa kokemuksia väkivallan voittamisesta ja rauhan tekemisestä. Nämä ”elävät kirjeet” ovat solidaarisuuden osoitus väkivallasta kärsineitä kohtaan ja mahdollisuus laajemmalle ekumeeniselle liikkeelle oppia muiden kokemuksista.

Vuosikymmenen aikana KMN on myös käynnistänyt kansainvälisen rauhanrukouksen päivän vieton 21.9. osana YK:n julistamaa rauhanpäivää. Meillä Suomessa vietettävä rauhan, ihmisoikeuksien ja kansainvälisen vastuun rukouspäivä sekä ekumeeninen Vastuuviikko tarjoavat väylän kristittyjen osallistumiselle rauhantyyöhön.

Väkivallan vastainen vuosikymmen (DOV) huipentuu 17.–25.5.2011 Jamaikan Kingstonissa pidettävään kansainväliseen ekumeeniseen rauhankokoukseen. Tapahtuma on sadonkorjuujuhla, jossa juhlistetaan kuluneen vuosikymmenen saavutuksia. Kokouksessa pyritään myös syventämään kirk-

Aineistot käyttöön:

Väkivallasta sovintoon -hankkeen julkaisu *Näe väkivalta* (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2007:2) tarjoaa kristinuskosta nousevia näkökulmia perhe- ja lähisuuhdeväkivallan vastustamiseen. Julkaisun tarkoituksena on hahmottaa suuntaviivoja uusille tulkinnoille sekä antaa toivon aineksia väkivallasta selviytymiseen. Lisäksi kirjassa tarjotaan perustietoa perhe- ja lähisuuhdeväkivallan ilmenemismuodoista sekä olemassa olevista auttamisen kanavista ja lisätiedon lähteistä. Julkaisu on tehty erityisesti kirkkojen ja seurakuntien työntekijöiden käyttöön.

Julkaisu on tilattavissa Kirkkohallituksen julkaisumyynnistä sekä saatavana hankkeen verkkosivuilla. Syksyllä 2010 julkaistaan myös ruotsinkielinen artikkelikoelma pari- ja lähisuuhdeväkivallasta sekä suomenkielinen julkaisu lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Verkkosivuilta www.ev.fi/vakivallastasoivintoon löytyy tietoa myös eri toimijoiden tuottamista aineistoista.

kojen yhteistä sitoutumista rauhantyyöhön. Yksi esimerkki tästä sitoumuksesta on valmisteilla oleva Oikeudenmukaisen rauhan ekumeeninen julistus. Sen avulla kirkot haluavat kertoa, mitä ne tarkoittavat puhuessaan oikeudenmukaisesta rauhasta ja kuinka ne pyrkivät toteuttamaan sitä. Viimeisteltävänä olevan julistuksen keskeisiä teemoja ovat kirkkojen motivoiminen toimimaan rauhan rakentamisen yhteisönä sekä rauhankasvatuksen painottaminen koko elämän ajan jatkuvana prosessina. Rauhankokouksen aikaan, sunnuntaina 22.5.2011 seurakuntia kutsutaan viettämään maailmanlaajuisia rauhanjuhlaa.

Teemavuosisikymmenien ja -päivien merkitys punnitaan lopulta arjessa, siinä millaisia muutoksia saadaan aikaan asenteiden ja toiminnan tasolla. Tavoitteena tulisikin olla, että työ väkivallattomuuden ja oikeudenmukaisuuden puolesta on keskeinen ja luonteva osa kaikkea seurakunnallista toimintaa.

– KATI JÄÄSKELÄINEN

Projektsihteeri

Väkivallasta sovintoon -hanke

Kirkkohallitus

Kirkkojen Maailmanneuvosto ja Nigerian kirkot rauhanrakentajina

Kirkkojen Maailmanneuvoston Living Letters -ryhmä vieraili toukokuussa Nigeriassa. Tavoitteena oli osoittaa solidaarisuutta ja vahvistaa yhteisiä rauhanpyrkimyksiä.

Kristillisen rauhantyyön innoittajana on evankeliumi, ilosanoma Jeesuksesta Kristuksesta, rauhan ruhtinaasta. Kirkkoina ja kristittyinä vastuumme maailmasta on rauhantyyötä, koko luomakunnan rakentamista katumuksen kautta oikeudenmukaisuuden ja rakkauden yhteisöksi.

Yksi osa Kirkkojen maailmanneuvoston Väkivallan vastaisen vuosikymmenen toimintaa ovat The Living Letters (Elävät kirjeet) -ryhmien vierailut väkivaltaisuuksista kärsiville alueille. Ryhmien tavoitteena on kuunnella ja oppia maan tilanteesta, osoittaa solidaarisuutta, keskustella rauhan raken-

tamisen haasteista sekä rukoilla yhdessä paikallisten kanssa rauhan puolesta.

Elävien kirjeiden innoittajana on apostoli Paavalin näkemys kristityistä: ”*Olettehan te selvästi Kristuksen kirje, jonka kirjoittamisen hän uskoi meille. Tätä kirjettä ei ole kirjoitettu musteella vaan elävän Jumalan Hengellä, ei kivitauluihin vaan ihmissydämiin.*” (2 Kor.3:3)

KMN:n työssä yli 75 Living Letters -ryhmän vierailut ovat myös osa valmistautumista Väkivallan vastaisen vuosikymmenen päätöskokoukseen, joka järjestetään Kingstonissa, Jamaikalla toukokuussa 2011. Vierailut ovat osa rauhantyön ketjua paikallisista konflikteista maailmanlaajuiseen vastuuseen rauhan puolesta.

Nigerian haasteet

Yksi KMN:n The Living Letters -vierailuista tehtiin Nigeriaan toukokuussa 2010. Vierailun tavoitteena oli hankkia tietoa konfliktista, osoittaa tukea väkivallan uhreille ja vahvistaa kirkkojen rauhantyötä. KMN:n ryhmä vieraili sekä maan pääkaupungissa Abujassa että yhdessä konfliktien keskuksiksi muodostuneessa Plateaun osavaltiossa tavaten väkivallan uhreja sekä valtion, kirkkojen ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Nigeria on Afrikan väkirikkein ja suurin öljyntuottajamaa. Maa itsenäistyi vuonna 1960, mistä saakka maan epävakaa hallintojärjestelmää ovat sävyttäneet korrupatio, väkivalta ja ihmisoikeusrikkomukset. Suurin osa nigerialaisista elää äärimmäisessä köyhyydessä, sillä maan öljyrikkaudet ovat pienen vähemmistön käsissä. Viime vuosina Nigeria on kärsinyt konflikteista, joiden syyt ovat moninaiset. Esimerkiksi maan taloudellinen ja poliittinen tilanne, köyhyys ja työttömyys nostavat esiin erimielisyyksiä heimojen ja uskonnollisten ryhmien kesken ja aiheuttavat turhautuneisuuden, väkivallan ja vihamielisyyksien kierteen.

KMN:n vierailun keskeisenä syynä olivat alkuvuodesta 2010 Plateaun osavaltion pääkaupungin, Josin, lähellä olevilla alueilla Dogonahawassa ja Bukurussa puhjenneet väkivaltaisuuudet, joissa sai surmansa yli 500 ihmistä.

Rauhantyö on uhrien rinnalla seisomista

Dogonahawa on noin 100 pientalon maaseutukylä, jossa alkuvuodesta tapahtuneiden väkivaltaisuuksien merkit olivat vielä selvästi nähtävissä. Kylän asukkaista monet olivat muuttaneet muualle uusien hyökkäyksiä pelossa ja vain pieni joukko alkuperäisistä asukkaista oli jäänyt kylään. Jälleenrakentamisesta kerroivat vain muutamat uudet peltikatot, mutta muilta osin väkivallan vauriot olivat vielä vahvasti läsnä.

Bukurun kaupunginosa Josin kaupungin laitamilla on myös laajalti autioitunut tammiin väkivaltaisuuksien sekä satojen talojen ja kauppojen ryöstämisen ja polttamisen seurauksena. Kaupunginosassa oli selkeästi nähtävissä entistä vahvempi jako kristittyjen ja muslimien kortteleiden välillä sekä vahvistunut epäluulo uskonnollisten ryhmien kesken.

Dogonahawan kylässä KMN:n ryhmän ja väkivaltaisuuksista selvinneiden kylien paikallisten asukkaiden kohtaaminen oli hyvin vaikuttava tilanne. Moni ryhmän jäsenistä purskahti itkuun nähdessään hävityksen ja aistiensa kylän asukkaiden tuskan. Kokoon tunnin yhteiseen rukoukseen uhrien haudalla ja siellä paikallisten ihmisten rinnalla seisominen olivat hyvin vahvoja rauhan ja tulevaisuuden rakentamisen hetkiä.

Rauhanpyrkimyksiä eri tahoilla

Josissa, Plateaun osavaltion pääkaupungissa, KMN:n ryhmä tapasi osavaltion kuvernöörin **Jonah David Jangin** sekä hallituksen jäseniä. Jang totesi, että Nigeriassa uskontoa käytetään usein konfliktin pääsyynä ja myös muiden syiden peittelyyn. Uskonnot kiedotaan helposti väkivaltaisuuksiin, sillä etnisyyden ja uskonnollisuuden äärimmäinen korostaminen haastavat ryhmien keskinäisen luottamuksen sekä ruokkivat epäluulon ja erimielisyyksien kasvua. Jang kertoi myös osavaltion rauhanpyrkimyksistä, sillä ennen väkivaltaisuuksien puhkeamista osavaltion hallitus oli perustanut uskontojen välisen rauhanneuvoston.

Nigerian kristilliset kirkot osallistuvat rauhantyöhön Nigerian uskontojen

välisen neuvoston (the Nigeria Inter-religious Council, NIREC) kautta. Kehotus ja taloudellinen tuki neuvoston perustamiseen tuli Nigerian hallitukselta, mutta sekä kristittyjen että muslimien mukanaolo on vakuuttavaa. Neuvoston puheenjohtajina toimivat Nigerian kristittyjen neuvoston puheenjohtaja, arkkipiispa **John Onayekan** (kat.) ja Nigerian muslimien hengellinen johtaja Sokoton sulttaani **Haji Saad Abubakar**.

Tapaamisessa KMN:n ryhmän kanssa arkkipiispa Onayekan kertoi, että Nigeriassa eri uskonnollisten ryhmien ja niiden edustajien rinnakkaiselo on pääasiassa rauhanomaisista, mutta rauhantilan kestävyuden luomiseen tarvitaan vahvaa uskonnollisten johtajien panosta. Hänen mukaansa imaamien ja pappien rooli esimerkiksi ja viestittäjänä on erityisen keskeinen. Tavoitteena onkin jatkossa panostaa uskonnollisten johtajien rauhantyön koulutukseen.

Viime vuosina Nigeriaan on syntynyt useita muslimeja ja kristittyjä yhdistäviä rauhanaloitteita, joissa tavoitteena on edistää ruohonjuuritason rauhantyötä. KMN:n ryhmä vieraili Rauhankeskuksessa (the Centre for Peace Advancement in Nigeria, CEPAN) Josissa. Keskuksen johtaja, musliminainen, **Hajia Lantana Abdullahi**, kertoi, että heidän työnsä keskittyy erityisesti nuorten keskuudessa tehtävään työhön sekä eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien rauhanomaisen rinnakkaiselon vahvistamiseen.

Rauhanjulistus kokoaa yhteen vuosikymmenen työtä

KMN:lla on pitkä kokemus rauhantyöstä globaalisti sekä kirkkojen näkökulmasta eri puolilla maailmaa. Väkivallan vastaisen vuosikymmenen aikana asiantuntijuutta on kertynyt pääomaksi ja verkostoksi. Yhdessä kirkkojen ja muun verkoston kanssa työn alla on kansainvälinen ekumeeninen rauhanjulistus, joka julkistetaan ensi vuonna järjestettävässä Väkivallan vastaisen vuosikymmenen päättävässä rauhankokouksessa.

– OUTI VASKO

Tampereen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen mukaan kunnat ovat vastuussa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisystä ja riittävästä palvelujen tarjonnasta sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön johtamisesta ja tilanteen seurannasta.

Tampereen pormestari **Timo P. Nieminen** nimesi helmikuussa 2008 kaupunkia ja sosiaali- ja terveysjärjestöjä edustavan työryhmän valmistelemaan lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyohjelmaa. Projektisuunnittelijana toimi **Päivi Sinkkonen**. Hankkeen aikana toteutettiin muun muassa tiedotusaineistoa, järjestettiin monenlaista koulutusta sekä muodostettiin uusia yhteistyön rakenteita. Hankkeen aikana luotiin toimintamalli Tampereen kaupungin, seurakuntien ja kolmannen sektorin sekä seutukunnan yhteistyöhön lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi.

Pormestari nimesi 31.12.2009 seurantatyöryhmän. Seurantatyöryhmän toiminnasta vastaa Tampereen aikuissosiaalityö ja vastuuhenkilöksi nimettiin aikuissosiaalityön johtava sosiaalityöntekijä **Tuija Rajala**. Työryhmän puheenjohtajana toimii apulaispormestari **Anna-Kaisa Ikonen**. Työryhmässä on edustus Tampereen kaupungin kotihoidosta, maahanmuuttajapalveluista, sosiaalipäivystyksestä ja toisen asteen koulutuksesta sekä ensiapu Acutasta, Pirkanmaan poliisista, Tampereen Ensi- ja turvakoti ry:stä, Setlementti Naapurin perheväkivaltaklinikalta, Rikosuhripäivystyksestä ja Naisen Suojakoti ry:stä. Seurantaryhmän on mahdollista kutsua kokouksiin myös tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Seurantaryhmän tehtävänä on tiedonkeruun kehittäminen, kouluttaminen ja koulutusten järjestäminen, tilanteen seuraaminen toimialakohtaisesti ja tiedon tuottaminen sekä hankkeen aikana luotujen esitteiden ja nettisivujen päivittäminen.

Tuija Rajala toimii seurantatyöryhmän koollekutsujana ja sihteerinä. Vuoden 2010 aikana seurantatyöryhmä on tähän mennessä kokoontunut kolme kertaa. Työryhmän kokouksissa sovietaan kulloinkin esillä olevan asian mukaisesti oman työn kautta asiassa mahdollisesti toimiva ja asiantuntevin työ-

ryhmän jäsen toimimaan työryhmän puolesta asian hyväksi.

Lähisuhde- ja perheväkivallan seurantatyöryhmä on mukana lokakuun väkivallattoman viikon Ruusukuja 76 -näyttelyn valmistelussa ja tapahtumisissa sekä myös lokakuussa Aluehallintoviraston Tampereella järjestämän Näkymätön näkyväksi -seminaarin kahden päivän käytännön järjestämisen tukena. Seksuaaliseen väkivaltaan liittyvä koulutus on suunnitteilla keväälle 2011.

Seurantaryhmä pyrkii selvittämään ja kartoittamaan eri toimijoilta saatavia tilastoja lähisuhde- ja perheväkivallasta ja selvittämään, mitä asioita näistä tilastoista saadaan esille ja miten tilastointia voisi mahdollisesti edelleen kehittää. Tiedottamisessa pyritään tekemään syksyn 2010 aikana yhteistyötä muun muassa Aamulehden kanssa.

Yhteistyön kehittäminen ja ylläpitäminen on suuri haaste olemassa olevan laajan verkoston kanssa. Yhteistyössä tulisi löytää luonnolliset ja tarpeelliset ketjut ja verkostot, jotka takaisivat myös yhteistyön toimivuuden ja pysyvyyden ja kunkin toimijan sitoutumisen toimintaan.

– TUIJA RAJALA

Aikuissosiaalityön johtava sosiaalityöntekijä
Tampereen kaupunki

Neuvontaa netissä:

www.turvakoti.net
www.vaestoliitto.fi
www.ensijaturvakotienliitto.fi
www.rikosuhripaivystys.fi
www.naistenlinja.fi
www.lyomatonlinja.fi
www.poliisi.fi

Lisää yhteystietoja löytyy Älä vaikene väkivallasta. Pyydä apua -esitteestä. Sekä esite että Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy Tampereella -hankkeen loppuraportti löytyvät osoitteesta: <http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/perhevakivalta.html>

Hannu Jukola

Väkivallaton lokakuu Tampereella

Tampereen seurakuntien yhteiskunnallinen työ on toista kertaa mukana Tampereen väkivallattoman lokakuun tapahtumissa. Aiempinakin vuosina Väkivallasta sovintoon -ohjelman paikallinen yhdyshenkilö pastori Ville Aalo on järjestänyt yhteistyökumppaneiden kanssa teemaseminaareja kirkkojen väkivallattoman viikon puitteissa.

Tampereen kaupunkiseudulla on monia toimijoita, jotka ovat mukana väkivallattomuuden edistämässä. Hankkeissa toimimme yhteistyössä Tampereen kaupungin Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyhankkeen seuranta-työryhmän kanssa. Verkostojen kautta yhteistyökumppaneitamme ovat muun muassa Tampereen NNKY, Rikosuhri-

päivystys, Tampereen ensi- ja turvakoti ja Tampereen kristillisiä seurakuntia. Lisäksi uusia yhteistyökumppaneita tänä vuonna ovat sekä Lounais-Suomen että Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastot (AVI).

Tänä vuonna järjestämme yhteistyökumppaneiden kanssa kodista ja perheväkivallasta kertovaa Ruusuku-

ja 76 -näyttelyä sekä Näkymätön näkyväksi -seminaareja. Vuoden 2009 seminaarin otsikkona oli ”Vapaaksi väkivallasta – valintoja, vastuuta ja verkostoitumista”. Asiantuntijaluennostijana toimi TtT Aune Flinck Tampereen yliopiston Hoitotieteen laitokselta. Seminaari kokosi yhteen kymmeniä väkivalta-asioiden kanssa toimivia henkilöitä.

Näkymätön näkyväksi -seminaarit

Lounais-Suomen aluehallintovirastolla on erityinen TE-rahoitteinen hanke, jonka aiheena on lähisuhdeväkivalta. Hankekoordinaattorina toimii **Hanna Lintula**. Lisäksi myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston Alkoholiohjelman 2008–2011 hankekoordinaattori **Tiina Heiliö** tulee toimimaan asiantuntijana Näkymätön näkyväksi -seminaareissa. Aluehallintovirastojen ja Tampereen toimijoiden kanssa yhteistyössä järjestetään kaksi seminaaria, joiden aiheina on alkoholisisäonnai-

sen lähisuhdeväkivallan tunnistaminen, siihen puuttuminen ja hoito.

Maksuttomat tilaisuudet on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollossa toimiville, sivistystoimen, nuorisotyön, vankiloiden, järjestöjen ja seurakuntien työntekijöille, poliisille sekä muille ta- hoille, jotka kohtaavat lähisuhdeväki- vallalle ja päihteille altistuneita henki- löitä. Mukaan voi tulla myös vapaaeh- toistyöntekijöitä ja muita asiasta kiin- nostuneita. Ensiksi järjestetään iltpäi- vän mittainen info- ja tarvekartoitus- päivä, jonka aikana vielä selvitetään, millaista tietoa osallistujat kaipaavat. Toinen koko päivän seminaari raken- tuu sitten tarpeiden perusteella palve- lemaan parhaiten osallistujien toiveita, ja paikalle kutsutaan lisää asiantuntija- vieraita.

Ruusukuja 76

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastai- nen toiminta tulee lokakuussa näky- väksi liikekeskus Ideaparkissa Lempää- lässä. Tavalliseksi kodiksi lavastettu ti- la tarjoaa tietokorttien välityksellä in- formaatiota siitä, miten väkivalta esiin- tyy, kuinka paljon ja mitä sille voi tehdä. Ruusukuja 76 on lisensoitu, ei-kaupal- linen näyttelyhanke, jonka tavoite on kiinnittää katsojan huomio perheväki- valtaan. Näyttelyn aukioloaikoina pai- kalla on aina asiantuntijoita ja henki- löitä, joilta voi saada lisätietoa siitä, mi- ten kannattaa menetellä, jos on törmän- nyt lähisuhdeväkivaltaan. Toivomukse- na on, että kun saa lisää tietoa, on myös

NÄKYMÄTÖN NÄKYVÄKSI -seminarit

– alkoholisidonnaisen lähisuhdeväki- vallan tunnistaminen, siihen puuttuminen ja hoito

Tiistai 5.10.2010, klo 12.00–16.00
info- ja tarvekartoituspäivä
Näsin sali, Seurakuntien talo, 2. krs,
Näsilinnankatu 26

Keskiviikko 27.10.2010,
klo 8.30–15.30 koulutuspäivä
Tampereen kaupungin valtuustosali,
Aleksis Kiven katu 14–16 C
Ilmoittautuminen 1.10. mennessä:
paivi.kajander@evl.fi 03-2190358

RUUSUKUJA 76
– näyttely kodista ja perheväkivallasta

Aika: viikko 42 (18.–24.10.2010)
Paikka: Ideapark, Lempäälä
Näyttely on avoinna arkisin klo 10–9,
lauantaina 10–16, sunnuntaina 12–17
Näyttelyn avajaiset maanantaina
18.10. klo 12
Lisätietoja Ruusukuja-näyttelystä
www.ywca.fi

rohkeutta etsiä apua ja välittää tietoa muille sitä tarvitseville.

Ruusukuja 76 -näyttely on Suomes- sa NNKY:n hallinnoimaa toimintaa, ja valtakunnallisena projektisihteerinä toimii NNKY-liiton palkkaamana **Heidi Kusmin-Bergestad**. Olemmekin tässä näyttelyn järjestämisessä keskei- simmin yhteistyössä juuri Tampereen NNKY:n kanssa, joka on päävastuussa näyttelyn organisoinnista.

Hanke on lähtenyt Saksasta Brot für die Welt -järjestöstä. Ensimmäise- nä mallia on Suomessa käytetty Turun kirkkopäivillä 2007 Turun seurakun- tayhtymän osastolla nimellä Kotikatu 21. Perheneuvoja **Mari Kinnunen** käänsi saksankieliset informaatiokorttitek- tit ja sovelsi ne Suomen oloihin. Korteis- sa esitetyt tilastot ovat tuoreita ja luotet- tavista lähteistä. Ruusukuja 76 -näytte- ly kiertää NNKY:n paikallisyhdistyksis- sä sekä sopimuksen mukaan muissa jär- jestöissä, tapahtumissa ja seurakunnissa.

Näyttelyn tarkoituksena on lisätä keskustelua moniulotteisesta ja vaietus- ta perheväkivallan ongelmasta. Perheis- sä ja lähisuhteissa tapahtuva väkivalta on rikos, ihmisoikeusloukkaus ja vali- tettavan yleistä. Perheväkivalta kosket- taa jokaista joko henkilökohtaisesti tai ystävän, omaisten ja/tai yhteisön ongel- mana. Perheväkivalta on vaikea aihe kä- siteltäväksi, ja tähän haasteeseen vastaa Ruusukuja 76 -näyttely.

Aiemmasta opittua

Vuonna 2009 heräsimme Ruusukuja- näyttelyn järjestämiseen hieman liian myöhään, emmekä saaneet pystytet- tyä näyttelyä sellaisiin julkisiin tiloi- hin, joissa käy paljon monenlaista vä- keä. Näyttely oli hienosti rakennettu ja tila oli sopivan kokoinen, mutta on- gelmallista oli se, että kävijöitä oli vä- hän. Näyttely järjestettiin Tampereel- la Seurakuntien talossa koulujen syys- lomaviikolla, joten koko talo oli melko hiljainen. Havahduimme siihen tosi- asiaan, että harva haluaa varta vasten nähdä vaivaa tullakseen tutustumaan perhe- ja lähisuhdeväkivallasta kerto- vaan näyttelyyn.

Totesimme palautepalaverissa, et- tä tämänkaltainen näyttely täytyy pitää sellaisessa tilassa, johon voi ohimennen ja huomaamattomasti poiketa ja joka ta- voittaa monenlaisia ihmisiä. Mietimme, missä ihmiset mahtavat liikkua syyslo- maviikolla. Oletamme, että monet eh- tivät pistäytyä ostoskeskuksissa. Koska meillä on muutenkin toimivat yhteydet liikekeskus Ideaparkin kanssa, saimme luvan pystyttää näyttelyn tänä vuonna ostoskeskuksen keskusaukiolle.

Odotamme jännityksellä, miten näyttely tulee tällä kertaa onnistumaan. Toivomme, että tätä teema- aluetta us- kallettaisiin käsitellä myös seurakun- nissa. Tänä vuonna näyttelyn esitteli- jöiksi on lupautunut myös ekumeeni- sen työryhmän kautta eri kirkkokun- tien edustajia. Väkivaltateeman käsit- tely ei ole helppoa, mutta tärkeää on, että tietoa avuntarjoajista on saatavilla. Tärkeää on myös se, että tehdään kaik- ki voitava sen eteen, että väkivaltaisia tekoja ei tapahtuisi.

– SARI PELTONEN

Yhteiskunnallisen työn diakoni
Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä

Vastuuviikko kehottaa:

Pyri sopuun ja

Heidi Wkström

Kirkkojen kansainvälinen vastuuviikko eli Ekumeeninen vastuuviikko on Suomen kirkkojen yhteinen kansainvälisen vastuun ja vaikuttamisen viikko. Tänä vuonna Vastuuviikkoa vietetään 17.–24. lokakuuta yhdessä Väkivallattoman viikon kanssa. Yhteinen päätapahtuma vietetään Helsingissä Valkoisessa salissa 20.10.2010.

Vastuuviikkoa vietettiin ensimmäisen kerran vuonna 1978. Vastuuviikko on historiansa aikana ehtinyt pitää meteliä monenlaisista epäkohdista aina maailman nälästä pakolaiskysymyksiin. Vuonna 2010 Vastuuviikon teema on Pyri sopuun – rakenna rauhaa! Teeman kautta halutaan nostaa esille tarinoita rauhanrakentajista kriisien jälkeisissä yhteiskunnissa eri puolilla maailmaa.

Vastuuviikko on sekä ekumeeninen että kaksikielinen kampanja, joka tavoittelee kaikkia Suomessa toimivia kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä. Vastuuviikon järjestää Suomen Ekumeeninen Neuvosto yhteistyössä kristillisten seurakuntien ja järjestöjen kanssa.

Vastuuviikon tarkoitus

Vastuuviikon tarkoitus on saada ihmiset pohtimaan, kyselemään ja arvioimaan omaa elämäntapaansa suhteessa maailman tilaan. Ihmisiä on myös haastettu vaikuttamaan: vetoamukset, postikorttikampanjat ja boikotit ovat olleet konkreettisia viestejä päättäjille. Vastuuviikko ei ole keräys, vaikka moni tärkeä työmuoto toki rahaa tarvitsee. Vielä kipeämmin tarvitaan kuitenkin sellaisia rakenteita, jotka mahdollistavat oikeudenmukaisuuden toteutumisen.

Seurakunnilla on keskeinen rooli siinä, kuinka Vastuuviikko näkyy ja kuuluu ruohonjuuritasolla. Vuosien

varrella seurakunnissa on toteutettu isoja ja pieniä Vastuuviikon tapahtumia ja tilaisuuksia: Reilun kaupan maistauksia, rukoushetkiä, mielenosoituksia, paneelikeskusteluja, teemajumalanpalveluksia, paikallisekumeenisia hankkeita. Hyvän asian puolesta tempaisemisessa vain mielikuvitus on rajana!

Vastuuviikon aineisto

Vastuuviikon aineistolla halutaan konkretisoida teeman eri puolia ja innoittaa ihmisiä pitämään esillä Vastuuviikon aiheita seurakunnissa. Aineisto löytyy Vastuuviikon kotisivuilta www.vastuuviikko.fi ja www.ansvarsveckan.fi. Materiaaliin kuuluu mm. teemavihko, juliste, kuvanäyttely, postikortti, kirjanmerkki sekä laaja virikeaineisto. Tänä vuonna Vastuuviikko tarjoaa myös teatteriesityksiä kouluille ja seurakunnille. Aineisto on tilattavissa postitse tai ladattavissa Vastuuviikon nettisivujen kautta.

rakenna rauhaa!

Vastuuviikon vieras

Vastuuviikko kutsuu joka vuosi ulkomaisen vieraan kertomaan teemaan liittyviä kokemuksia. Lokakuussa Suomeen saapuu Vastuuviikon tämän vuoden vieras **Roseline Toweh** Liberiasista. Roselinella on käytännön kokemusta sovintotyöstä sodan jälkeisessä Liberiassa. Roselinen oma tarina löytyy Vastuuviikon kotisivulta. Seurakunnat voivat pyytää Roselinea vieraaksi ottamalla yhteyttä Vastuuviikon projektisihteeriin: anna.hyvarinen@ekumenia.fi.

Rauha ja kehitys

Vastuuviikko korostaa, että rauha ja sovinto kuuluvat oleellisesti kristinuskoon. Rauhan perusteet löytyvät Raamatusta ja Jeesuksen teoista. Rauhan merkitystä ei voi aliarvioida. Se on kestävä kehityksen perusta ja siten jokaisen terveen yhteiskunnan elinehto. Suomen kehityspoliittisen ohjelman mukaan ”yhteiskunnallisten olojen vakaus on edellytys kaikelle kehitykselle”.

Vastuuviikko tuo esille jokaisen ihmisen mahdollisuuden valita rauha ja sovinto. Esimerkkitapausten kautta halutaan kannustaa paikallisia rauhan tekijöitä ja heidän tekemäänsä tärkeää rauhantyötä. Tavoitteena on heidän käyttämiensä sovintotyömuotojen tukeminen. Kertomuksia on saatu mm. Liberiasta, Kosovosta, Namibiasta ja Lähi-idästä. Toivotaan, että kertomukset rauhantöiden onnistumisista tuovat toivoa rauhan mahdollisuudesta ja saavat ihmisiä pohtimaan sovinnon merkitystä myös omassa elämässään.

Ei rauha ilman sovintoa

Vastuuviikon teemavihkossa pääsihteerini **Heikki Huttunen** kirjoittaa, että sovinto ja sovitus ovat kristillisen uskon ytimessä. Ne kuvaavat uskon tarjoa-

maa suhdetta Jumalaan, lähimmäiseen ja luomakuntaan.

Huttusen mukaan on aina tärkeä muistaa, että kristinuskon opetus sovintuksesta ja sovinnosta lähtee liikkeelle Kristuksen rististä. Jumala ei vain etäältä nähnyt ihmisen hätää ja vaivaa, vaan astui sisälle siihen tilaan. Jeesus Kristus antaa esikuvan siitä, mitä luomisessa annettu aito elämä on. Hän murtautuu ihmisten välillä vallitsevan vieraantumisen ja väkivallan läpi. Jeesus Kristus elää niin kuin opettaa. Se johtaa ristiriitaan tämän maailman yhteiskuntajärjestyksen kanssa. Kun Kristus kohtaa kuoleman, käy ilmi, että elämä on voimakkaampi kuin sitä pirstovat voimat, Huttunen toteaa.

Kirkko ja rauha

TD **Patrik Hagman** pohtii Vastuuviikon teemavihkossa kirkon mahdollisuutta toimia rauhan yhteisönä. Sekulaarin logiikan mukaan on rauha lähinnä avoimen konfliktin poissaoloa. Kristinuskolla on asiasta toisenlainen käsitys. Rauha on jotain sellaista, jonka eteen on tehtävä jatkuvasti töitä. Tämä voi tapahtua sen kautta, että konfliktin käsittelemistä ei koskaan tulisi vältellä, jotta esimerkiksi ihminen, jonka kanssa mahdollisesti on jotain selvittämättä, ei jäisi kohtaamatta.

Tämä on vaikeaa, toteaa Hagman. Tähän tarvitaan erityisesti yhteisö, jossa voi kasvaa sellaisia ihmisiä, jotka pysyvät tähän ja joilla on kokemusta aiemmin ratkaistuista konflikteista. Kristillisen kirkon päämääränä on olla tämänkaltaisen yhteisö.

Rauhan eri ulottuvuudet

Sami Lahdensuo World Visionista kertoo rauhan eri ulottuvuuksista. Negatiivinen rauha viittaa tilanteeseen, jos-

sa konflikti on saatu päätökseen ja suora väkivallan uhkaa ei enää ole. Positiivisen rauhan edellytykset puolestaan ovat huomattavasti laajemmat: sosiaalinen oikeudenmukaisuus, yhtenäiset mahdollisuudet elämässä, vallan ja yhteiskunnan voimavarojen oikeudenmukainen jakaminen, demokraattiset osallistumismahdollisuudet sekä puolueettoman oikeusjärjestelmän olemassaolo muodostavat mahdollisuuden kestävämmän rauhan rakentamiselle.

Järjestöjen mahdollisuudet

Kirkon Ulkomaanavun asiantuntija ja **Jussi Ojala** tuo artikkelissaan esille kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia toimia rauhan- ja kriisinhallintatehtävissä. Kokemukset sekä humanitäärisestä toiminnasta että avustustyöstä kentällä ovat tukeneet luottamuksen rakentamista paikalliseen väestöön sekä luoneet hyvät edellytykset rauhantyölle.

Ekumeenisena organisaationa Kirkon Ulkomaanapu tekee usein yhteistyötä myös kirkkojen ja muiden uskonnollisen taustan omaavien johtajien kanssa. Erityisen tärkeää on, että naiset ja erilaiset naisryhmät saavat osallistua työhön rauhan puolesta, jopa sellaisissa yhteiskunnissa, joissa he elävät sorrettiina, Ojala kertoo.

Yllämainitut otteet teemavihkosta toimivat esimerkkeinä tämän vuoden Ekumeenisen vastuuviikon laajasta aineistosta. Toivomme ja rukoilemme, että aineisto tulee käytetyksi ja inspiroi yhä useampia toimimaan konkreettisesti rauhan ja sovinnon puolesta, sekä maailmalla että omassa elämässään.

– JAN EDSTRÖM

Vastuuviikon ruotsinkielinen projektisihteerini

Lähteet: Vastuuviikon virikeaineisto

Ska vi överge eller bearbeta ordet "integration"?

EU-kommissionären Franco Frattini har gett ut en ny handbok i integrationsfrågor med syfte att "ge inspiration och nya idéer för alla som brottas med de svårigheter och möjligheter som invandringen för med sig." I handboken försöker man sig inte på någon definition av integration utan vill anlägga ett praktiskt synsätt där man fokuserar på vad som uppnåtts i fråga om social och ekonomisk rörlighet, utbildning, hälsa, boende, sociala tjänster och delaktighet i samhället och att sprida goda modeller.

Det låter ju enkelt. Sluta prata om vad integration är och fokusera istället på resultat inom olika sektorer. När Sveriges Kristna Råd nyligen genomförde en kurs med integrationstema så menade mångfaldsexperten **Marco Helles** att integration är ett önskvärt tillstånd men inget man kan forcera fram. Forskaren **Paulina de los Reyes** föreslog vid samma tillfälle att vi ska sluta prata om integration och istället prata om social sammanhållning eftersom integration trots allt ofta associeras till assimilation. Huvudpersonen Halim i **Jonas Hassen Khemirs** bok "Ett öga rött" är övertygad om att det finns en "integrationsplan" som handlar om att förvandla alla invandrare till svenskar. "Aldrig jag kommer att äta sur strömming med sillnubbe på Skansen eller dansa smågrodor i träskor runt töntigaste midsommarstången", lovar sig Halim.

Det verkar som om många känner en låsning i ordet integration. Ändå kan jag inte lämna ordet åt sidan. Jag tror att det har en potential även om det ofta hamnat snett. Den italienska forskargruppen Fieri försöker i sin rapport "Touch-stones – Indicators" (2006) att på ett förtjänstfullt sätt ringa in begreppet. I rapporten nyskapar de ord för integrationspolitikens mål; att det handlar om att alla människor (1) kan bevara och stärka sin integritet, (2) finnas med i ett samspel och (3) kunna ha en positiv inverkan på samhället.

Integritet

Det första målet skulle alltså handla om integritet. Det är ett ord jag sällan hört nämnas i debatter om integration trots att båda orden härleds ur samma språkliga bas. Jag smakar på ordet integritet och det känns för mig som om det fångar in något hittills svärfångat i integrationsdebatten. På Internet stöter jag på en definition av integritet som; en "upplevelse" av helhet, att kunna se sig själv som både ond och god. Integritet är förmågan att knyta an till omvärlden och uppleva sammanhang i livet. En människa som har integritet står ut med osäkerhet. Gör man det, så vet man en del om sig själv. Det låter ju onekligen positivt och ger ord för en högst abstrakt men ändå påtaglig känsla som jag kan få i mötet med andra människor. Det är skönt med människor som inte ber om

ursäkt för sig själva, som står upprätt. Det är skönt när jag känner att jag själv gör det också.

Integritet anknyter enligt Fieri till begrepp som att kunna vara ett subjekt i sitt liv och en aktör i samhället. Det handlar också om att ges praktis-

ka förutsättningar för att kunna bygga upp och bevara sin integritet – t.ex. rätt till permanent uppehållstillstånd och familjeåterförening, möjligheter på arbetsmarknaden, ekonomiskt beroende och röst i den offentliga debatten. Alltså är integritet något som kan gynnas med en viss politik och missgynnas av en annan. Kan det också gynnas av en viss teologi och ett visst kyrkligt förhållningssätt och missgynnas av ett annat? Jag tror det. Det är av yttersta vikt att som kyrka möta människor på ett respektfullt sätt och att vara en god samtalspartner och medmänniska i den svåra utmaningen att acceptera det liv som varit och att tro på den man är och kan bli.

Samspel och positiv inverkan

Samspel mellan olika grupper i samhället är en annan viktig dimension för integration enligt Fieri. Detta gäller både inom olika etniska grupper och mellan olika etniska grupper. Viktigt blir då ömsesidigt utbyte och möjligheter att lära sig språk och kulturella koder, men också att motarbeta diskriminering och att främja lika möjligheter. Fieri ger förslag på mätinstrument för graden av samspel i ett samhälle, t.ex. fördomsnivåer, språkkunskaper, kriminalitet, diskrimineringsfall, blandäktenskap och barnens skolresultat. Här vet vi att den lokala församlingen har en viktig roll att spela t.ex. genom att er-

bjuda mötesplatser och arbeta för ömsesidig respekt och förståelse för varandra.

Att invandrare skall kunna ha en positiv inverkan på samhället i stort är den tredje dimensionen som Fieri tar upp. Det handlar om att ge individer möjligheten att bidra – och att samhället kan ta till vara på människor som invandrar och se dem som resurser. Gör vi det i kyrkan idag? Marco Helles påminde vid Sveriges Kristna Råds integrationskurs om att Jesus möte med den samariska kvinnan vid Sykars brunn börjar med att Jesus ber kvinnan om vatten. Det är viktigt att i mötet med andra människor utgå från att de har något som kan göra mig gott. Som en av deltagarna vid Svenska kyrkans mångkultursymposium 2006 uttryckte det; "det handlar om vad jag kan ge och inte om vad jag kan få. Delaktighet handlar om att se att alla har något att ge."

Inom EU sägs det ibland att vi behöver en "lissabonisering" av invandrar- och integrationspolitiken – alltså att det ska ses som en del av EUs strävan efter att vara en ekonomiskt attraktiv region. EU-kommissionen lanserade idén om ett "blue card" för arbeidskraftsinvandrare och att EU ska öppna arbetsförmedlingar i Afrika. Sveriges migrationsminister **Tobias Billström** vill att Sverige ska gå före och som pilotland öppna för arbeidskraftsinvandring. Den association som många människor i Sverige gör mellan "invandrare" och "bidrag" ska bytas ut mot att invandrare associeras till arbete, menar ministern.

Det är gott och väl och välkommas också av Sveriges Kristna Råd i vårt nyligen antagna dokument "Detta vill vi! Kyrkorna och migrationsfrågorna". Men samtidigt måste vi som kyrka och kristna försvara att varje människas förmåga att bidra inte bara ska mätas i hur hög grad vi är produktiva på arbetsmarknaden. Den tredje målsättningen för integration ska inte bara förstås ekonomiskt, utan handlar också om möjligheten att ha en positiv inverkan som medborgare, medmänniska och som kulturell och religiös varelse.

– KRISTINA HELLOQVIST

Handläggare för diakonalt utvecklingsarbete; flykting- och integrationsfrågor vid Kyrkokansliet i Sverige

Ihminen muistaa katseet ja sylit

Kotien arvokasvatuksen juuria

Miten saisimme Suomen lapsille välitetyksi viestin, että jokainen on arvokas ihmisenä, Jumalan kuvana? Miksi tämä ei ole itsestään selvää? Mikä tällaista arvokasvatusta mahdollisesti tänään uhkaa?

Yleistyksket, jollaista seuraavassakin rakennetaan, antavat vain rajatun kuvan todellisuudesta. Suomenkin lasten kodeissa on monta puheenpartta, monta maailmaa ja menossa on monenlaisia kehityksiä. Yhtäällä on koteja, joissa vanha yhtenäiskulttuuri elää ja voi hyvin. Toisaalla taas vaikuttavat päällekkäin ja lomittain elämän yksityistymisen ja massiivinen kääntyminen itseen.

Mutta jotkin tekijät luovat useimmissa kodeissa rauhaa ja toiset taas ukaavat sitä.

Katse

Ihminen muistaa katseet. Mitä enemmän on rakastavia ja välittäviä katseita, sitä enemmän on rauhallista itsetuntoa ja toivoa, sillä ne syntyvät nähdystä tulemisesta. Katse on viesti: ”Siinä hän sinä olet, sinua olen odottanut, olet tervetullut, olet huolenpidon arvoinen, olet hyvä.”

Ympäröivien ihmisten rakastavan katseen kautta rakentuu ihmisen sisäinen malli siitä, kuka olen, olenko tervetullut, ansaitsenko rakkautta ja huolenpitoa. Rakastavan katseen kautta rakentuu myös ulkoinen malli: voiko tunteita ja tarpeita osoittaa ja voiko muihin ihmisiin turvautua.

Sen vastakohta, että joku näkee minut ja katsoo minua, on niputtaminen ja joukottaminen, ohikatsominen. Äidiltä, isältä, opettajalta, seurakunnan työntekijältä unohtuu, että jokainen lapsi on loppuun asti yksilöllinen. Väkivaltaa luo se, että niputamme lapsia odotusarvojen mukaan. Silloin se Emilia tai Mi-

kael, joka tarvitsisi eniten yksilöllistä tukea, musertuu yksinäisyyteen liian suurten odotusten paineessa. Käräjöinä eivät ole vain nämä lapset ja heidän läheisensä, vaan koko yhteiskunta, jolta jää lahjana saamatta vastaan näiden lasten yksilöllinen anti.

Syli

Ihminen syntyy toisen ihmisen syliin. Ihmisessä asuu ikävä toisten luo, yhteyden. Onnellisia ovat ne, joita on pidetty sylissä; onnettomia ne, jotka eivät ole syliin päässeet.

Minua ei ole, jos sinua ei ole. Hyvinvointi on sitä, että joku pysyy vierellä, menetetty se, jolla ei ole enää ketään.

Ihminen muistaa läpi elämänsä ne sylit, jotka ovat häntä kantaneet. Meistä tulee vain vähän ihmisiä silloin kun sanomme: minä ja minun ratkaisuni. Enemmän ihmisiä meistä tulee, kun sanomme: En minä, eivät voimani ja lahjani, vaan toisten uhraukset puolestani ovat olleet ratkaisevia rakennuspuita elämässäni.

Vastakohta sylin pehmeydelle on maailma, jossa on tilaa vain vahvoille. Jossa ei nähdä, että jokaisessa ihmisen hauraassa kohdassa on potentiaalista annettavaa – sellaista, jota siinä ominaisuudessa vahvoilla oleva ei voi yhteisöömme tuoda. Arkuus, ylivilkkaus, liikunnallinen kömpelyys, kaikki ne kertovat yksilöllisestä tavasta ottaa tämä maailma hallintaan. Näiden ihmisten kautta kuvamme maailmasta ja ihmisenä elämisestä rikastuu.

Aika

Harhaa on usko siihen, että lapsen kuuluu kehittyä nopeasti kyvykkääksi toimimaan omassa varassaan. Omavaraisuuden odotus johtaa näennäisen itseinäisyyden ihannoitiin, jolloin yhteiskuntana tuemme turvatonta, välttelevää kiintymistä. Käyttäytymistä, jossa ei jaeta omia tunteita, ei varsinkaan pienuuden, heikkouden ja tuen tarpeen ko-

kemuksia, vaan yritetään pärjätä omassa varassa. Siitä kasvaa kova ja kovien yhteiskunta, jossa kukaan ei lopulta pärjää.

Harhaa on myös ajatus, että ensin on oltava joku tai tultava joksikin ollakseen jotakin. Maailma ympärilläme sanoo, että sinun on luotava itsesi uudestaan, sinun on myytävä itseäsi, sinun on jatkuvasti uudistuttava. Vanha kristillinen perinne pelkistyy ihmisen englanninkieliseen nimeen. Hän on Human being (oleva olento), hän ei ole Human doing (tekevä olento).

Hyvin usein elämässä kuulemme sanoja: sinä olet kilpailijani, este tielläni, taakka. Tämän viestin äiti ja isä saavat lähetetyksi myös sanattomasti. Jos heillä jatkuvasti on kiire – ja vielä kiire jonnekin muualle, pois lastensa luota – he teoillaan kertovat, että lapset ovat taakka tai este. Lapsemme tarvitsevat aikaa ja heidän vanhempansa tarvitsevat aikaa.

Pyhä perhe

Perhe on pyhä siksi, että se kantaa sisälään ajatusta ja toivetta kestävästä yhteydestä. Toivon alkujuuri kasvaa paratiisiin mullassa, jossa tämä yhteys oli olemassa. Jokaisessa perheen kohtaamisessa, jokaisessa suvun tapaamisessa etsitään yhteyttä paratiisiin.

Vaikka sitten elämä nousee vastaan, kodit ja suvut särkyvät, silti yhteyden ikävä elää.

Perhe on pyhä myös siten, että se pakenee pahaa. Kodeissa yritetään kaikin voimin varjella sisäistä rauhaa ja eheyttä. Ajasta taistellaan ja sitä yritetään jakaa oikein työn ja kodin välillä. Paetessaan pahaa puristuksissa elävä perhe tähyää tästä maasta uuteen. Sen jäsenissä elää usko, että huomenna, seuraavan mutkan takana, tilanne saattaa olla toinen.

On harhaa kuvitella, että kodit ja vanhemmat selviävät omin voimin. Lapset voivat paremmin, kun heitä on

ohjaamassa ja tukemassa enemmän aikuisia kuin vain omat vanhemmat – myös vanhemmat pärjäävät tällöin paremmin. Ihmiselle lajityypillinen pitkä ja avuton lapsuusaika on valtava tehtävä heistä jatkuvasti vastaaville aikuisille. Tätä kuormaa kuuluu jakaa. Tarvitaan tukiaikuisia – isovanhempia, kummeja, kavereita, kodinhoitajia ja muita, jotka kodissa sekä auttavat että tukevat vanhempia.

Ei vapaus siitä ohene

Jotkut ovat päätyneet siihen näkemykseen, että lapsi syntyy ateistina tai että on moraalitonta kasvattaa pieniä lapsia uskonnollisesti.

Ajatuksen lapsen syntymisestä ateistina voi kyseenalaistaa toteamalla, että se ei perustu minkäänlaiseen todelliseen tietoon. Pikemminkin näyttää ihmiskuntaa tarkasteltaessa, että lapsi syntyy uskovaisena.

Ajatukseen moraalittomuudesta taas voi todeta, että kukaan ei synny tyhjiöön eikä kasva tyhjiössä. Ihmisen minuus syntyy laajassa sosiaalisessa ketjussa. Uskonto on keskeinen osa ketjun mukanaan tuomaa tietoa ja kokemusta. Et voi rajata itseäsi tai lastasi sen ulkopuolelle. Ei lapsen vapaus ohene uskontokasvatuksesta, vaan se vahvistuu.

Syntyessään ihminen ei synny keskelle tyhjyyttä vaan keskelle yhteisöä, jonka identiteetin ja olemassaolon perusta on traditio, yhteinen kollektiivinen muisti. Jos yksipuolisesti korostamme yksilön oikeutta ja kykyä luoda itsenäisesti oma maailmankuvansa unohdamme, että se ei synny tyhjästä. Ihminen tarvitsee rakennusaineita. Jos emme tietoisesti ja vaivaa nähden opeta lapsiamme, auta heitä esimerkiksi näkemään oikean ja väärän eroa, suljemme heitä perheen, suvun ja kansan ulkopuolelle.

– KALEVI VIRTANEN

Pääsihteeri

Seurakuntien Lapsityön Keskus

Marjut Hentunen

Non Fighting Generation ry

Non Fighting Generation ry (NFG) on valtakunnallinen nuorisokasvatusjärjestö, joka on erikoistunut auttamaan väkivaltaisesti käyttäytyviä nuoria kasvatuksellisin keinoin. Järjestön kasvustoiminta perustuu tieteelliseen tutkimukseen, johon liittyvä allekirjoittaneen väitöskirja ilmestyy vuodenvaihteen tienoilla. Väitöskirjan nimi *”Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen ihmisyyteen – Eksistentiaalis-fenomenologinen ihmiskäsitys elämäntaidollis-eettisen nuorisokasvatuksen perustana”* kuvastanee, mistä suurin piirtein on kysymys. Kerron kuitenkin seuraavassa hieman tarkemmin NFG:n toiminnasta ja sitä ohjaavista perusajatuksista, joista muodostuvaa kokonaisuutta kutsumme järjestömme kasvatustilaksi.

Irti väkivaltakierteestä

Elämäntaidollis-eettisen nuorisokasvatuksen avulla

Selvennykseksi haluan heti todeta, että vaikka käytän filosofia-sanaa, en tarkoita sillä millään tavoin jonkinlaista vastakohtaa uskonnolle, kuten jotkut filosofian käsittävät. Nimenomaan kasvatustieteiden osa-alue, joka tutkii kasvatuksen syvällisiä ja periaatteellisia kysymyksiä – ei uskontovastaisesti, vaan pikemminkin uskontoneutraalisti. Tällä tarkoitan puolestaan sitä, että kasvatustieteet ei millään tavoin sulje uskontoa pois, muttei kuitenkaan myöskään edellytä sitä. NFG on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, jolla viittaamme siihen, että suhtaudumme ihmisiin – eli kasvatoimintamme piirissä oleviin nuoriin – yhdenvertaisesti riippumatta heidän poliittisista tai uskonnollisista mielipiteistään. Jos taas puhutaan kasvatuspäämääristämme, en näe niissä olennaista ristiriitaa kristilliseen kasvatukseen, vaan pikemminkin päin-

vastoin. Mitä muuta kasvatustieteiden vastuullisen ihmisyyden voisi olla kuin kasvatusta muun muassa rakkaudelliseen ja tarkoitukselliseen elämään. Tai kuten Suomen evankelis-luterilainen kirkon piispat (Ks. *Rakkauden lahja* 2008, 25) kiteyttävät: itsensä lahjoittava ja toista palveleva rakkaus antaa syvän tarkoituksen ihmissuhteille ja elämälle.

Yleisinhimilliset arvot

Edellisestä selvisikin, että kasvatustieteemme on keskeisesti arvokasvatusta, kasvatusta yleisinhimillisten arvojen päämäärästä johdettujen oman elämän tarkoituksien etsimiseen ja löytämiseen. Yleisinhimilliseksi arvoiksi katsomme hyvyyden, totuuden ja kauneuden sekä rakkauden. Simo Skinnari (ks. *Pedagoginen Rakkaus* 2004, 210) kuvaa loistavalla tavalla näiden suhdetta kasvatustieteessä seuraavasti: Rakkaudellisen kasvatuksen kautta nuorena voi kehkey-

tyä tahdon eettisyys (hyvyys), ajattelun totuudellisuus (totuus) ja tunteen empaattisuus ja esteettisyys (kauneus). Toisessa ääripäässä – silloin, kun rakkaus puuttuu nuoren olemisesta – ovat tahdon terrorismi (voimakas tahto ilman ajatusta ja tunnetta), tunteen fanaattisuus (voimakas tunne ilman ajattelua) ja ajattelun egoistinen kylmyys (voimakas ajattelu ilman tunnetta).

Rakkaudellisen kasvatuksen avulla on toisin sanoen tarkoitus saada nuorena oleva ihmisyyttä heräämään. Ensimmäinen askel syntyy siitä, että nuori rakastaa itseään ja näkee oman arvonsa, jonka jälkeen myös hän voi lähteä rakkauden opettelun tielle.

Rakkaudettomuuden ongelma

Keskeinen ajatuksemme väkivallan olemuksesta on siten se, että kyse on rakkaudettomuuden ja tarkoituk-

settomuuden ongelmasta. Tämän takia keskustelemme nuorten kanssa heidän arvoistaan, tunteistaan ja asenteistaan emmekä niinkään väkivallasta. Pyrimme keskustelun kautta ohjaamaan väkivaltaiset nuoret suuntautumaan jatkossa tarkoituksellisiin toimintatapoihin. Jos näin tapahtuu, lakkaa nuorten väkivaltaisen käyttäytyminen ikään kuin automaattisena oheisvaikutuksena.

Tarkoitukseen suuntautuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että nuori alkaa edistää muiden ja kaikkien yhteistä hyvää ja samalla omaa hyvinvointiaan. Kyse on parhaimmillaan asennoitumisesta muihin ja maailmaan. Jotkut kuvaavat tätä rakkautena ja toiset altruismina. Vähimmillään kyse on kuitenkin jostakin teosta tai toiminnasta, joka edistää jotain muutakin kuin pelkästään itsekeskeisesti omaa hyvää.

Ohjatut keskusteluryhmät

Järjestömme pääasiallisin toimintamuoto ovat kasvatukselliset tai elämäntaidolliset keskusteluryhmät, joita on järjestetty n. 500 yli 3000 nuorelle. Yksi ryhmä kokoontuu tyypillisesti kerran viikossa pari tuntia kerralla, yhteensä n. 10 viikon ajan. Ryhmä muodostetaan vähintään neljästä, mutta enintään kahdeksasta suurin piirtein samanikäisestä nuoresta, joilla on myös samantyyppistä taustaa, jotta keskustelussa syn-

tyy sellaista vertaisuutta, joka hyödyttää kaikkia osallistujia. Tavoitteena on, että kun joku nuori oivaltaa oman siihenastisen käyttäytymisensä arvottomuuden ja tarkoituksettomuuden, voi hän kyseenalaistaa myös muiden nuorten omaksumia toimintatapoja, asenteita ja arvoja.

Myös ryhmää ohjaava nuorisokasvattaja ihmettelee, kyselee ja kyseenalaistaa ennemminkin kuin tyrkyttää omia arvojaan tai mielipiteitään nuorille. Vuorovaikutuksessa pyritään siten mahdollisimman aitoon dialogiin, jossa itse kukin oppii oman ymmärryksensä lisääntymisen kautta joko oman tai muiden sanomisien perusteella. Koska kyse on kuitenkin kasvatukseltaan vaikuttamistavoitteineen, ohjaa kasvattaja keskustelua toivomaansa suuntaan esimerkiksi rohkaisemalla, kannustamalla ja vahvistamalla mielipiteitä, jotka ovat omiaan johtamaan nuorten arvönäkö-
kentän laajentumiseen ja arvojen tason kohoamiseen.

Toimintaa yksilötapaamisissa ja ryhmissä

NFG:n toimialueena on koko Suomi, toiminta kohdistuu kuitenkin käytännössä enimmäkseen Etelä-, Itä-, Kaakois- ja Länsi-Suomeen. Ohjattuja keskusteluryhmiä on järjestetty mm. n. 50 eri paikkakunnan kouluissa ja oppilaitoksissa sekä lastensuojelulaitoksissa ja

useissa vankiloissakin. Toteutuspaikkoina ovat myös järjestön keskustuomisto Helsingissä, aluetoimisto Mikkelissä ja Poikien Kohtaamiskeskus Tasoristeys Helsingissä. Nuoria välittävät yksilötapaamisiin ja keskusteluryhmiin koulujen lisäksi mm. lastensuojelu- ja sosiaaliviranomaiset, nuorisopsykiatrian poliklinikat ja kriminaalihuoltolaitos. Kun puhumme nuorista, tarkoitamme erityisesti 12–17-vuotiaita tappeluherkkiä poikia ja tyttöjä. Työskentelemme kuitenkin myös hieman vanhempien, yleensä kuitenkin korkeintaan 21-vuotiaiden aikuisuuvien nuorten parissa, joilla väkivaltaisuus ilmenee muiden hakkaamisena. Kriminaalihuollon ja vankeinhoidon kanssa toteutettava yhteistyö kattaa nuoret aina 28-vuotiaaseen asti. Näitä nuoria voi usein jo luonnehtia väkivaltaistuneiksi.

Seulova työ

Suomessa ainutlaatuinen ”poikien talo” eli Tasoristeys Helsingin Myllypurossa tekee myös niin kutsuttua seulovaa työtä, jolla tarkoitamme viikoittaisia kaikille avoimia iltapäiviä, joista kutsutaan valikoituja poikia osallistumaan säännölliseen elämäntaidolliseen klubitoimintaan. Näistä voi jälleen seuloutua nuoria varsinaisiin väkivallattomuuskasvatusryhmiin.

Tasoristeuksessa koordinoidaan ja toteutetaan myös niin kutsuttua Vastuunuori-toimintaa, jonka puitteissa pyritään yhdessä nuorten kanssa järjestämään heille mahdollisuuksia tehdä jotain muiden nuorten hyväksi joko omassa oppilaitoksessaan tai vapaaajalla. Klubitoimintaa järjestetään säännöllisesti myös Itä-Suomessa, ja pääkaupunkiseudulla järjestetään vastuunuori-koulutuksia myös tytöille Levottomat tuhkimot -projektin puitteissa.

NFG järjestää myös erilaisia tapahtumia, kuten kolmena vuonna Väkivallattomalla viikolla reilua peliä korostaneen sähkötapahduman. Tänä keväänä oli myös tuottamamme nuorten seurusteluväkivaltaa käsitelleen teatteriproduktion ”Neitsyt-huora & Soturi-sika” ensi-ilta.

– TIMO PURJO

Toiminnanjohtaja

Non Fighting Generation ry

Non Fighting Generation ry

Neitsyt-huora & Soturi-sika -produktiossa päärooleja esittäneet Emma-Lotta Kiuru ja Janne Alivehmas.

Ensi- ja turvakotien

Miina-projektin (2009–2012) tavoitteena on kehittää toimintamootoja ja työmenetelmiä, joissa vahvistetaan väkivaltaa kokeneen naisen omaa osallisuutta oman hoidon kehittämisesssä ja selviytymisen tukemisessa. Tavoitteena on vahvistaa järjestön väkivaltatyöhön liittyvää kansalaistoimintaa. Nimen hanke on lainannut ensikotityön äidiltä Miina Sillanpäältä. Miina-projektia tehdään Oulussa, Mikkelissä ja Helsingissä, kullakin paikkakunnalla eri tavoin kohdentaen.

Projektia ohjaava sosiokulttuurisen innostamisen viitekehys korostaa yksilöiden ja yhteisöjen elämänlaadun parantumisen lähtevän ihmisten omasta osallistumisesta ja heidän itsemääräämisoikeutensa kunnioittamisesta. Innostaminen on tavoitteellista toimintaa, joka ihmisten oman osallistumisen avulla suuntautuu muuttamaan sekä yksilöllisiä että kollektiivisia asenteita. Sen avulla voidaan muuttaa sosiaalista todellisuutta oikeudenmukaisemmaksi ja välittävämmäksi kuin se nyt on. Innostaminen raivaa tilaa kulttuu-

riselle luovuudelle ja kansalaisten aktiiviselle osallistumiselle omien ongelmien ratkaisemiseen. Toiminnassa pyritään siihen, että ihmiset itse löytäisivät äänensä.

Heräämistä uskonnollisissa yhteisöissä

Oulun projektissa kehittämisen alueena on naisen oma verkosto väkivallasta selviytymisen tukena. Erityisesti painudutaan uskonnollisen yhteisön merkitykseen naisen läheisverkostona ja uskonnollisten yhteisöjen erityiskysymyk-

siin väkivaltatyössä. Tavoitteena on aktivoida uskonnollisten yhteisöjen jäseniä toimimaan heidän omissa yhteisöissään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan ja hengelliseen väkivaltaan puuttumisessa. Yhteisöjen jäseniä tuetaan omien yhteisöjen asenteisiin ja kulttuuriin vaikuttamisessa. Naisten vertaistuen kehittämisessä otetaan naisten oma asiantuntemus käyttöön.

Uskonnollisten yhteisöjen herääminen yhteisöjen sisällä tapahtuvaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan on kansainvälinen ilmiö. Yhteisöt ovat tehneet omia ohjeistuksiaan ja tuottaneet teemasta erilaisia opetusmateriaaleja jäsenilleen. Monikulttuurisissa maissa on myös uskontorajoja ylittäviä, yhteistyönä syntyneitä hankkeita. Väkivallan ilmiöön liittyvät asiat ovat kaikille yhteisiä ja sama perustieto koskee kaikkia kansalaisia. Kukin yhteisö on sen lisäksi tehnyt omalle yhteisölleen omaan hengelliseen / henkiseen opetukseensa perustuvat ohjeistuksensa.

liiton Miina-projekti

Lisää tietoa

Kansainvälissä ohjeistuksissa annetaan uskonnollisten yhteisöjen jäsenille monenlaisia vaihtoehtoja, miten voi toimia omassa yhteisössään väkivallan vähentämiseksi. Keinoina voi olla tiedon hankkiminen väkivallan ilmiöstä ja yhteistyön tekeminen asiaa tuntevien organisaatioiden ja ammattilaisten kanssa. Tiedon levittäminen omassa yhteisössä voi tapahtua tilaisuuksien, kampanjoiden ja materiaalin tekemisen ja levittämisen kautta. Ennaltaehkäisyä huolehtiminen voi tapahtua kiinnittämällä asiaan huomiota jo lapsi- ja nuorisotyössä ja tilaisuuksissa, joissa puhutaan parisuhteesta. Tärkeää on myös kuulla väkivallasta selviytyneitä yhteisön jäseniä ja kysyä heiltä, miten yhteisö voisi heitä parhaiten tukea.

Viime vuosina uskonnollisissa yhteisöissä esille tulleet seksuaalisen hyväksikäytön ja pedofilian tapaukset ovat näyttäneet erityisesti lasten haavoittuvuuden ja tarpeen kiinnittää huomiota lasten asemaan. Sitä varten on omia erillisiä ohjeita.

Esimerkkinä kansainvälisestä kirkkojen aktiivisuudesta on adventtikirkon kampanja. Suomen adventtikirkko on mukana oman kirkkonsa kansainvälisessä kampanjassa ja järjestää eri puolilla Suomea asiaan liittyviä tapahtumia. Oulussa on syyskuussa adventtikirkon, helluntaiseurakunnan ja vapaakirkon yhteinen tapahtuma, jossa Miina-projektin työntekijä on luennoimassa perheväkivallasta.

Vanhoillislestadiolaisuus pilottina

Oulun Miina-projekti on lähtenyt liikkeelle vanhoillislestadiolaisesta herätysliikkeestä. Sen keskeinen vaikutusalue on Oulun ensi- ja turvakotiyhdistyksen toiminta-alueella Oulun seudulla. Liikkeen julkaisuissa on jo pitkään otettu kielteinen kanta perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan ja tuotu esille ammattiavun hakemisen tärkeyttä. Ihmiset ovat keroneet kirjoitusten havahduttaneen heidät. Se on näkynyt yhteisöön kuuluvien

ihmisten avun hakemisena ja etenkin turvakodin avopalvelujen käytön lisääntymisenä. Asiakastyössä on noussut esille uskonnollisen yhteisön, kulttuurin ja uskon merkitys ihmisten elämässä. Siitä on herännyt tarve selvittää näiden vaikutusta silloin, kun ilmenee perheväkivaltaa.

Projektin haasteena oli löytää niitä yhteisön jäseniä, jotka haluavat vaikuttaa perheväkivalta-asioissa oman yhteisön sisällä. Muutaman aktiivisen ihmisen avulla koottiin projektin kehittämistiimi, jonka jäsenet ovat vanhoillislestadiolaisia ja jotka tuntevat perheväkivalta-aiheita ammatillisesti tai vapaaehtoistoiminnan kautta. Tiimi kokoontuu muutaman kuukauden välein ja käy muutenkin keskustelua projektin kysymyksistä ja väkivallan ilmiöstä yleensä ja tässä yhteisössä.

Koulutusta perheväkivalta- teemasta

Keskusteluja on käyty myös Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistyksen (SRK) johtajien kanssa. SRK:n johdolla on tietoisuutta ongelmista ja ymmärrystä ammatillisen puuttumisen tarpeesta. Vaikeista perheiden ongelmista halutaan lisätä tietoa. Selkeyttämistä tarvitaan tilanteisiin, joissa liikutaan ammatillisen ja hengellisen auttamisen rajoilla; milloin asiat kuuluivat viranomaisille ja mitä viranomaisten toimet ovat. Perhettä katsotaan kokonaisuutena ja toiveena on, että koko perhettä autetaan.

Tiimi on järjestänyt koulutusta vanhoillislestadiolaisille ammattilaisille, jotka jo tuntevat ilmiötä työnsä kautta. Seuraava koulutus on paikallisten yhdistysten vastuuhenkilöille ja maallikkoauttajille. Perheväkivalta-tema on tuotu esille myös erilaisissa yhteisön omissa tilaisuuksissa. Tavoitteena on, että projektin aikana saadaan kokemusta erilaisista tilaisuuksista ja saadaan koottua materiaalia, jota voidaan käyttää projektin päätyttyä.

Naisten ryhmät

Vertaistuen tarvetta ja mahdollisuuksia tutkaillaan väkivaltaa kokeneiden nais-

ten ryhmissä. Niitä on aloitettu Oulussa ja Helsingissä. Projektissa ei pyritä erillispalvelujen kehittämiseen uskovaistalle ihmisille. Mutta ryhmät ovat osoittaneet, että on auttavaa voida jossakin vaiheessa selviytymisen prosessiaan löytää toisia samaa kokeneita ja jakaa myös omaan yhteisöön ja uskoon liittyviä asioita.

Projektin ajatus osallisuuden vahvistamisesta toteutuu silloin, kun perheväkivallasta kärsineet ihmiset tukevat toisiaan ja riittävästi voimaannuttuaan alkavat vaikuttaa myös ongelmia ylläpitäviin rakenteisiin.

Riitta Hannus

– RIITTA POHJOISVIRTA

Avopalvelukeskuksen johtaja (½) / Miina-projektityöntekijä (½)

Oulun ensi- ja turvakoti ry
www.ensijaturvakotienliitto.fi
www.nettiturvakoti.fi
www.enditnow.org

Kurki Leena; Sosiokulttuurinen innostaminen, Muutoksen pedagogiikka, Vastapaino, Tampere 2000

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka tukee vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä sekä ehkäisee perheväkivaltaa. Liitto toimii 28 jäsenyhdistyksensä keskusjärjestönä. Jäsenyhdistykset ylläpitävät 11 ensikotia, 7 päihdeongelmien hoitoon erikoistunutta ensikotia ja 14 turvakotia. Osa yhdistyksistä keskittyy avopalveluihin. RAY tukee järjestöjen toimintaa ja kehittämistyötä.

Opiskelen työni ohessa ylempää amk-tutkintoa diakonian ja nuorisotyön alalta Järvenpään Diakissa ja olen loppusuoralla opinnoissani. Opinnäytetyöni aiheeksi vähän yllättäenkin valikoitui tutkia miesten kokemuksia parisuhdeväkivallan uhreina.

Opinnäytetyöni valmistuu vasta myöhemmin syksyllä, joten en tuo omia tutkimustuloksiani vielä tähän.

Miesten kokema parisuhdeväkivalta – vaiettu asia

Olen kohdannut työssäni paljon parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneita naisia ja seurannut heidän selviytymistään väkivaltaisessa suhteessa ja myös irrottautumistaan siitä. Työparini kanssa olemme vetäneet myös vertaistukiryhmää parisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. Kokemukset ovat olleet rankkoja, ja se osaltaan tekee tämän tutkimuksen tekemisestä erittäin haasteellista. Koen myös, että omasta sukupuolestani johtuen on helpompi asettua naisen ase-

maan parisuhdeväkivallan uhrina. Tässä on ollut selkeä itsetutkiskelun ja kehityksen paikka pyrkiessäni objektiiviseen tulkintaan.

Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa on pitkään pidetty perheen sisäisenä asiana, johon yhteiskunnankaan ei ole syytä puuttua. Monissa kulttuureissa tämä asenne on vielä vallalla. Erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivalta on nähty esimerkiksi YK:ssa eräänä maailman laajimmista ja vaikeimmista ongel-

mista. Vasta muutaman viime vuoden aikana on herätty siihen, että myös miehet kokevat parisuhdeväkivaltaa puolisoensa taholta.

Naisetkin syyllistyvät törkeään väkivaltaan puolisoaan kohtaan, ilmenee myös Suomen parisuhdeväkivaltatilastoista. Vuonna 2008 oli 147 törkeää parisuhdeväkivaltatapausta. Uhreista naisia oli 85 ja miehiä 62. Kun puoliso on yrittänyt tappaa toisen, sukupuolijako meni lähes tasan; vuonna 2008 henki-

Mieskeskustelua naisten suulla

Parisuhdeväkivalta nousi julkiseen keskusteluun Euroopassa 1960-luvulla. Parisuhdeväkivallan esiin nostaminen ja määrittely yhteiskunnallista puuttumista vaativaksi ongelmaksi olivat seurausta toisen aallon feministisen liikkeen aktiivisesta toiminnasta.

Aluksi Suomessa puhuttiin nimenomaan perheväkivallasta, jolloin huomio kiinnitettiin perhesuhteisiin, vuorovaikutusongelmiin ja sosiaaliseen huono-osaisuuteen. Parisuhteen väkivalta nähtiin kahden tasaveroisen kiistakumppanin välisenä konfliktina ja sitä käsiteltiin sukupuolineutraalein termein.

Vasta 1990-luvulla alettiin puhua ulkomaisten esimerkkien tavoin naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen myötä alettiin pohtia uuden näkemyksen mukaista väkivaltatyötä. Pariterapia hoitomuotona syrjäytettiin ja kehitettiin omia erillisiä auttamisen muotoja. Alettiin käydä yhteiskunnallista keskustelua ja kehittää tukipalveluja. Ensin kiinnitettiin huomiota lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, sitten naisiin kohdistuvaan. Myös iäkkäät ihmiset lähi-suhdeväkivallan kohteena saivat huomiota 1980-luvulla. Väkivaltaisia miehiä alettiin auttaa n. 20 vuotta sitten. Keskustelu naisista väkivallan tekijöinä tai miehistä väkivallan kohteena on vielä puutteellista.

Runsaasta eri tieteenalojen kiinnostuksesta huolimatta parisuhdeväkivallan ilmiössä on paljon tutkimuksellisia aukkoja. Parisuhdeväkivaltakeskustelu on kulttuurisesti koodautunut vain naisten tarinoina, koska miehet ovat olleet vaiti kokemuksistaan väkivallan tekijöinä ja väkivallan kohteina. Mieskeskustelua on käyty lähinnä vain naisten suulla. (Lahti 2001,32.)

Miesten kokemus parisuhdeväkivalta on nyt ajankohtainen, siihen on havahduttu äkillisesti ja siitä on ollut artikkeleita lehdistössäkin. Joka kymmenes turvakodin asiakas on pahoinpidelty mies (Turun Sanomat 25.8.2009).

”Otatko pataan naiselta?”

Keväällä 2010 mediassa otsikoihin nousi hätäkeskuspäivystäjän käyttäytymisen hätäpuhelun aikana. Parisuhdevä-

Marjut Hentunen

rikosryityksen uhreista 11 oli naisia ja 10 miehiä.

Naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa on tutkittu paljon, ja väkivaltaisille miehille on perustettu erilaisia miestyön muotoja. Kuitenkin mies parisuhdeväkivallan uhrina on edelleen suomalaisessa kulttuurissa tabu, vai onko? Yleinen oletus on, että mies ei puhu tunteistaan ja kokemuksistaan, varsinkaan parisuhdeväkivallan uhrina. Halusin omassa tutkimuksessani tuoda nimenomaan

miesten ääntä kuuluville, kuvata heidän kokemuksiaan heidän itsensä kertomina.

Olen saanut jo palautetta siitä, miten tärkeä ja ajankohtainen aihe miesten kokemaa parisuhdeväkivaltaa on ja miten tärkeää on, että siitä saadaan myös jotain tutkimustuloksia. Olen saanut myös osakseni lukuisia huumorilla höystettyjä kommentteja vaimojensa pahoinpitelemistä miehistä. Kaiken kaikkiaan jo näistäkin syistä näen asian tosi tärkeänä ja esille otettavana.

kivaltaa kokenut mies oli paennut lastensa kanssa turvakotiin, ja kun hän oli mennyt hakemaan kotoaan vaatteita lapsilleen, vaimo oli käyttäytynyt väkivaltaisesti ja muun muassa lyönyt miestä päähän. Kun mies soitti hätäkeskukseen, päivystäjä kyseli ivalliseen sävyyn ”Otatko sinä pataan naiselta..? ja ” Etkö pysty puolustautumaan, miten iso olet ja miten iso vaimo on?” Kuultuaan, että pariskunta oli samanpainoisia, päivystäjä totesi ”Sehän on sitten tasapeli”!

Mies teki hätäkeskuspäivystäjän käyttäytymisestä kantelun oikeusasiamiehelle ja tapaus tutkittiin. Tämä tapaus todistaa taas selkeästi sen, miten harvinaisia tällaiset avunpyynnöt ovat. Päivystäjä arvioi hätätilannetta ja esitettyjen seikkojen todenperäisyyttä omaan tuttavapiiriinsä kuuluvien henkilöiden ominaisuuksien perusteella. Hän toteaa omassa lausunnossaan, ettei käsitä, miksi mies pyytää apua, jos nainen ei ole häntä painavampi. Vasta silloin nainen pystyisi päivystäjän mukaan aiheuttamaan fyysistä vahinkoa miehelle.

Hätäkeskuspäivystäjä sai toiminnastaan huomautuksen. Mielestäni tämä tapaus kertoo vallalla olevasta asennoitumisesta miesten kokemaan parisuhdeväkivaltaan. Asennoituminen on vähättelevää eikä asiasta ole tietoa.

Parisuhdeväkivallan uhrin

”Vaiettu naiseus” oli Ensi- ja turvakotien liiton kehittämishanke vuosina 2004–2008. Tarkoituksena oli, että hankkeessa kehitetään eri toimintamuodoissa naisen tekemän väkivallan parempaa tunnistamista, nimeämistä ja interventiota. Naisen tekemä väkivalta (joka kohdistuu mieheen tai lapsiin) on edelleen meidän yhteiskunnassamme kulttuurinen tabu. Naiset käyttävät paljon ns. epäsuoraa väkivaltaa, jonka todistaminen on aika mahdotonta. Nainen väkivallan tekijänäkin nähdään usein uhrina, ja naiseen suhtaudutaan ymmärtäväisemmin kuin mieheen väkivallan tekijänä. Poliiseilla saattaa myös olla vähättelevä asennoituminen miehiin, jotka tekevät ilmoituksen puolisonsa (naisen) väkivaltaisuudesta. Miesten uhrikokemusta usein vähätellään ja mies saa ”vätyksen” leiman. (Törrönen 2005.)

Porcerellin (2003) Yhdysvalloissa tekemän tutkimuksen mukaan puo-

Marjut Hentunen

lison väkivallan aiheuttamia uhrituomiskokemuksia kuvasi 7,4 % naisista ja 4,7 % miehistä. Sekä miehillä että naisilla erityisesti fyysisen väkivallan aiheuttamaan uhrituomiseen liittyy terveyden heikkeneminen, masentuneisuus, päihteiden käyttö, kroonisen sairauden kehittyminen ja tapaturmat. Sekä miehet että naiset, jotka ovat kokeneet joko henkistä tai fyysistä väkivaltaa, kokevat uupumisoireita. Molemmat sukupuolet kokevat oireet erityisen voimakkaana, jos he ovat sekä uhrina että tekijänä. Silloin kun naiset ja miehet kokevat samanlaista ja molemminpuolista väkivaltaa, väkivallan vaikutuksissa ei ole merkittäviä sukupuolten välisiä eroja.

Miesten kokeman parisuhdeväkivallan uhritutkimuksia on niukasti, Suomessa muutama, Yhdysvalloissa useampia. Amerikan intiaanien keskuudessa tehdyssä tutkimuksessa miehet raportoivat kokeneensa parisuhteisissaan lähes yhtä paljon emotionaalista väkivaltaa kuin naiset. Etelä-Carolinassa satunnaisotannalla tehdyssä väestötutkimuksessa 13 % miehistä oli kokenut jonkin tyyppistä parisuhdeväkivaltaa elämänsä aikana.

Miehet ohitetaan

Miesten kriisitukikeskukseen on vuosien 2003–2005 aikana tullut yhteensä 1816 yhteydenottoa, joista 33 on pari-

suhdeväkivallan kohteiksi joutuneilta miehiltä. Fyysistä väkivaltaa on heistä kokenut 22 miestä, jotka eivät ole vastanneet väkivaltaan. Yksikään puolisonsa väkivaltaa kohdanneista ei ole tehnyt asiasta rikosilmoitusta. (Helin-Tuominen 2006)

Mari Helin-Tuominen (2006,64) toteaa tutkimuksessaan, että kun mies on pahoinpidelty ja on ammattilaisten verkostossa, niin miesten tarinoiden perusteella vaikuttaa siltä, että miehen asema ei tällöin ole tasa-arvoinen naisen kanssa. Mies saattaa tulla ohitetuksi ja miehen toiminta arvioidaan yleisten kulttuuristen tarinoiden mukaisesti toiminnaksi. Lähdetään asetelmasta, jossa nainen on uhri ja mies pahoinpitelija. Miehet ovat kuvanneet pettymyksiä niitä viranomaistahoja kohtaan, joilta ovat apua hakeneet. He eivät ole kohdanneet oikeudenmukaisuutta eivätkä ole tulleet kuulluksi.

Miesten kokemat parisuhdeväkivaltatilanteet eivät ole miesporukoissa puheenaiheena, ja jos ovat, niin vain huuleneitona. Kulttuurinen malli ei tue miehen esiintuloa näissä tilanteissa, vaan tukee omalta osaltaan miehen pysymistä hiljaisena.

Yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa miehet kertovat avoimesti uhriksi joutumisestaan ja kuvaavat omia tunteitaan myös monisanaisemmin. Suomalaisessa kulttuurissa naiset ovat kuvanneet väkivaltakokemuksiaan samoin tunteidensa kautta hyvin laajasti, miehet taas lyhyesti, todeten vain faktat. Onko tämä pelkästään kulttuurillinen ero? Yhdysvaltalaisen **Philip W. Cookin** julkaistua ensimmäisen kirjansa miesten kokemuksista parisuhdeväkivallan uhreina sadat miehet ottivat yhteyttä häneen. Vaikka asia oli tiedostettu siellä jo aiemmin, kirjan julkaisemisen jälkeen ongelma nousi esiin suuressa mittakaavassa ja laajaan julkiseen keskusteluun. Meillä Suomessakin on jo julkaistu artikkeleita lehdissä, ja ongelma on noussut esiin tiedotusvälineissä. Toivottavasti pikkuhiljaa aletaan käydä enemmän julkista keskustelua ja kehittää tukitoimia myös seurakunnan diakoniatyössä.

– PÄIVI TAPANINEN
Diakoni
Vihdin seurakunta

Suunsiivousta tarvitaan meilläkin

Kyllä joskus harmittaa töissä. Niin vietävästi. Silloin ajattelee rumia, vaikka näin ”#¤%!!!

Kotona sanon sen ääneenkin, silloin ani harvoin, kun on kunnolla aiheita. Mutta en julkisesti, en koskaan. En vain siksi, että kiroilu on huono tapa, vaan siksi, että kirkon työntekijöille se on erityisen sopimatonta.

Selvä juttuhan tämä onkin. Eivätkä he seurakuntalaisten kuullen päräyttele tai puhu muitaakaan törkeyksiä. Mutta valitettavasti on se pieni, mutta kaikkien tuntema porukka, joka tekee niin toisten kollegoiden läsnäollessa. Pappeja, kantto-reita, nuoristotyöntekijöitä, kiinteistöväkeä ja ehkä joku nuorempi diakoniatyöntekijäkin.

He tietävät kyllä, ettei sellainen kieli sovi alamme ihmisille, joten sitä ei käytetä työntekijäkokouksissa tai muissa vastaavissa tilanteissa. Mutta pienemmässä joukossa he sitten näyttävät taitonsa. Vaikka työntekijäretkellä, pikkupalaverissa, ruokalassa tai bussipysäkillä, kun ei muka olla ”viran-toimituksessa”.

Hyi ja yöks! Miten kuulostaakin pahalta, kun vaikka pappi painottaa sanojaan sukuelimillä tai paholaisella. Sellainen tahraa koko porukan ja painaa sitä alemmaksi. Tällaisia ihmisiäkö me oikeasti olemmekin? Siivo herrasmiestyylimme onkin pelkkää teeskentelyä.

Kaikkein masentavin porukka on seurakuntiemme kovisjengi. Nämä ovat kirkon työntekijöitä, joilla on tarve näyttää, ettei me olla nössöjä, vaikka sellaisten joukossa olemmekin hommissa. Niinpä sopivassa seurassa kirotaan kuin ysiluokkalaiset – anteeksipyyntö heille.

Mukafiksiimmat vielä heittävät päälle tiedekunnasta opittuja ultraliberaaleja ajatuksia uskota. Tällä kaikella on tarkoitus sanoa: emmä kato oo niin tyhmä ja arka ku te muut!

Sitten ovat kiusaajat, jotka kiroilevat ärsyttääkseen muita. Useimmiten vanhempi mies härnää nuorempaa naista törkypuheilla. Se ei oikeastaan ole edes kaukana sukupuolisesta häirinnästä.

Se tehdään vielä niin ovelasti, ettei siitä pääse kantelemaan. Hävyttömyydet naamioidaan vitseiksi ja annetaan ymmärtää, että tyhmähän tällaisesta leikistä pillastuu.

Nämä ilkiöt ovat taitavia pelureita. He arvioivat ensin tilanteen voimasuhteet ja jos paikalla ei ole ketään, joka laittaa heille luun kurkkuun, he aloittavat kiusaamistörkeilynsä. Se loppuu sitten heti, kun tarpeeksi suuri kunkku tulee paikalle.

Kun nämä ääliöt, kovikset ja kiusaajat näkevät tämän menninkäisen, heitä naurattaa, tosin vähän kiusaantuneesti. Siellä joku kukkahattutäti on vetänyt olemattoman herneen tiukkaan nenäänsä.

Väärässä ovat, tosi väärässä. Se vain on niin, että olemme arvoyhteisön edustajia ja sen täytyy näkyä siinä, miten puhumme. Jo Raamatussa sanotaan näin: ”Myöskään rivoudet, typerät jutut tai kaksimielisyydet eivät teille sovi.”

Kätketyt kivut

Sotiemme jäljiltä on ihmisten mielisä vielä paljon kätköön jääneitä asioita, jotka käsittelemättöminä lisäävät elämän kuormaa ja tiedostamattomina vaikuttavat seuraaviin sukupolviin asti. Emme ole kansakuntana riittävästi selvittäneet näitä asioita.

Sota on suuri trauman aihe, sisällissota vielä suurempi. Sodassa häviölle joutuneet saattavat kokea itsensä viattomiksi tai tuntea häpeää, mutta kokemuksesta puhumiselle ei ole tilaa, koska on tarve mennä elämässä eteenpäin. Arkeen pelastautuminen auttaakin, mutta jos muistot työnnetään liian syvälle eikä niitä koskaan puhdisteta, ne alkavat järsiä ihmistä sisältä. Kipu tulee esiin yllättävissä tilanteissa ja hallitsemattomana.

Suomessa ihmisten kokemukset viime vuosisadan sodista ovat jääneet vähälle käsittelylle. Vuoden 1918 tapahtumista esille pääsi pitkän aikaa vain valkoisten näkökulma. Punaisen puolen kärsimykset eivät kuitenkaan loppuneet sotatoimien loppuessa, vaan heihin kohdistui monenlaista sortoa, josta ehkä vähimmälle huomiolle jäivät punalesket ja -orvot. He alkoivat saada valtion tukea vasta vuosikymmenten päästä. Vuoden 1918 tapahtumia on laajemmin muisteltu vasta 2000-luvulla, ja vieläkin näyttää siltä, että joillakin paikkakunnilla asiat ovat selvittämättä. Sen seurauksena on outoa pahoinvointia ja ristiriitoja yhteisten asioiden hoidossa.

Talvi- ja jatkosota olivat kansallemme kovia koettelemuksia. Niistä toivuttiin pääasiassa kovalla työllä. Maan puolustuksen arvo on kiistämätön, mutta viimeistään nyt olisi annettava tilaa keskustelulle sen hinnasta. Pienenä, ”syyttömänä” maana meidän ei ole tarvinnut tehdä tiliä menneisyytemme kanssa, mutta siitä vaikeneminen ei ole ollut meille hyväksi. On perusteltuja syitä olettaa, että maamme väkivaltaisuus juontaa juurensa käsittelemättömistä sotatraumoista. Väkivalta on niin tavallista, ettemme edes huomaa sitä.

Vähitellen erilaiset **sodan kosketamat ihmiset ovat alkaneet tunnis-**

taa toisiaan ja yhteisiä kokemuksiaan. Sodassa mukana olleet järjestäytyivät jo kohta sotien jälkeen, samoin Karjalasta evakoituneet ihmiset. Viime vuosikymmeninä on vähitellen syntynyt muitakin ryhmiä, kuten sotalapset. On alettu puhua sotilaitten lapsista ja viime vuosina jopa evakkojen lapsista, sekä saksalaisten sotilaitten suomalaisista vaimoista tai kumppaneista ja heidän lapsistaan. Lappilaisten huutolaisien, sotavankien ja partisaanien uhrien elämäkulusta on tehty väitöskirja, jonka nimi on puhutteleva: ”Kyllähän nyt pitäis olla jo semmoinen aika, että pääsis niin kö keskustelemhan näistä asioista.” (Ritva Tuomaala. Turun yliopisto 2008). Evakkolapsista on tekeillä väitöskirja, jonka kyselylomakkeisiin palauttajat ovat liittäneet viestejä: ”Hyvä että vihdoinkin näistä voi puhua.”

Puhumisen ja ennen kaikkea kuuntelijan tarvetta on siis tuhansilla ihmisillä. Kuka kestää kuunnella? Miksi pelottaa kuulla tapahtumista, joista asianosaiset ovat itse selvinneet? Eikö kannattaisi kurkistaa kansakunnan peittojen alle, vuotaviin sydämiin, yhteiseen historiaamme?

KDY toivoo, että maahamme syntyy muisteluryhmiä, joissa ihmiset kertovat toisilleen, miten sota on kosketanut heitä ja heidän perheitään. Niitä perustamassa voisi olla seurakuntien ja asiasta kiinnostuneiden järjestöjen työntekijöitä sekä ryhmätyötä tuntevia vapaaehtoisia. Hankkeessa ovat jo mukana Suomen mielenterveysseura, Mielenterveyden keskusliitto, Vanhustyön keskusliitto, Suomen Lottaperinneliitto sekä Nuorisotutkimusverkosto.

Hanke alkaa muisteluryhmien vetämiseen opastavalla seminaarilla 5.10.2010 Helsingissä.

Kollektiivinen trauma

”Mikä tahansa traumaattinen tilanne kiusaa jatkuvasti sen vaikutuksen alaisuuteen joutuneita ihmisryhmiä sukupolvesta toiseen”, kirjoittaa kliininen psykologi ja psykodraamaohjaaja Peter Felix Kellermann. Kaikki kollektiiviset traumat jättävät tumman varjon ihmiskunnan historiaan. Näi-

tä tapahtumia on sekä kaukaisessa että lähihistoriassa. Ne saattavat aiheuttaa luonnonvoimista (tulvat, maanjäristykset, myrskyt, nälänhätä) tai olla ihmisten aiheuttamia (sodat, terroristi-iskut, kansanmurhat). Lisäksi on vahingossa aiheutettuja tuhoja, kuten suuret tulipalot, laiva- ja lento-onnettomuudet.

Tapahtuman vakavuutta arvioidaan usein kuolonuhrien lukumäärällä. Suurimman tuhon lienee saanut aikaan Musta surma, joka tappoi kolmannuksen Euroopan väestöstä 1300-luvulla. Nykyhistorian suurin tuho oli Intian meren maanjäristys 2004, jonka aiheuttamassa tsunamissa kuoli 300 000 ihmistä. Yli 10 000 henkeä tappaneita maanjäristyksiä on ollut mm Perussa, Iranissa, Taiwanissa, Chilessä, Turkissa ja Japanissa. Äärimmäiset sääolosuhteet ja tulvat ovat aiheuttaneet miljoonien kuoleman Chilessä ja Vietnamsa. Euroopan vuoden 2003 lämpöaallon seurauksena kuoli noin 35 000 ihmistä. Lisäksi sairaudet aiheuttavat joukkokuolemia.

Toinen maailmansota oli suurin ihmislähtöinen tuho. Noin 55 miljoonaa ihmistä kuoli sen johdosta vuosina 1937–1945, kun mukaan luetaan sairauksiin ja nälkään kuolleet siviilit, taisteluissa kuolleet sotilaat ja Natsien holokaustin uhrin. Maon Kiinassa kuoli noin 40 miljoonaa ihmistä ja Stalinin vainoissa 20 miljoonaa. Ensimmäisessä maailmansodassa sai surmansa noin 15 miljoonaa ja Vietnamin sodassa 3 miljoonaa ihmistä.

Sanaa trauma käytettiin alun perin kirurgisena käsitteenä, joka tarkoitti kudoksen rikkoutumista. Siitä kehittyi käyttökelpoinen metafora psykologiselle särkymiselle niiden ihmisten elämässä, jotka kokevat normaalia suuremman onnettomuuden. Yksilöllinen näkökulma johti sotiin ja tuhoihin liittyvää tiedonkeruuta. Esimerkiksi Punainen Risti kerää rutiininomaisesti tietoja sodan vaikutuksista yksilöihin, pienryhmiin ja perheisiin. Tilanne on muuttumassa, ja nykyään suuri joukko yhteiskuntatieteilijöitä suuntaa huomionsa myös trauman kollektiivisiin ja kulttuurisiin seurauksiin. Koska suuri osa paranemisesta tapahtuu yhteisön sisällä, näihin reaktioihin on tärkeää kiinnittää huomiota.

Kartoittaessamme kollektiivisia traumoja yritämme löytää vastauksen useisiin kysymyksiin. Miten tämä yhteisö reagoi stressaavaan tilanteeseen? Mikä tekee kollektiivisesta traumasta enemmän tai vähemmän vakavan? Mikä helpottaa tai vaikeuttaa yhteiskunnan

sopeutumista traumaan? Mitkä asiat pahentavat tai lieventävät tilannetta?

On huomattu, että trauman vakavuus tai emotionaalisen kärsimyksen määrä on sidoksissa useisiin tekijöihin, jotka voidaan yhdistää neljäksi: ennustettavuus ja valmistautuminen, estettävyys, tarkoitus ja ajallinen kesto. On kuitenkin huomattava, ettei ole olemassa mitään pätevää tapaa vertailla erilaisen tuhojen aiheuttamia emotionaalisia kipuja.

Kollektiivisellä traumalla on oma kulkunsa. Sokkivaihetta seuraa reaktiovaihe ja sitten sopeutumisvaihe. Kuukausien tai vuosien hiljaisen vaiheen jälkeen muistot saattavat tulla voimalla esiin. Kollektiivisen trauman merkit voivat siirtyä sukupolvelta toiselle. Tällöin olennainen tekijä ei ole itse katastrofi, vaan pitkäaikainen sosiaalisaatioprosessi, jossa traumaattinen sisältö on tullut osaksi jälkeläisten tietoista tai alitajuista mieltä. Tarttuvan taudin lailla kollektiivinen trauma voi siirtyä vanhemmilta lapsille tai yhteisön enemmistöltä sen kaikkiin jäseniin.

Joskus voidaan havaita katastrofin universaaleja vaikutuksia. Tällaisia ovat yleiset kulttuuriset stereotyyppit, joista tulee osa kollektiivisia uskomuksia. Ne ovat myös osa kaikkien sivilisaatioiden myyttejä, traditioita ja saagoja. Kun kollektiiviset muistot löytävät tiensä puhuttuun historiaan, traumaattisia kokemuksia kerrotaan yhä uudestaan ja niistä tulee osa kulttuuria, joka siirtyy eteenpäin kirjallisuutena, lakeina ja yhteiskunnan rakenteena.

Kollektiivinen trauma säilyy aina hämäränä ilmiönä, joka rajoittuu alitajuiseen alueeseen. Näin mistä tahnassa kollektiivisesta traumasta voi tulla osa kollektiivista alitajuntaa. Useimmilla trauman kokeneilla kauhistuttavat tapahtumat eivät ole varastoituneet normaaliksi osaksi muistoja, joita siten voisi kertoa edelleen. Tragedia jää sirpaleiseksi osaksi heidän elämäänsä, osaksi, joka on keskeyttänyt elämän normaalin kulun.

– MARJA KANTANEN
Työalasihteeri
KDY

Lähde: Peter Felix Kellermann:
Sociodrama and Collective Trauma. 2007

Monialaisessa työssä rakennetaan rauhaa

Heinäkuun helteisenä keskiviikkoamuna Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän yhteiskunnallisen työn johtaja Ilkka Hjerppe valmistelee päivän töitään. Ohjelmassa on muun muassa kehityskeskustelun ohjaus ja siunauspuheen kirjoittaminen.

Yhteistyö on rauhantyötä

Hjerppe on toiminut virassaan viisi vuotta, ja sitä ennen hän toimi kolme vuotta saman yksikön pastorina. Kirkon yhteiskunnallisen työn perusteita hän kertoo pitäneensä esillä myös aikaisemmissa työtehtävissään eri seurakuntien pappina ja kansanopistojen rehtorina.

Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän yhteiskunnallisella työllä on meillä 50-vuotisjuhluvuosi. Työala tukee Tampereen työikäistä väestöä elämään ja toimimaan kristillisen uskon

pohjalta oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden toteutumiseksi.

Yhteiskunnallinen työ jakautuu kuuteen työalaan: aikuiskasvatus, alue- ja yhteistyö, hengellinen ohjaus, maahanmuuttajatyö, työelämätyö ja työttömyystyö. Näiden erityistyöalojen lisäksi yhteiskunnallisen työn tehtävänä on osallistua yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen keskusteluun ja edistää rauhantyötä.

Yksikössä työskentelee viisi pappia, kaksi diakoniatyöntekijää, toimistonhoitaja ja tällä hetkellä kaksi projektityöntekijää. Työala tarjoaa jatkuvasti paikan myös harjoittelijalle.

Hjerppe saa paneutua arvostamaansa työalaan ainutlaatuisella tavalla, koska yksikkö on Suomen kirkossa poikkeuksellinen ja virka ainoa laatuaan.

Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän yhteiskunnallinen työ on itsenäinen yksikkö. Yhteiskunnallinen työ ja diakoniatyö kuuluvat saman johtokunnan alaisuuteen. Työalojen teemat ovat yhteneviä, joskin toimintatavat ovat erilaiset. Diakoniatyössä keskeistä on avun antaminen ja yhteiskunnallinen työ pyrkii rakenteiden muuttamiseen.

Hjerppe arvioi Kirkon K-ohjelman kasvattaneen työalojen rajoja, jolloin kehitykseen on liittynyt myös individualisoitumista. Se voi ilmetä mustasukkaisuutena työaloja ylitettäessä.

– Toivon seurakuntamme uuden strategian, jossa pyritään prosessiorganisaatioon, muuttavan asenteita, koska yhteistyön mahdollisuuksia olisi enemmänkin.

Keskusteleva työote

Yhteiskunnallisen työn toimintamuodot poikkeavat kirkon perinteisistä työtapoista.

– Toimimme verkostoissa, kirkon rajoilla ja enimmäkseen muualla kuin kirkon tiloissa. Pyrimme hakemaan kontaktipintaa sieltä, missä se on ohuempaa. Tampereella toimii Hjerppen mukaan yhteiskunnallisia järjestöjä ja yhteisöjä, joiden kanssa on mielekästä tehdä yhteistyötä.

– Haen ja etsin neutraalilta maaperältä tilanteita ja lyöttäydyn mukaan keskustelemaan köyhyyden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan kysymyksistä. Kokemuksemme on, että meidät otetaan hyvin vastaan.

Mahdollisuuksien torilla on vieheisellä pöydällä toimintaansa esittelyt Vapaa-ajattelijatkin. –Hyvässä hengessä ja reilua peliä pelaten yhteistyö sujuu, Hjerppe vakuuttaa.

Keskusteleva ote on yhteiskunnallisessa työssä tärkeää. Myös työyhteisössä keskustellaan ja on kehitetty tiimityöskentelyä.

– Olemme löytäneet yhteisen näemyksen ja haluamme kehittyä tiiminä. Työntekijät osaavat hyödyntää yksikönsä asiantuntijuutta, ja työtehtäviä hoidetaan myös työpareina.

Työalueiden aiheita jaetaan esimerkiksi palaverissa ja ilmoitustaululla. Ajan ilmiöitä pyritään kokoamaan nettiin ns. Kvartaalikatsaukseen. Kehitteillä olevaa työvälinettä Hjerppe kehuu toimivaksi.

Yhteiskunnallisen työn teemoja ja materiaalia johtaja jakaa myös seurakuntien työntekijöille, jotta aiheita huo-

Johanna Sointula

Johanna Sointula

mioitaisiin esimerkiksi tilaisuuksissa ja saarnoissa.

Johtaja työssä myös kentällä

Hallinnollisten työtehtävien ohessa pienen yksikön johtaja osallistuu kentätöihin. Hjerppe edustaa seurakuntaa Tampereen sosiaalifoorumissa. Se on eri järjestöjen ja ryhmien toteuttama tapahtuma, joka kokoaa ihmisiä keskustelemaan ja toimimaan oikeudenmukaisen, demokraattisen ja tasa-arvoisen maailman puolesta. Tapahtuman yhteydessä järjestetään Mahdollisuuksien tori.

– Viime keväänä yritimme etsiä keinoja köyhyyden poistamiseen. Toitimme keskustelutilaisuuden ”Miksi rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät”.

Tampereen miespäivät ovat myös hänen vastuullaan. Tapahtuman taustalla on väljä miesverkosto, missä Hjerppe edustaa kirkkoa. Yhteiskunnallisia kysymyksiä käsittelevässä tapahtumassa pyritään keskustelemaan tasa-arvokysymyksistä.

Hänelle kuuluvat myös YK-päivän järjestelytoimikunnan tehtävät. Yhteistyössä Rauhanpuolustajien kanssa järjestetään Rauhankulkue.

Viime vuoden Yhteisvastuukeräyksen myötä Tampereella on käynnistynyt

hanke, jolla pyritään edistämään maahanmuuttajien työllistymistä. Nekalassa toimii naisten työpaja, missä koulutetaan naisia ompelutyöhön. Samalla pyritään luomaan yhteistyötä ja kanssakäymistä naisten ja seurakuntalaisten välille.

– Meillä on työharjoittelija, joka etsii seurakunnista työpaikkoja maahanmuuttajille ja käy kädestä pitäen ohjaamassa heitä työtehtäviinsä, kertoo Hjerppe, joka on hankkeen ohjausryhmän jäsen.

Hankkeessa ovat mukana myös Mummon kammari ja Tampereen aikuiskoulutuskeskus. Hankkeelle suunnitellaan jatkoa, johon Hjerppe valmistelee rahoitushakemusta.

Työtä kehitetään yhdessä

Nopeatempoinen maailma ja sen seurauksissa elävä yhteiskunta asettavat uusia haasteita kirkon työlle. Stressiä on ilmassa Tampereellakin.

-- Työntekijät ovat kritisoineet muuttuvia ja nopeita aikatauluja. Olemme kuitenkin sitoutuneet työssämme valmiuteen reagoida nopeasti. Olen ohjeistanut työntekijöitä, että työsuunnitelmiin on jätettävä löysää, jolloin nopeat muutokset ovat mahdollisia.

Yksikön työntekijät tekevät myös

konkreettisia seurakunnan työtehtäviä. He pitävät keskustelupiirejä ja järjestävät toimintaa esimerkiksi yksineläville.

– Meillä on oltava valmius joustaa. Vuosittain toteutettavissa kehityskeskusteluissa työn rajaaminen nousee yhdeksi perusasiaksi, Hjerppe kertoo. Kehityskeskustelut ovat hänen mielestään oleellinen osa hänen johtamistyötään.

Yhteiskunnallisella työllä on pitkä historia Tampereella, mutta työmuodon näkyminen ja tunnettuus eivät ole itsestään selviä. Yksikön työntekijöiden mielestä työmuotoa ei tunneta ja se on alakynnessä diakoniatyön kyljessä.

– Seurakunnan hallinnossa olen kokenut, että yhteiskunnallista työtä arvostetaan ja sillä on kiistaton paikkansa seurakunnan uudessa strategiassa, Hjerppe sanoo.

Rakenteisiin vaikuttava työ on hidasta ja näkymätöntäkin. Siksi työalassa kehitetään parhaillaan uusia mittareita.

– Haemme työn arvioimiseen ja kehittämiseen keinoja, joilla työmuodosta olisi helpompi raportoida. Olemme kehittäneet oman tilastointitavan, jossa muun muassa kerrotaan verkostotaapaamisten määrästä ja ”lyöttäytymisestä” eri ryhmiin, yhteiskunnallisen työn johtaja Ilkka Hjerppe kertoo.

– JOHANNA SOINTULA

Suurlähettiläs Ilari Rantakari ojentaa Porvoolaisen taiteilija Jarmo Velloksen tekemän Loviisan 2010 rauhanpalkinnon tohtori Arno Gruenille. Pääsihteeri Timo Virtala ojentaa kukat.

Piretta Pietilä

Suomen kristillisen rauhanliikkeen järjestämä Loviisan XXIV rauhanfoorumi entistä laajempi ja kansainvälisempi:

Psykoanalyytikko palkittiin, Pyhän maan piispa saarnasi ja entiset vihollistaistelijat kohtasivat

Loviisassa jo 24. kerran järjestetty rauhanfoorumi onnistui tavoitteessaan tuoda Loviisaan iloa, eloa ja ideoita. Paikalle oli saatu itsenäisesti ajatteleva, nimekäs ja kansainvälinen joukko esiintyjä. Loviisan ilmapiirissä heidän oli mahdollista ruotia ihmiskunnan suuriakin kysymyksiä, kesäistä auringonpaistetta, luonnon kauneutta ja olemisen iloa unohtamatta.

Helle hikoilutti yleisöä, joka täydellisesti rantailmasta huolimatta oli saapunut Loviisan ainoaan elokuvateatteriin, Kino Marilynin kuulemaan Jordanian ja Pyhän maan piispa **Munib Younanin** näkemyksiä Lähi-idästä. Piispa opiskeli aikoinaan Suomessa ja piti puheenvuoronsa suomeksi. Yleisö ei ujostellut kysymyksiä esittäessään, vaikka piispa oli vain viikkoa aikaisemmin valittu koko luterilaisen maailman keulahahmoksi, Luterilaisen maailmanliiton presidentiksi.

Kristityt sillanrakentajina

Rakentavista kannanotoistaan jo ennestäänkin tunnetun piispan puheenvuoro korosti kristittyjen asemaa sillanrakentajana. Hänen mukaansa kirkon tu-

lee olla totuuden profeetallisena äänenä ja tuoda julki se, että rauhaa ei saavuteta asein ja sodan kautta, vaan etsien aktiivisesti rauhanomaista eloa, sovintoa ja mahdollisuutta ihmisarvon palauttamiseen. Meidät on lähetetty kantamaan rauhan ja oikeudenmukaisuuden ristiä maailman jokaiseen kolkkaan, missä väkivaltaa ja vihaa esiintyy.

Piispa muistutti, ettei hänen esitelmänsä pääaihe, Jerusalem, ole hänelle pelkkä teologinen haaste, vaan kyse on hänen kotikaupungistaan. Hän kertoi lapsena asuneensa kolmen minuutin päässä Pyhän haudan kirkosta, neljän minuutin matkan päässä juutalaisten Itkumuurista ja viiden minuutin päässä muslimien Kalliomoskeijasta. Hän ker-

toi jo varhain oppineensa, että on olemassa monia näkökulmia ja näkökantoja, mikä ei ole lainkaan horjuttanut hänen omaa identiteettiään tai uskoaan ylösnousseeseen Kristukseen.

Viholliset kohtaavat

Piispan jälkeen lavalle astelivat **Roni Segoly** ja **Sulaiman Khatib**, jotka edustivat entisten israelilaisotilaiden ja entisten palestiinalaistaistelijoiden yhdessä viisi vuotta sitten perustamaa Combataants for Peace -järjestöä. Ronin ja Sulaimanin elämäntarinoita yhdistää henkilökohtaisten kontaktien ja kielenopiskelun ratkaiseva asema elämänmuutoksen alullepanijana. Roni opiskeli arabian työskennellessään Israelin salaisessa palvelussa 1980-luvulla, kun taas Sulaiman tenttasi hepreaa istuessaan yli vuosikymmenen israelilaisessa vankilassa. Vaikka motiivit kielenopiskelulle olivat kummassakin tapauksessa kavalat, auttoi toisen osapuolen lehtien ja kirjallisuuden lukeminen ymmärtämään vastapuolen motiiveja ja ajatuksenjuoksua.

Loviisan perinteiseen Hiroshima -päivän kynttiläkulkueeseen osallistui sekä loviisalaisia että kauempaa tulleita rauhanfoorumien vieraita. Kulkueen kärjessä ghanalainen pastori Alexander Avor, joka osallistui ja esiintyi rauhanfoorumissa Voices of Praise -seurakuntakuoron kanssa. Seuraavana päivänä kuoro jatkoi matkaansa Joensuun gospel -festivaalille.

Roni on juuri siirtymässä täysiaikaiseksi rauhanaktivistiksi ja korostaa, ettei rakenna rauhaa ja sovintoa palestiinalaisten vaan oman kansansa edun nimissä.

Freudin haastanut tutkija palkittiin

Yksi Loviisan rauhanfoorumien kohokohtia saavutettiin suurlähettiläs **Ilari Rantakarin** luovuttaessa Loviisan vuoden 2010 rauhanpalkinnon sveitsiläis-amerikkalaiselle psykologi **Arno Gruenille**. Aivan kuten piispa Younaninkin puhe (ja seuraavana päivänä **Laura Virtalan** laulu), käsitteli myös Gruenin puhe meissä jokaisessa olevaa sisäistä valoa, valmiutta empatiaan ja viisaiden moraalisten valintojen tekemiseen.

Gruen on Saksassa syntynyt, Amerikkaan juutalaisvainoja paennut ja Sveitsiin asettunut tutkija, kirjailija ja psykanalyytikko. Elämäntyönään hän on tutkinut ihmisen väkivaltaisuuden johtavia syitä ja haastanut siten **Freudin** käsityksen ihmisen luontaisesta väkivaltaisuudesta. Gruenin mukaan perusongelmana on kieltoja ja palkitsemisia suosiva kasvatusta, joka opettaa miellyttämään auktoriteetteja, mutta ei ohjaa yksilöitä henkilökohtaiseen moraaliseen kasvuun. Seurauksena välinpitämättömyyttä, väkivaltaa ja yhteiskuntaa, joka nostaa omistamisen ja yhteiskunnallisen aseman kaltaiset ulkokohtaisuudet henkilökohtaisen omanarvontunnon mitaksi.

Tohtori Gruen oli kuudes rauhantekijä, jolle luovutettiin Loviisan rauhanpalkinto. Aikaisemmat palkinnonsaa-

jat ovat romanianunkarilainen piispa **László Tökés**, Venäjän ortodoksisen metropoliittia **Kirill**, virolainen kirjailija **Jaan Kross**, oikeushammaslääkäri **Helena Ranta** ja presidentti **Tarja Halonen**. Vuonna 1990 palkittu László Tökés on tätä nykyä europarlamentaarikko Brysselissä ja 1993 palkittu Kirill Moskovan ja koko Venäjän Patriarkka.

Puhetilaisuuksien ja palkinnonjaon lisäksi Loviisan rauhanfoorumi tarjosi myös monipuolisesti musiikkia. Rauhanfoorumien musiikkiosuuden avasi jo hiukan etuajassa Lapinjärven koulutuskeskuksessa siviilipalvelusmiehille esiintynyt helsinkiläisbändi Koivuniemen herrat. Lauantaina Loviisan torilla esiintyi samana päivänä Ghanasta saapunut, Joensuun gوسفestivaaleille matkalla ollut Voices of Praise -kuoro. Toritapahtumassa tarjolla oli rauhanlettuja, kirjoja ja informaatiota aina teosofiasta Länsi-Saharaan. Illalla foorumiyleisöä villitsi senegalilaista perinnetta musiikkia soittava Mama Africa -kuoro, joka koostui lähinnä Helsingistä asuvista maahanmuuttajista.

Suomen kristillinen rauhanliike järjestäjänä jo kolmatta kertaa

Vuodesta riippuen kolmi- tai nelipäiväinen Loviisan rauhanfoorumi järjestetään vuosittain vapaaehtoisvoimin usean järjestön yhteistyönä Hiroshimapäivän (6.8) ympärillä. Tavoitteena on kanssakäymisen ja taiteen keinoin lieventää ihmiskunnan pelkoja, etsiä rat-

kaisuja ristiriitoihin ja tuoda iloa ihmisten elämään. Tapahtumien linjauksista ja teemoista päättää Loviisan rauhanfoorumien neuvottelukunta.

Yksi rauhanfoorumien ydinajatuksista on erilaisuuden kohtaaminen. Tänä vuonna esillä oli muun muassa uskontojen vuoropuhelu, joten lavalle nousi oman uskontonsa rauhanajatuksista kertomaan esiintyjä luterilaisuudesta, ortodoksisuudesta, islamista, Amma-liikkeestä, Brahma Kumariksesta, Ananda margasta ja Bahai-uskosta. Myös suomalaiset rauhanjärjestöt olivat laajalla rintamalla esillä sekä kokouksissa että yksittäisten tilaisuuksien järjestäjinä.

Päävastuussa tapahtumasta on vuonna 1976 perustetulla Suomen kristillisellä rauhanliikkeellä. Sen tarkoituksena on ekumeenisessa hengessä herättää ja ylläpitää kristillisen uskon pohjalta nousevaa vastuuta ja toimintaa rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Järjestö näkee rauhantöiden tähtävän väkivaltaisuuden rajoittamiseen kaikilla elämänoilla ja erityisesti sotien ennaltaehkäisemiseen. Suomen kristillinen rauhanliike oli pääjärjestäjänä tapahtumassa nyt kolmatta kertaa. Onnistuneesta foorumista itsevarmuutta saaneena se alkaa jo suunnitella ensi vuoden rauhanfoorumia. Lämpimästi tervetuloa mukaan talkoisiin!

– TIMO VIRTALA

Loviisan rauhanfoorumien pääsihteeri

www.rauhanfoorumi.fi

Rauha luo perustan ihmisarvoiselle elämälle

Kirkon Ulkomaanapu tekee työtä ihmisarvon puolesta. Sodat, konfliktit ja yhteiskunnallinen epävakaus ovat usein suurimpia uhkia ihmisarvolle. Siksi rauhantyö on tärkeä osa Ulkomaanavun toimintaa eri maissa.

Ulkomaanavun strategia vuosille 2009–2012 määrittää kolme temaattista painopistealuetta: oikeudet ja osallisuus, turvattu toimeentulo sekä vakaat yhteiskunnat. Teemat eivät ole toisistaan riippumattomia kokonaisuuksia, vaan usein päällekkäisiä sekä vuoropuhelussa keskenään.

Yhteiskunnallista vakautta katsotaan usein lähinnä rauhantyön näkökulmasta. Vakauden tukeminen onnistuu kuitenkin monessa maassa parhaiten panostamalla ihmisten perusoikeuksien toteutumiseen tai keskittymällä ihmisten toimeentulomahdollisuuksien vahvistamiseen.

Ulkomaanavun kymmenen pääkohdemaan joukosta löytää esimerkkejä hyvin erilaisista tilanteista, joissa rauhantyölle on tarvetta. Somalia on toisaalta poikkeustapaus maana, jossa suuri osa maata on käytännössä sotatilassa, mutta toisaalta malliesimerkki eri uskontokunnat ylittävästä työstä sekä uskonnollisten ja perinteisten johtajien kuten klaanipäälliköiden potentiaalista edistää rauhaa.

Lähi-idässä Ulkomaanapu tukee kumppaneita ja hankkeita, joiden tarkoituksena on parantaa ihmisten edellytyksiä itse vaikuttaa yhteiskuntiansa kehitykseen; olla yhteiskuntiansa kansalaisia sanan todellisessa merkityksessä. Näin pyritään osaltaan vaikuttamaan siihen, että maissa, joissa demokraattiset prosessit ovat vielä kehitysvaiheessa, yhteiskuntaa epävakauttaville paineille on kanavia purkautua rakentavasti.

Myös pitkästä sisällissodasta toipuvassa Sudanissa yksi tärkeimmistä kei-

noista tukea vakautta on toteuttaa kansaliskasvatuksen hankkeita – vaaleihin liittyvän koulutuksen ja tietouden lisääminen on kriittistä maassa, jossa vaaleissa ensi kertaa äänestävien kansalaisten lukumäärä lasketaan miljoonissa.

Rauhaa kehityksellä

Angola on esimerkki konfliktinjälkeisestä maasta, jossa Ulkomaanapu on kumppaneidensa kanssa siirtynyt hätäavusta pitkäjänteiseen kehitystyöhön. Aseellisen konfliktin loppuminen ei kuitenkaan tarkoita automaattista ruusuista tietä kehitykseen.

Vanha viisaus ”ei rauhaa ilman kehitystä eikä kehitystä ilman rauhaa” pätee Angolassa, ja tämä näkyy myös Ulkomaanavun työssä. Ruokaturvan parantaminen ja muut Angolassa käynnissä olevat kehityshankkeet ovat paras keino tukea pitkäjänteisesti maan yhteiskunnallista vakautta.

Haiti ja Nepal ovat hauraita maita, joiden vakaus järkkyy huonon tai ole mattoman hallinnon vuoksi. Näissä tilanteissa paikallisen kansalaisyhteiskunnan rooli korostuu. Järjestöt ovat toisinaan vastanneet erilaisista yhteiskunnan palveluntuotannon mekanis-

meista epävirallisesti – mutta menestyksekkäästi – jo vuosia.

Kansainvälisten toimijoiden, kuten YK:n tai EU:n, tekemät ulkopuolelta tulevat interventiot eivät aina huomioi ”kentän” todellisuutta. Tällaisessa tilanteessa Ulkomaanavun tuki näiden yhteiskuntien vakaudelle tapahtuu kansainvälisen vaikuttamistyön kautta.

Ulkomaanavun ja eurooppalaisten sisarjärjestöjen dialogi EU-komission kanssa vuonna 2009 oli tärkeässä roolissa varmistamassa, että hauraiden maiden paikallisten järjestöjen ääni tuli paremmin kuuluviin EU:n pitkän tähtäimen suunnitelmissa näissä valtioissa.

Paikallistuntemus hyötykäyttöön

Paikallinen omistajuus on keskeinen ohjenuora Ulkomaanavun työssä. Ulkomaanapu toteuttaa itse harvoin hankkeita, vaan tukee paikallisia kumppaneita toteuttamaan projekteja. Tämä koskee myös rauhanhankkeita.

Ulkomaanavun rooli on enemmän taustalla, mutta samalla uuden strategian mukaisesti lähempänä kumppaneitaan – alue- ja kenttätoimistot Keniassa, Liberiassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa sekä Sudanissa pysyvät jatkossa vastaamaan kumppaneiden tarpeisiin esimerkiksi projektinhallinnon tai taloushallinnon ja raportoinnin osalta entistä tehokkaammin.

Konfliktimaiden paikallistuntemusta löytyy kuitenkin myös kotimaasta. Suomessa asuva diaspora-väestö Somaliasta, Sudanista tai vaikkapa Myanmarista seuraa tarkasti kotimaidensa tapahtumia ja on läheisessä yhteydessä sukulaisiinsa ja ystäviinsä. Ulkomaanavulla on hyviä kokemuksia yhteistyöstä maahanmuuttajien kanssa, ja tämä yhteistyö tulee varmasti laajentumaan jatkossa.

– JUSSI OJALA

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun rauhantyön asiantuntija

Temppuradan vapaaehtoiset valvojat

Elämää Länsirannalla voisi hyvinkin verrata tempurataan, missä yllättävät esteet ja hidasteet sekä liikkuvat lattiat aiheuttavat pulmia etenemiseen. Vapaaehtoiset EAPPI-tarkkailijat ovat paikalla helpottamassa etenemistä.

Länsirannan suppeasta maantieteellisestä koosta huolimatta liikkuminen paikasta toiseen kestää tuntikausia tai toisinaan äkillisesti estyy mielivaltaisilta kuulostavista syistä. Spontaanit vierailut sukulaisten ja ystävien luokse ovat lähes mahdottomia Länsirannalla kiemurtelevan Israelin rakentaman erotelumuurin takia.

Linnuntietä parin sadan metrin matkaan muuria kiertäen saattaa vierähtää kolmatta tuntia. Länsirannan palestiinalaiset tuskin huikkaavat töihin lähtiessään ”Hei kulta, tulen kotiin viideltä”, koska kotiin-paluun aika on arvaamaton.

Kooltaan Uudenmaan maakuntaa hiukan pienemmällä Länsirannalla asuu uusimpien arvioiden mukaan jo lähes 500 000 juutalaista siirtokuntalaista ja 2,5 miljoonaa palestiinalaista. Kansainvälinen oikeus ja kansainvälinen yhteisö ovat tulkinneet Länsirannan Israelin miehittämäksi alueeksi. Siksi useimmissa länsimaiden tukemisrauhanehdotuksissa kuten myös arabimaiden vuoden 2002 rauhanehdotuksessa on vaatimuksena ollut vuotta 1967 – miehityksen alkua – edeltävien rajojen määrittäminen palestiinalaisvaltion ja Israelin väliseksi rajaksi.

Kansainvälisten yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaan miehittäjäval-

Kirkon Ulkomaanapu/Outi Behm

Israelin armeijan tarkastuspisteet vaikeuttavat palestiinalaisten liikkumista.

tion ei tulisi asuttaa väestöään miehittämälleen alueelle. Länsiranta on kuitenkin mosaiikki, jota värittävät pikku-kaupunkien kokoiset ja jatkuvasti laajenevat Israelin siirtokunnat. Ne ovat kansainvälisen oikeuden mukaan laittomia. Siirtokuntien asukkaat liikkuvat vapaasti heille rakennettuja yhdysteitä pitkin Länsirannan sisäpuolella sekä sen ja Israelin välillä. Palestiinalaisten elämä on hidasta ja rajoittunutta: liikkumisen vapaus ei toteudu heidän osaltaan.

Lasten kanssa kouluun

Kansainvälinen yhteisö ja useat israelilaiset toimijat ovat jo vuosia sitten todenneet, että Länsirannan asukkaat eivät ole keskenään tasa-arvoisia, koska he eivät nauti samoista oikeuksista. Alueen paikalliset kirkot pyysivät palestiinalaisten toisen kansannousun aikaan

Kirkkojen maailmanneuvostolta tukea ihmisoikeustyöhön.

Lähi-idän kirkkojen johtajat ja jäsenet olivat paitsi kuulleet ja nähneet myös kokeneet ihmis-oikeusrikkomuksia ja epäinhimillistä kohtelua Länsirannalla, ja toivoivat apua länsimaiden sisariltaan ja veljiltään. Alueen kirkkojen ja läntisten kumppanien käymän vuoropuhelun aikana selvisi, että länsimaat saivat joukkoviestintä kautta varsin vähän tietoa siitä, mitä Länsirannalla tapahtui päivästä toiseen.

Kirkkojen maailmanneuvosto perusti vuonna 2002 yhdessä paikallisten kirkkojen kanssa ihmisoikeus-tarkkailuun perustuvan Ekumeenisen kumppanuusohjelman Palestiinassa ja Israelissa (EAPPI). Ohjelma toimii miehityksellä Länsirannalla yhteistyössä israelilaisten ja palestiinalaisten ihmisoikeusjärjestöjen kanssa.

Läntiset kirkot ja kristilliset järjestöt lähettävät vapaaehtoisia toimimaan ihmisoikeustarkkailijoina Israelin tarkastuspisteillä sekä asumaan silminnäkijöinä erityisen vaikeissa paikoissa, joissa Israelin siirtokunta on rakennettu lähelle kylää ja siirtokuntalaisten harjoittamaa ilkeä tai vaihtoehtoisesti Israelin Länsirannan sisäpuolelle rakentama muuri vaikeuttaa palestiinalaisten arkiaskareita.

Lisäksi vapaaehtoiset saattavat palestiinalaislapsia kouluun paikoissa, joissa siirtokuntalaiset ovat estäneet lasten kouluun pääsyn väkivaltaisoin keinoin. Ongelmatapauksissa ihmisoikeustarkkailijat pyrkivät rakentamaan dialogiin eri osapuolten välillä.

”Äidin valvovat silmät”

Vapaaehtoiset raportoivat näkemästään kansainvälisille järjestöille sekä lähettäjäjärjestöjensä kautta länsimaiden hallituksille. Kotimaihinsa palattuana he toimivat viestinviejinä ja ovat käytettävissä puhetilaisuuksissa ja muissa tapahtumissa kertomassa miehitetyn Länsirannan arkielämästä.

Kun ihmisoikeustarkkailija pukee päälleen beigenvärisen liivin, jonka selkämykseen on painettu EAPPI-ohjelman logo, on ulkona vielä pimeää. Palestiinalaisten liikkumista säätelevien tarkastuspisteiden luona tulee olla silloin, kun siellä tapahtuu: useat palestiinalaiset jonottavat jo ennen aamuneljää tarkastuspisteillä, jotta ehtisivät työpaikoilleen.

Kirkon Ulkomaanapu/Heidi Kumpulainen

EAPPI-vapaaehtoinen seuraamassa Israelin armeijan muurin rakentamista.

Pahimman ruuhkan jälkeen osa vapaaehtoisista suuntaa saattamaan lapsia kouluun ja osa kansalaisjärjestötapamisiin tai vaikkapa oliivisadon korjuuseen erottelumuurin puristuksiin jääneeseen palestiinalaiskylään. Vapaaehtoisten työpäivät jatkuvat iltopimeään.

Ohjelman saama palaute on pääosin myönteistä: palestiinalaiset tuntevat olonsa turvallisemmiksi länsimaisten läsnäolon turvin, ja israelilaiset sotilaat ovat kuvailleet länsimaalaisten läsnäoloa tarkastuspisteillä ”äidin valvovan silmän alla olemiseksi.”

Länsimaalaisten läsnäolo toisin sanoen vähentää ja jopa estää sotilaiden harjoittamaa palestiinalaisten nöyryyttämistä tarkastuspisteillä. Vaikka Israelin ja palestiinalaisten konflikti on monimutkainen, ja yksittäisen ihmisoikeustarkkailijan kolmen kuukauden työrupeama Länsirannalla varsin lyhyt koko konfliktin historiassa, on pienillä teoilla on suuri merkitys.

– OUTI BEHM

Kirkon Ulkomaanapu lähettää Länsirannalle EAPPI-ohjelmaan vapaaehtoisia ympäri-vuotisesti. Lähtijöiden tulee olla 25 vuotta täyttäneitä. Työ- tai koulutustaustalla ei ole niinkään merkitystä, vaan vilpittömällä halulla tukea paikallisväestöä. Lisätietoja: www.eappi.fi.

Sovintoa Somaliaan

Kirkon Ulkomaanapu tukee Somaliassa uskontojen välistä rauhankeskustelua. Hankkeesta vastaava aluekoordinaattori Mahdi Abdile, miksi Somaliassa tarvitaan uskontojenvälistä rauhantyötä?

Ennakkoluulot eri uskontoryhmien välillä ovat huomattavasti lisääntyneet viime aikoina. Suurin osa muslimeista ympäri maailmaa ja varsinkin uskonnollisista johtajista on sitä mieltä, että nykyisen terrorismin vastaisen sodan on tarkoitus heikentää muslimien asemaa. Toisaalta länsimaissa koetaan, että islam tukee terrorismia. Tämä on vain yksi esimerkki.

Minusta tuntuu että tämä johtuu ennakkoluuloista, jotka voi korjata vain vuoropuhelun kautta.

Miten kirkolliseen järjestöön suhtaudutaan?

Tavallisilla ihmisillä ei ole mitään kirkollista järjestöä vastaan. Valitettavasti ääriliikkeet suhtautuvat kirkolli-

Maija Sankari

seen järjestöön ja muuhun länsimaasta tulleeseen epäilevästi.

Mitkä ovat Somalian rauhankeskustelun suurimmat saavutukset tähän mennessä?

Suomessa diaspora suhtautuu Kirkon Ulkomaanavun työhön myönteisesti.

Ruokaturvan parantaminen ja muut kehityshankkeet ovat parasta rauhantyötä sodasta toipuvissa maissa.

semmin kuin vielä pari vuotta sitten. Kentällä Somaliassa olemme onnistuneet välittämään tulitauon neljään klaanien väliseen sotaan, ja saaneet yhden sodan loppumaan.

Mikä rooli uskonnolla on Somalian konfliktissa?

Minusta uskonnolla on vähän roolia Somalian konfliktissa. Jotkut uskonnolliset johtajat ovat mukana taistelussa ja käyttävät uskontoa sodan välineenä. Mutta ei ole sellaisia ryhmiä, jotka taistelisivat, koska heidän uskontonsa on uhattuna. Minun kokemukseni mukaan suurin osa uskonnollisista johtajista tukee rauhanomaisia keinoja Somalian konfliktissa. Meidän rauhantyömme Somaliassa tukee näitä uskonnollisia johtajia.

– MS

Akordirahastotoiminta rauhan asialla

Äiti Teresa toimi rauhan rakentajana monella tavalla.

”Hyvät presidentit George Bush ja Saddam Hussein, käännyin puoleenne kyyneleet silmissäni ja Jumalan rakkaus sydämessäni vedoten Teihin köyhien puolesta ja niiden puolesta, joista tulee köyhiä mikäli se sota puhkeaa, jota me kaikki kauhulla pelkäämme. Pyydän Teitä koko sydämeistäni tekemään kaikkenne, ponnistelemaan Jumalan rauhan puolesta ja keskinäisen sovinnon syntymiseksi.”

(Äiti Teresan kirje presidenteille, Kathryn Spink: Äiti Teresa)

Tämä on lainaus Äiti Teresan kirjeestä Yhdysvaltojen ja Irakin presidenteille. Tässä kirjeessä ei syytetä eikä hyökätä ketään vastaan. Siinä tuodaan tosiasiota esille ja vedotaan isossa, kuitenkin konkreettisesti asiassa köyhien ihmisten puolesta.

Äiti Teresan vetoomuksessa on kolme tärkeää ominaisuutta:

- Konkreettinen asia, jonka puolesta vedotaan.
- Selkeä kohde, jolle vetoamus esitetään.
- Uskottavuus, joka perustuu aitouteen ja todelliseen tietoon köyhyydestä.

Köyhyys rauhan uhkana?

Tulo- ja hyvinvointierot ovat kasvaneet viimeisten vuosien ja vuosikymmenten aikana. Tilanteen korjaamiseksi ei ole löytynyt poliittista tahtoa. Nyt on kuitenkin alkanut esiintyä kannanottoja köyhyyden vähentämiseksi siitä syystä, että pelätään yhteiskuntarauhan ja oman turvallisuuden vaarantumista, jos hyvinvointierojen annetaan kasvaa liian suuriksi. Köyhyyttä halutaan vähentää turvallisuuden parantamiseksi.

Köyhyydestä ja sen poistamisesta tehdään tutkimuksia, kirjoitetaan ja puhutaan paljain ilman, että tehdään konkreettista ehdotusta tai vetoamusta asian korjaamiseksi. Joskus on kuulut syytettävän esimerkiksi sosiaalitoimea tai Kelaa yleisesti asioiden huonosta tai väärästä hoidosta. Sellainen harvoin johtaa asioiden tilan paranemiseen.

Rauhan rakentamista ihmisten mielessä ja yhteiskunnassa

Diakoniassa toimitaan Äiti Teresan mallin mukaan, vaikka emme ylläkään välttämättä samalle julkisuuden asteelle Diakoniassa toimitaan vaikeassa tilanteessa olevan ihmisen puolesta ja esitetään vetoamus niille henkilöille, joilla on valta vaikuttaa asioihin. Diakonia-työntekijä on uskottava, koska hänet tiedetään rehelleiseksi ja asiantuntevaksi.

Myös akordirahastotoiminnassa noudatetaan Äiti Teresan käyttämää mallia. Siinä pyritään sovittamalla saamaan yksittäisen velallisen velkoihin kohtuullisuutta esittämällä konkreettinen ehdotus velkojalle velan maksamisesta. Akordirahastomallin teesit ovat:

*Ole velallisen puolella.
Älä ole velkojaa vastaan.
Ole avoin ja rehellinen.
Älä anna periksi.*

Ratkaisemattomat velkaongelmat aiheuttavat köyhyyttä ja lamaannuttavat velkaantuneen mielen ja toimintakyvyn. Siksi sovittelu onkin rauhan rakentamista ihmisten mielissä ja yhteiskunnassa. Velkojen maksuongelmien yhteydessä rahan lisäksi sovitteltavana ovat usein myös ihmissuhteet. Miten saada mielenrauha, kun on joutunut maksamaan taakajana toisen ihmisen velkoja tai kun on menettänyt kaikki läheiset ihmissuhteensa oman maksukyvyttömyyden vuoksi? Mikä muu taho diakonian lisäksi

voi auttaa tällaisten asioiden sovittelussa ja käsittelyssä, niin että osapuolet saavat mielenrauhan ja mahdollisuuden toimia yhteiskunnassa rakentavasti?

Aina ei onnistu

Tiedämme, että Äiti Teresan kirjeestä huolimatta Irakin sota syttyi. Aina emme mekään yrityksestä huolimatta onnistu auttamisessa. Tärkeää on silti ollut, että on seissyt heikomman osapuolen tukena ja kulkenut hänen rinnallaan. On hyvä silloin muistaa Vincent van Goghin sanat:

”On oikein pysytellä siinä uskossa, että kaikki on paljon ihmeellisempää kuin voimme aavistaa; sillä se on totta. Ja on hyvä olla sydämeltään herkkäkuuloinen, hiljainen harras, täynnä tietoa niistä asioista, jotka ovat salatut tämän maailman viisailta, ja ihminen tekee oikein, kun hän ei tyydy vähempään eikä tunne olevansa kotonaan ennen kuin hän on tämän saavuttanut, kaikkien kanssa, jotka ovat etsineet ja ponnistelleet enemmän ja rakastaneet enemmän kuin toiset, kaikkien kanssa, jotka ovat ohjanneet purtensa aavalle merelle. Aavalle merelle, sinne meidänkin on suunnattava, jos mielimme jotakin saavuttaa. Ja vaikka monesti käykin niin, että olemme koko yön työtä tehneet emmekä mitään saaneet, on sittenkin hyvä, ettemme anna periksi, vaan aamunkoitossa uudestaan heitämme verkot.”

– TIINA SAARELA
Työalasihteeri
KDY

kunnassamme. Vammaisfoorumi totesikin keväällä 2010, että ”kotikuntalain uudistaminen on välttämätön, kiireellinen ja ajankohtainen asia”. Vammaisfoorumi vaatikin kotikuntalain rajoitussäännöksen poistamista. Vammaisfoorumin mukaan useissa mietinnöissä ja selonteoissa on todettu, että kotikuntalain rajoitussäännös on vastaan Suomen perustuslakia, Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimusta sekä YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa yleissopimusta.

Oikeus valita asuinpaikka

Lakiesityksen tarkoituksena oli muuttaa nykyistä lainsäädäntöä siten, että perustuslaissa säädetty yksilön oikeus vapaasti valita oma asuinpaikkansa toteutuisi nykyistä paremmin erityisesti vanhusten ja vammaisten henkilöiden osalta. Lakiesityksen mukaan tämä merkitsisi sitä, että pitkäaikaisessa hoidossa kotikuntansa ulkopuolella olevalla henkilöllä tai tällaisen hoidon tarpeessa olevalla henkilöllä olisi nykytilanteesta poiketen laaja mahdollisuus valita kotikunnakseen se kunta, jonka alueella hän tosiasiallisesti asuu.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto pettyi lakiesityksen sisältöön. Lakiesitys ei tuonut mitään olennaista parannusta vammaisten henkilöiden oikeuteen valita kotikuntansa. Paperilla muutto oli mahdollista siihen kuntaan, jossa henkilö jo asuu. Todellinen fyysinen muutto paikkakunnalta toiselle tehtiin kuitenkin lakiesityksellä todella vaikeaksi.

Lain valmistelun lähtökohdat ovat olleet erittäin järjestelmä- ja rahoituskeskeisiä. Sosiaalihuollon periaatteiden asiakaslähtöisyys on lain valmistelussa unohtunut. Tästä esimerkkinä on mm. lain perusteluiden kohta, jossa todetaan seuraavaa: ”Jos pitkäaikaisen hoidon tarpeessa olevilla henkilöillä olisi täysin vapaa oikeus valita kotikuntansa, muodostuisi tilanne ilman rajoitussäännöksiä taloudellisesti erittäin vaikeaksi niiden kuntien näkökulmasta, joissa sijaitsee paljon hyödynnettävissä olevaa laitoshoitokapasiteettia.”

Kotikuntalain uudistus ei mennyt läpi sellaisenaan, vaan vammaistahojen aktiivisen toiminnan ansiosta lakia kehitetään yhä siihen suuntaan, et-

tä se täyttäisi yhdenvertaisuuden vaatimukset.

Henkilökohtainen apu

Syyskuun alusta 2009 tuli voimaan vammaispalvelulain muutos (Vammaispalvelulaki 1.9.2009). Se oikeuttaa henkilökohtaisen avun vaikeavammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat pitkäaikaisen etenevän vamman tai sairauden vuoksi välttämättä sekä toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen jokapäiväisen elämänsä toiminnoista. Henkilökohtaisen avun tarve ei saa joutua pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista tai toimintarajoitteista.

Henkilökohtaisen avun järjestäminen on riippuvainen siitä, että avun tarvitsijalla on voimavaroja määrittellä avun sisältö ja toteutustapa. Varsinaisen hoidon, hoivaamisen tai valvonnan tarpeisiin on vastattava muilla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla. Kunta ei voi määrärahoihin vedoten evätä henkilökohtaista apua, jos hakija täyttää laissa olevat edellytykset palvelun saamiselle. Lakimuutos velvoittaa kuntia myös aloittamaan vammaisen henkilön palvelutarpeen selvittämisen viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta. Palvelusuunnitelma on laadittava ilman aiheutonta viivytystä ja palveluja koskevat päätökset on tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa niitä koskevan hakemuksen tekemisestä.

Avun sisällön määrittely

Henkilökohtaista apua täytyy järjestää päivittäisiä toimia sekä työtä ja opiskelua varten niin paljon kuin vaikeavammaisen henkilö ehdottomasti tarvitsee. Yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastuksiin ja sosiaaliseen elämään apua annetaan aluksi vähintään 10 tuntia kuukaudessa ja vuoden 2011 alusta lukien vähintään 30 tuntia kuukaudessa. Vammaispalvelulain muutos on osa laajempaa uudistusta, jossa vaiheittain yhdistetään vammaispalvelulaki ja kehitysvammalaki.

Henkilökohtainen apu on tähän saakka ollut pääasiassa kehitysvammaisten ihmisten ulottumattomissa, koska vammaiselta henkilöltä on edellytetty toimimista avustajansa työnantajana. Uudistuva vammaispalvelulaki tuo kuitenkin tähän muutoksia. Omia

valintoja ja itsemääräämistä korostava laki edellyttää vammaiselta ihmiseltä voimavaroja määrittellä avun sisältö. Tämä ei kuitenkaan poissulje kehitysvammaisia ihmisiä lain ulkopuolelle. Se, että pystyy esimerkiksi määrittämään, mihin harrastukseen haluaisi vapaa-ajallaan osallistua, riittää avun saamisen kriteeriksi vapaa-ajan osalta.

Syrjintä on laaja-alaista

Valtakunnallisen vammaisneuvoston (2010) mukaan vammaisiin ihmisiin kohdistuva syrjintä on hyvin laaja-alaista, vaikka Suomen perustuslaki kieltää sen. Vammaisjärjestöt edunvalvontajärjestöinä kohtaavat jatkuvasti vammaisiin ihmisiin kohdistuvaa epätasa-arvoista kohtelua. Oikeuksien valvonta työllistää järjestöjä kanteluiden, valitusten ja muun edunvalvonnallisen työn muodossa. Vammaiset ihmiset kohtaavat syrjintää työnhakijoina ja tekijöinä, palveluiden käyttäjinä, ammatilliseen koulutukseen hakiessaan, vapaa-ajantoiminnoissaan jne. Epätasa-arvoiseen asemaan asettaminen ilmenee sekä välittömänä että välillisenä syrjintänä. Molemmat syrjinnänmuodot estävät vammaisia ihmisiä osallistumasta täysimääräisesti yhteiskunnan toimintaan.

Vammaisten ihmisten ihmisoikeuksia ja syrjintää ei Suomessa valvota systemaattisesti eikä epäkohtiin puututa järjestelmällisesti. Usein on niin, että hallinnon aloilta puuttuu pitkäjänteinen, syrjinnänvastainen ja sitoutunut vammaispolitiikka. Myös valmistella olevassa hallituksen vammaispoliittisessa ohjelmassa kiinnitetään asiaan huomiota. Vammaispoliittisessa ohjelmassa todetaan, että tämän politiikan luomiseen tulisi tulevaisuudessa resursoida eri hallinnonaloilla voimavaroja huomattavasti nykyistä enemmän. Koska suuri osa vammaisten kokemasta syrjinnästä on joko rakenteellista tai välillistä, syrjintään puuttuminen edellyttää viranomaisilta ja poliittisilta päätöksentekijöiltä aktiivista toimintaa. Myös diakoniatyössä on tarpeellista tiedostaa syrjintään liittyvät erityiskysymykset.

– KATRI SUHONEN

Työalasihteeri
PST, diakoni-sosionomi (amk.)
KDY

JUHO SAARI:
YKSINÄISTEN YHTEISKUNTA
WSOY 2010

Yksinäisydessäkin kyse on rahan tekemisestä. Erilaisten deittipalveluiden ja maksullisten keskustelunumeroiden lisäksi yksinäiset helpottavat läheisyyden kaipuutaan myös epäsuorasti rahan avulla. Kirjassa Yksinäisten yhteiskunta kerrotaan esimerkiksi vanhuksesta, joka oli ostanut neljä pölynimuria kiivoilta kaupustelijoilta.

Yksinäisten yhteiskunta kirjan tekijä, professori Juho Saari arvelee, että yksinäisyydestä kärsii – määrittelystä riippuen – joka kymmenes tai jopa viides suomalainen. Ryhmä on samaa kokoluokkaa kuin esimerkiksi taloudellisesti köyhät.

Ihmisten hyvinvointi rakentuu Saaren mukaan ryhmien tai yhteisöiden jäsenyyteen ja sitä kautta syntyviin sosiaalisiin suhteisiin. Yksinäisydessä kyse on kyse toisiaan etsivien ihmisten tekemien valintojen kohtaamattomuudesta: toiset tulevat valituiksi ja toiset jää-

Ihmissuhdemarkkinoiden häviäjät

vät valitsematta. Kyse on eräänlaisesta hyvinvoivan enemmistön diktatuurista. Saaren mukaan myös yksinäisydessä heijastuu sama jyrkentyneet polarisaatio, joka näkyy diakoniatyössä muun muassa työssäkäyvien ja työttömien, koulutettujen ja kouluttamattomien sekä rikkaiden ja köyhien erojen kasvamisessa.

Saaren tarkastelu on yhteiskuntapoliittinen. Yksinäisyys ei siis liity vain niiden ihmisten ominaisuuksiin, jotka jäävät valintojen ulkopuolelle. Se on yhteiskuntapoliittinen kysymys. Yksinäisydessä ei ole kyse vain yksilöiden kärsimyksestä, vaan myös yleisellä tasolla terveys-, työllisyys- ja muista hyvinvointivaikutuksista.

Yksinäisyys ei ole Saaren mukaan – toisin kuin yleisesti uskotaan – sosiaalisenä ongelmana lisääntynyt. Suhtautuminen yksinäisyyteen on kuitenkin muuttumassa sitä mukaa kuin hyvinvointipolitiikassa on alettu kiinnittää voimavarojen – ansiotulojen, tulonsiirtojen ja palveluiden – ohella huomiota koettuun hyvinvointiin ja onnellisuuteen. Saaren mukaan yksinäisyys on vastaava ilmiö kuin perheväkivalta, tupakointi tai ylipaino, jotka kaikki olivat aikaisemmin yksilöiden välisiä asioista, mutta joista on myöhemmin tullut yhteisiä huolenaiheita ja lukuisten toimien kohteita.

Saari avaa perinpohjaisesti mutta selkeästi sitä, millaisten sosiaalisten mekanismien välityksellä yksinäisyys rapauttaa koettua hyvinvointia. Lähtökohtana on yhteiskunnallinen muutos, jota leimaa perherakenteiden monimutkaistuminen, vaurastuminen ja yksilöllistyminen. Nämä puolestaan vaikuttavat muun muassa sosiaalisten suhteiden valitsemiseen.

Yksinäisten yhteiskunta on eräänlainen yksinäisyystutkimuksen pikkujättiläinen. Melko tiivis kirja sisältää erittäin monipuolisen katsauksen yksinäisyysilmiötä sivuvaan teoreettiseen pohdintaan sosiologiassa. Saari käy läpi myös aikaisempia empiirisiä tutkimuksia ja nostaa esiin keskeisiä havaintoja käyttämistään omista aineistois-

ta. Erityisen kiinnostava on Saaren itse keräämä laadullinen aineisto Internet-keskustelupalstalla. Se tuo virkistäviä ja ytimekkäitä arjen kokemuksia muutoin melko teoreettisen käsittelyn keskelle.

Yksinäisyyttä käsittelevän keskustelupalstan viestien perusteella Saari päätelee, että yksinäisyyden keskeisiä syitä ovat sairaus, persoonallisuus, puuttuvat sosiaaliset taidot, ujous, raittius, väheksyntä, koulukiusaaminen, ero ja hylätyksi tulo. Vastaavasti yksinäisyyden seurauksia ovat masennus, paha olo, eristäytyminen, seksin puute, kateus, häpeä ja jääminen vaille kumppania.

Saaren näkökulma yksinäisyyteen liittyy koettuun hyvinvointiin. Yksinäisyys on "tunnepohjainen tila, jossa yksilö tuntee samanaikaisesti olevansa erillään muista ihmisistä ja tarvetta muiden ihmisten kanssa olemiseen". Kirjan nimi Yksinäisten yhteiskunta on "tarkoitettu vähän kärjistäen tuomaan mieleen toisistaan erillään kulkevat yksinäiset, jotka ohittavat toisensa kohtaamatta toisiaan, kytkemättä toisiinsa sosiaalisilla sidoksilla". Saaren kuvaamassa yhteiskunnassa perinteiset sosiaaliset rakenteet, kuten sosioekonominen asema, eivät enää ohjaa ihmisten käyttäytymistä ja ryhmien muodostumista, eivätkä sosiaaliset siteet enää peiydy suvuista ja yhteisöistä.

Yhteiskunnallisina ratkaisuuina yksinäisyyden ongelmaan Saari suosittelee yksinäisten aloitekyvyn tukemista mielialalääkityksellä ja terapialla, empatian edistämistä julkisen vallan ja kansalaisjärjestöjen toimilla, sosiaalisen etäisyyden pienentämistä (esimerkiksi asuinalueiden yhteisöllisyyden vahvistamisen avulla) sekä kansalaisjärjestöjen toimintamallien uudistamista.

Yksinäisten yhteiskunta sopii erinomaisesti oppikirjaksi myös diakonialalla. Se antaa teräväksi hiottuja teorian ja empirian työkaluja muutoin ehkä amebamaisen, mutta erittäin vakavan sosiaalisen ongelman hahmottamiseen.

– HEIKKI HIILAMO
Tutkimusprofessori

Pyhän äärellä

PAULIINA KAINULAINEN:
MISSÄ SIELU LEPÄÄ
KIRJAPAJA 2010

Missä suomalainen kohtaa pyhän? Tunnistammeko sitä edes sen löytäessämme? Pauliina Kainulainen on uudessa kirjassaan pyhän äärellä, kadonnutta pyhyyttä etsimässä. Hän etsii kokonaisvaltaista tapaa hahmottaa uskon, elämän ja ympäristön suhdetta. Pyhä on hänelle yhtä aikaa tuon- ja tämänpuoleisen Jumalan pyhyyttä, joka läpäisee todellisuuden kuin hengitys. Pyhyys tuo hajalleen levinneet palat yhteen ja kääntää katseen kohti keskustaa, ydintä.

Kirjan teemat nousevat nykyajan pahoinvoinnista. Ympäristöä vaivaavat ongelmat, joita meidän tuntuu olevan mahdotonta ymmärtää. Oman elämämme tahti on kiihtynyt alituisiksi kuluttamiseksi ja mikäli siihen ei ole mahdollisuutta, on helposti ulkopuolinen. Elinympäristömme kärsii ja me ihmiset kärsimme. Todellisuus on pirstaloitunut pieniin palasiin ja kokonaisuutena on vaikea nähdä.

Patriarkka Bartholomeus kuvaa ympäristöongelmien johtuvan ihmisen vakavasta moraalisesta ja hengellisestä häiriötilasta. Kirjassaan Pauliina Kainulainen tutkailee tätä häiriötilaa ja pyrkii löytämään siihen parannusta.

Kainulaisen ajatuksena on, että nykyihmisiltä on kadonnut pyhyiden tunto ja taju. Kadonnut pyhydentaju joutuu elämän pirstaloitumisesta. Olemme kadottaneet kyvyn nähdä maailma kokonaisuutena, jossa jokainen osa on yhteydessä toiseen. Luonto ei herätä meissä enää salaperäisyyteen verhoutunutta lumoa. Ruumis, sielu ja henki on erotettu väkivaltaisesti ja elämän ihmeet ovat selitettävissä teknisin termein. Jumala on siivottu tuonpuoleiseen.

Kainulainen hahmottelee kirjassaan kokonaisvaltaista hengellisyyttä, jonka kautta sirpaleisesta maailmasta on mahdollista alkaa hahmottaa kokonaisuutta. Se antaa tilaa oman sisimmän, luomakunnan ja muiden ihmisten tarpeiden kuunteluun. Kokonaisvaltaisen hengellisyys vaatii sielulle tilaa olla ja hengittää. Sielun lepäämisen paikkoina hän nostaa esiin luonnon ja saunan, jotka sakramentin tavoin heijastavat Jumalan todellisuutta. Ne tarjoavat mahdollisuuden hiljaisuuteen ja rauhoittavat laukkaavan sykkeen.

Kokonaisvaltaisuuteen kuuluu myös ruumiillisuuden arvostaminen. Kainulainen pohtii, millainen olisi Kristuksen vapautusliike, jossa keskeistä on Jeesus ihmiseksi tulleen eli inkarnoituneena Jumalana. Jumalan inkarnoituminen ihmisruumiiseen Jeesuksessa kertoo ruumiin suuresta arvosta. Jumala on itse tullut nahkoihimme ja hän on elänyt ihmiselämän. Teologianhistoriassamme epämääräisen maineen saaneen Magdalan Marian hän nostaa esille viisauden, luottamuksen ja Jeesuksen rohkean seuraamisen esikuvana.

Kainulainen kaipaa kolmannen kulttuurin kristinuskoo, jossa otetaan todesta maailman kokonaisvaltaisuus ja Jumalan todellisuus. Kolmannen kulttuurin kristinuskossa arvostetaan järjen ohella mystiikan mahdollisuuksia

lähestyä pyhän mysteeriä. Siinä otetaan todesta myös muiden ihmisten elämä. Kolmannen kulttuurin jumalanpalvelus suuntautuu kohti Jumalaa, kohti muuta koolla olevien kristittyjen yhteisöä, kohti köyhiä ja sorrettuja sekä kohti luomakuntaa. Kolmannen kulttuurin kristinuskoo arvostaa mystiikkaa, ottaa todesta ruumiillisuuden ja on profetaallinen.

Missä sielu lepää -kirja on luettu uusien hengellisten kirjojen joukkoon. Niissä uskoa lähestytään arjen kokemusten, nykyajan elämäntodellisuuden, luonnon elämysten ja hiljaisen meditaation kautta. Kirjasta löytyy lyhyitä, hirttaudenomaisia kirjoituksia, jotka avaavat tätä puolta.

Enemmänkin kirja on kuitenkin kuin eräänlainen pamfletti tai hahmotelma siitä, millaista olisi 2010-luvun kristillisuus. Se kiteytyy kokonaisvaltaisuuden kaipuuseen, jossa Jumalan luomaa todellisuutta tarkastellaan laajasti niin järjen, tunteiden kuin kokemustenkin kautta. Siinä ihminen asettuu sopusointuun itsensä, lähimmäistensä ja muun luomakunnan kanssa.

Kirja sanoittaa hyvin myös omaa kaipuutani. Se on tuore puheenvuoro nykyajan teologiseen keskusteluun.

– RIIKKA MYLLYS

Pyhä-painopisteen projektisihteeri

Rauhan rakentajina

Der Kampf ums Dasein eli taistelu olemassaolosta on kautta aikojen ollut kova. Luolaihmissen ainoa elämänohje saattoi hyvinkin olla ”tapa tai tule tapetuksi”. Sama laki vallitsee edelleen petoeläinten maailmassa, mutta ihmiseltä luulisi voitavan odottaa jo muuta.

Jokainen haluaa rauhaa, mutta usein vain omilla ehdoillaan. Rauhaan tarvitaan kuitenkin aina kompromisseja. Onko kompromisseihin haluttomuuden takana pelko? Omat tavoitteet jäävät saavuttamatta ja toinen osapuoli ”voittaa” enemmän.

Mitä Raamattu kehottaa tekemään rauhan aikaansaamiseksi? Kaikkensa, sillä ”autuaita ovat rauhantekijät, sillä heidät pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman.”

Raamatun sana ei päästä meitä helpolla: ”Teille on opetettu: *’Silmä silmästä, hammas hampaasta. Mutta minä sanon teille: älkää tehkö pahalle vastarintaa. Jos joku lyö sinua oikealle poskelle, käännä hänelle vasenkin. Jos joku yrittää oikeutta käymällä viedä sinulta paidan, anna hänelle viittasikin. Jos joku vaatii sinut mukaansa virstan matkalle, kulje hänen kanssaan kaksi. Anna sille, joka sinulta pyytää, äläkä käännä selkäsi sille, joka haluaa lainata sinulta. Teille on opetettu: Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihamiestäsi. Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihamieliänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta.*” (Matt. 5:38–44)

Toisen posken kääntäminen on todella vaikeasti toteutettava ohje. Sillekin poskelle voi saada iskun. Sanotaan, että ihminen on ihmiselle susi. Susien taistellessa kurkun paljastaminen merkitsee antautumista. Tällöin toinen luopuu hyökkäyksestä. Susienkin käyttäytyminen toisiaan kohtaan on ”inhimillisempää” kuin usein ihmisten. Ehkä luonnonläheiset ihmiset ovat tällä tavalla ”inhimillisempiä” kuin nykyinen ihmiskunta.

Yhdysvalloissa vaikutti 1600-luvun loppupuolelta lähtien kveekarit-niminen lahko, jonka yhtenä periaatteena oli väkivallasta luopuminen. Heillä oli siirtokunta, jota ei puolustettu ollenkaan aseellisesti. Intiaanit hyökkäsivät heidän asuma-alueelleen, mutta huomattuaan, että vastarintaa ei syntynyt, jättivät heidät rauhaan. Voisiko tämän kaltainen tilanne yhä toteutua? Kirkot ovat eri yhteyksissä yrittäneet rakentaa rauhaa. Tuorein esimerkki on Kirkon ulkomaanavun ponnistelu Somalian rauhoittamiseksi. Ruotsin kirkko on ponnistellut erityisesti Israelin ja Palestiinan konfliktin ratkaisemiseksi. Martti Ahtisaari toteasi hiljattain tämän konfliktin ratkaisun olevan avain laajempaan rauhaan. Kyse on rauhasta Abrahamin perillisten kesken.

Kansat ja niiden hallitukset muodostuvat yksilöistä. Sota ei synny, ellei sitä todella haluta. Pysyvä rauhakaan ei synny, ellei sitä todella haluta. Jokaisen ihmisen mielipide vaikuttaa. Rauhantyö ei voi koskaan olla aggressiivista syyttelyä, vaan sen tulee olla rakentavaa, toisen ihmisen ja erilaisuuden hyväksymisen ilmapiiirin levittämistä ympärilleen.

Jumala on luonut ihmiset erilaisiksi, mutta elämään yhdessä. Jumalan luomina kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Ihmiskunnan jakautuminen ”leireihin” ei ole Jumalan tahto. Se on pikemminkin synnin seurausta. Jeesus tuli tähän maailmaan osoittaakseen, että rakkaus on ainoa oikea suhtautumistapa toiseen ihmiseen. Kaikki ihmiset on kutsuttu tekemään työtä rakkauden ja rauhan puolesta. Mitä sinä voit tehdä?

– KIRSI HIILAMO